א שפּריק ארם ריאלרי

אהעכסט אינטערעסאנטער

ראמאן

אין 4 טהייל.

פֿערפֿאסט פֿאָן עמיל גאבאריא.

איבערזעצט דורך קראנץ.

פרייז 2.25 רובל.

פֿערלאג אונד אייגענטהום פֿאָן

מרדכי קאצענעלענבאגען

בוכֿהענדלער אין

ווילנא.

ערשטער טהייל

אַ שְׁטְרִיק אַרוּם הַאלְדְז

אַדְרָאמַאן אִין 4 טְהֵייל.

פֶערְפַאסְט פָאן

עמיל גַאבאריא.

אִיבֶּערְזֶעצְט דוּרְךְ **קראנץ.**

ערשטער טהייל

פערלאג אונד אייגענטהום פאָן מרדכי קאצענעלענבאגען בוכהענדלער אין ווילנא.

ווילנא

תרס"א.

А ШТРИКЪ АРУМЪ ГАЛДЗЪ

т. е. петля на шеѣ.

Переводъ Кранца.

Въ 4-хъ частяхъ. Часть I.

210

ВИЛЬНА. Типографія Вдовы и братьевъ Роммъ.

Уголъ Духовскаго и Глухаго пер. собст. домъ № 1315.

1901.

Дозволено Цензурою, 19 Января 1901 г. Вильна.

מִיט אַ שְׁטְרִיק אַרוּם הַאלְז

פון

עֶמִיל גַאבָּארְיָא

אִיבֶּערְזֶעצְט אוּים דֶעם פְרַאנְצוֹיזִישֶׁען

פון פ. קראנץ

1. טער קאפיטעל

דִיא שְׂרֵפָה אִין וַואלְפֶענְסָאהן.

דִיא נַאכְט פוּן 22 טֶען יוּנִי אִין יָאהר 1871, אַרוּם אֵיינְס אַ זֵייגֶער, זַיינֶען דִיא אַיינְוָואהנֶער פוּן דֶער שֵׁיינֶער שְׁטָאט סָאוְוטֶער אוֹיפְגֶעוֶועקְט גֶעוָוארֶען פוּן זַייעֶר רוּהִיגֶען שְׁלָאף דוּרְךְ אַ רַייטֶער וָואס אִיז גֶעפְלוֹיגֶען אוֹיף זַיין פֶערְד וִויא אַ פַייל פוּן בּוֹיגֶען אוּנ וָואס הָאט זִיךְ אָפְּגֶעשְׁטֶעלְט נֶעבֶּען דֶעם הוֹיז פוּן בּוּרְגֶעמַייסְטֶער אָדֶער מֶער. דֶער פֶערְד הָאט אַזוֹי גֶעקְלַאפְּט מִיט זַיינֶע קָאפִּיטֶעס אִיבֶּער דֶעם שְׁטֵיינֶערְנֶעם בְּרוּק, דָאס פִיעלֶע אַיינְוָואהנֶער הָאבֶּען זִיךְ אַ וָוארְף גֶעטָאן צוּ דִיא פֶענְסְטֶער צוּ זֶעהן וָואס הָאט אַזוֹינְס גֶעטְרָאפֶען. זַיי הָאבֶּען קוֹים גֶעקֶענְט בֶּעמֶערְקֶען, דָאס דֶער רַייטֶער הָאט פַאר גְרוֹיס אִימְפֶּעט פַארְגֶעסֶען אָנְצוּטָאן דִיא אוֹיבֶּערְשְׁטֶע קְלֵיידֶער אוּנ אֲפִילוּ אַ הִיטֶעל.

וִויא נָאר עֶר אִיז אַרָאפְּגֶעשְׁפְּרוּנְגֶען פוּן פֶערְד, הָאט עֶר מִיט זַיין גַאנְצֶע קְרַאפְט אָנְגֶעפַאנְגֶען צוּ קְלִינְגֶען אִין הוֹיז פוּן מֶער, אוּנ בַּאלְד הָאבֶּען זִיךְ אַלֶע אוֹיפְגֶעחַאפְּט.

— וֶוער זַייט אִיהר, מֶענְשׁ? — הָאט זִיךְ אִין אַ מִינוּט אַרוּם גֶעהֶערְט אַ פֶערְשְׁלָאפֶענֶער קוֹל פוּן אִינֶעוֵוייניג — וָואס ווִילְט אִיהר? הָאט אִיהר צוּפִיעל גֶענֶעצְט אַייעֶר הַאלְז מִיט וַויין? פַארְגֶעסְט אִיהר דֶען בַּייא וֶועמֶען אִיהר צוּבְּרֶעכְט דֶעם גְלֶעקִיל?

— איך וויל אויף'ן שטעל ריידען מיט דעם העררן מער (פאליציי מייסטער)! וועקט איהם אויף! פארלירט קיין סעקונדע... האט דער רייטער האסטיג גיענטפערט.

אבער דער מער, דער אלטער סענעשאל, איז שוין געשטאנען אנגיטאן אין זיין שלאף־ראק.

— אט איז דער מער, האט ער מיט כעס אויסגערופען — וואס ווילט איהר פון איהם אין אזא צייט ווען אלע ערהרליכע לייט שלאפען.

— איך קום אייך צו זאגען, אז איהר זאלט באלד שיקען פאמפעס און פאזשארנע (פייער־לייט) — האט דער רייטער אהן צערע־מאניעס איהם אפגיהאקט.

— הום! הום! — האט דער מער גימורמעלט אונטער'ן נאז — וואס האט גיהייסען, אז ער וויים ניט וואס צו טאן.

און ווער וואלט ניט גיוועזן אין א פערלעגענהייט אויף זיין פלאץ? אום צוזאמענקלייבען דיא פייער־לייטע, האט מען בעדארפט פויקען און קלינגען אין אלע גאסען, ד. ה. ארויפווארפען א שרעק אויף דיא איינוואהנער, וועלכע האבען שוין זייט א יאהר צו האפט גיהערט דיזע שרעקליכען פויקען און קלינגען, ווען דיא פרייסען זיינען בעפאלען פראנקרייך און נאכהער אין דיא צייט פון פאריזער קאמונע.

— איז דען דאס א גרויסע שרפה? — האט דער מער צוטראגענער־הייט גיפרעגט.

— א גרויסע?! — האט דער רייטער אויסגעשריען — וויא אזוי קען עס אנדערש זיין אין אזא ווינד, וואס קען דעבער א ראפרייסען.

— הום! הום! — האט נאך א מאל דער מער גימורמעלט.

פאר איהם איז דאס גיוועזן ניט דער ערשטער מאל, דאס מען זאל איהם אויפוועקען פון שלאף מיט געשרייען: „פייער! העלפט!" און זייער אפט פלעגט טרעפען, דאס ווען מען פלעגט קומען אויף'ן ארט, פלעגט מען געפינען אבגיברענט א חורבה וואס איז ווערטה גיוועזן עטליכע סענט. דיא בויערן פון א רומיגע דערפער האבען שוין אזוי אפט אנגימאכט אומזיסטע שרעקען, דאס ווען עס פלעגט אין אמת'ן טרעפען א גרויסע שרפה, האט מען זיי אויך ניט גיגלויבט; און דער האלב־נאקעטער רייטער איז קיין אנדערער גיוועזן וויא א בויער.

— זאָגט נאר ריכטיג — האָט דער מער אָנגיפאַנגען — בְּרענט עס טאקי שטאַרק?

— דאַרף איך דאס נאך אַמאל זאָגען, אז אַלעם פלאַקערט? — האָט דער בויער אויסגעשריען מיט אַ דונערענדע שטימע, בייסענדיג זיין בייטש פון כעס. פאַר וואס מען מאכט אַזוי פיעל שהיות — יאַ, דיא הייזער, דיא שפייכלער׳ס, דער שלאָס, אַלעם איז שוין ארומגערינגעלט מיט פלאַמען, אונ אויב איהר וועט ניט גלייך שיקען דיא פייער־לייט וועט איהר נאר געפינען אַ באַרג אַש אין וואלפענסאן!...

דער לעצטער וואָרט האָט גימאַכט אַ וואונדערליכען איינדרוק אויף דעם מער.

— וואו זאָגט איהר? — האָט ער מיט אַ ציטערענדע שטימע גיפרעגט — אין וואַלפענסאַן?

— יאַ, יאַ — האָט דער בויער אונגעדולדיג געענטפערט.

— ביי גראַף קלאַד?

— נו געווים!...

— גרויסער פערד! וואַרום האָט איהר מיר גלייך ניט געזאָגט? — האָט דער מער אויסגערופען — אונ אומקערענדיג זיך צו זיין דינער, האָט ער האַסטיג קאָמאַנדירט: לויפט געשווינד צום פויקער באַלטאן אונ צום קאַפּיטאַן פּאַרענטאַ אונ הייסט זיי גלייך צוזאַמענקלייבען אַלע פייער־לייטע אויף דעם נייעם פלאַץ, קיין מינוט טאָר מען ניט פערלירען... פייער אין וואַלפענסאן... גרויסער הימעל... לויפט! שרייט אין אַלע גאַסען: פייער! פייער!...

דער דינער האָט איהם שוין ניט גיהערט אונ איז געפלויגען מיט אַלע כוחות.

— אונ איהר — האָט דער מער גיזאָגט צום רייטער — פאָרט גלייך צוריק אונ זאָגט דעם גראַף, דאס מיר וועלען טאָן אונזער מעגליכעס אונ וועלען באַלד זיין אויף׳ן פלאַץ.

דער בויער האָט זיך אָבער ניט גערידערט פון אָרט.

— איך מוז נאך פריהער אויפוועקען דעם דאָקטאר סאָבאַ — האָט ער גיזאָגט.

— איז דען אימיצער פערוואונדעט?

— דער גראַף אַליין.

— אָה, דֶער אוּנְפָארְזִיכְטֶעגֶער! עֶר הָאט זִיךְ גֶעוִויס גִיוָוארְפֶן אִין דִיא גְרֶעסְטֶע גֶעפַאהר, וִויא זַיין גֶעוָואהנְהַייט אִיז.

— נֵיין, מֶען הָאט אִיהם צְוֵויי מָאל גִישָׁאסֶען.

דֶער מֶער הָאט זִיךְ גֶעמוּזְט אָנְשְׁפַּארֶען אָן וַואנְד, אוּם נִיט אַנִידֶערצוּפַאלֶען פוּן שְׁרֶעק, וֶוען עֶר הָאט דָאס דֶער הֶערְט.

— צְוֵויי מָאל גִישָׁאסֶען!... הָאט עֶר אוֹיסגֶעשְׁרִיעֶן טְרַייסְלֶענְדִיג זִיךְ וִויא אַלוּלָב, וֶוער? וֶוען? וואוּ? וִויא אַזוֹי?

— אָה, קֵיינֶער וַוייס עֶס נִיט.

— וָואס זָאגְט אִיהר?

— אַלֶץ וָואס אִיךְ וַוייס אִיז, אַז מֶען הָאט דֶעם גְרַאף אַרִיבֶּער־גֶעטְרָאגֶען אִין אַקְלֵיינֶעם קַאמֶער, וואוּ דֶער פַייֶער אִיז נָאךְ נִיט צוּ־גֶעקוּמֶען, אוּנ וואוּ עֶר לִיגְט מִיט פַארְמַאכְטֶע אוֹיגֶען, אִין גַאנְצִין בֶּעגָאסִין מִיט בְּלוּט.

— מַיין גָאט, אַגְרוֹיסֶער פֶערְבְּרֶעכֶען אִיז בֶּעגַאנְגֶען גֶעוָוארֶען!

— דָאס אִיז זִיכֶער — הָאט דֶער בּוֹיֶער גִיעֶנְטְפֶערְט.

— אָבֶּער פוּן וֶועמֶען? וָואס פַאר אַצְוֶועק הָאט דֶער פֶערְבְּרֶעכֶער גִיקֶענְט הָאבֶּען? דֶער גְרַאף אִיז דָאךְ גִיוֶוען גֶעלִיבְּט אוּנ גִיעֶהְרְט פוּן אַלֶעמֶען?

— אָה, וֶוען מִיר וָואלְטֶען וִויסֶען וֶוער דֶער פֶערְבְּרֶעכֶער אִיז, וָואלְט אִיהר אִיהם שׁוֹין לֶעבֶּעדִיגֶערְהַייט נִיט גִיזֶעהְן — הֶערר מֶער!

— דֶער פֶערְבְּרֶעכֶער הָאט נָאר גִיקֶענְט זַיין אַפְרֶעמְדֶער.

— דָאס אִיז אוֹיךְ מַיין מֵיינוּנְג — הָאט דֶער בּוֹיֶער גִיעֶנְטְפֶערְט שָׁאקְלֶענְדִיג מִיט'ן קָאפּ — אָבֶּער מִיר הָאבֶּען זִיךְ דָא צוּפִיל פַארֶעטּ, אִיךְ מוּז וָואס גִיכֶער בְּרֵיינְגֶען דֶעם דָאקְטָאר.

— גֵייט, גֵייט וָואס גִיכֶער! אוּנ אִיךְ לוֹיף גְלַייךְ צוּם פְּרָאקוּרָאר־אוּנ צוּם סְלֶעדָאוַואטֶעל.

דִיא גַאנְצֶע שְׁטָאט אִיז שׁוֹין גִיוֶוען אוֹיף, אוּנ אַלֶע זַיינֶען גִיוֶוען הָעכְסְט אוֹיפְגִירֶעגְט פוּן דִיא שְׁרֶעקְלִיכֶע נַייעֶס. דֶעם גְרַאף'ס נָאמֶען, הָאט גִימַאכְט אוֹיף דִיא אַיינְוָואהְנֶער דֶעם זֶעלְבֶּען אַיינְדְרוּק, ווִי אוֹיף זַייעֶר מֶער, אוּנ נָאךְ קֵיין מָאל נִיט הָאבֶּען זִיךְ דִיא פַייֶערלַייטֶע אַזוֹי שְׁנֶעל צוּזַאמֶען גֶעקְלִיבֶּען וִויא אִין דִיזֶער פִינְסְטֶערֶער אוּנ שְׁטוּרֶעמְדִיגֶער נַאכְט.

וועך דער מער איז צוגיפאהרען צום נייעם פלאץ מיט דעם פראקוראר, האבען זיך די בראווע פייערלייטע מיינסטענטהייל'ס ארבייטער אונ קליינע בעל-מלאכות שוין געריהרט פון ארט. דער דארף וואל-פענסאן געפינט זיך אמייל דריי פון שטאט; אבער אזויא וויא דער וועג איז פול מיט בערג אונ טאלען, האט עס גידויערט אהיבשע צייט איידער מען איז אנגעקומען צום ארט פון דער שרפה, אבי-גלייך אלע האבען אנגיווענדעט זייערע לעצטע כוחות צו גיין דארט וואס גיכער.

דיא שרפה איז ווירקליך גיוועען איינע פון דיא שרעקליכסטע, זיילען פייער האבען רויט גימאכט דעם הימעל וייט וייט ארום. אונ עס האט גיקנאקט אזויא וויא מען וואלט גישאסען פון הארמאטען, אלע דארפ'סלייטע זיינען זיך צוזאמענגילאפען אונ האבען גיראטעוועט פון פייער וואס מען האט נאר גיקענט, שטעלענדיג אין גיפאהר זייער לעבען. דער מער אונ דיא פייערלייטע האבען זיי בעגעגענט מיט אגרויס הורא, אונ האבען זיך גענומען צו לעשען דעם פייער מיט דאפפעלטע קרעפטין.

דער מער איז גלייך ארייננגילאפען אין דעם קאמעריל, וואו דער פערוואונדעטער גראף איז גילעגען. דער דאקטאר איז גישטאנען מיט איין אינסטרומענט אין איין האנד אונ מיט א שוואם אין דער אנדערער אונ האט זיך גיגעבען דיא גרעסטע מיהע ארויסצוציהען די שטיקלעך בליי, וואס זיינען פערבליבען אין דעם פערוואונדעטענס קארפער. לעבען איהם איז גישטאנען דיא גרעפען, אנגיטאן אין א לייכטע מוס-לינענע קלייד, בלייך וויא דיא וואנד, אבער מערקווירדיג רוהיג אונ פעסט. זיא האט גיהאלטען א לאמפ אונ האט גיווארפין דעם שיין אויף די ערטער וואס דער דאקטאר האט איהר געצייגט.

דער פערוואונדעטער האט דער ערשטער בעמערקט דעם מער, וועלכער איז גיוועען אויסער זיך פון כעס אונ הארצקלעמענעס.

— אה, דאס זייט איהר, מיין בראווער סענעשאל — האט דער קראנקער אויסגירעט ניט קוקענדיג אויף דיא שרעקליכע שמערצען, וואס ער האט געליטען. קומט צו נעהענטער, טייערער פריינד!... דער יאהר 1871 איז, וויא איהר זעהט, איין אונגליק'ס יאהר. פון מיין גאנצען פערמעגען וועט מארגען בלייבען א בארג אש.

– דָאס אִיז אַ גְרויסֶער אוּנְגְלִיק – הָאט דֶער מֶער מִיט אַ צִיטֶע־דֶענְדֶע שְׁטִימֶע גִיעֶנְטְפֶערְט – אָבֶער מִיר הָאבֶּען מוֹרָא גִיהַאט פַאר נָאךְ אַ גְרֶעסֶערְ'ן אוּנְגְלִיק... לָאמִיר זִיךְ טְרוֹיסְטֶען וָואס אִיהר לֶעבְּט...

– וֶוער וַוייסְט!... אִיךְ לַייד שְׁרֶעקְלִיכֶע שְׁמֶערְצֶען...

דָא הָאט עֶר מֶעהר נִיט גִיקֶענְט רֵיידֶען, אוּנ הָאט פַארְמַאכְט דִיא אוֹיגֶען; אָבֶער עֶר הָאט בַּאלְד אוֹיסְגֶעשְׁרִיעֶן נִיט וִויא מִיט זַיין קוֹל.

– דָאקְטָאר!... אוּם הִימֶעלְס ווִילֶען!... אִיהר צוּהַאקְט דָאךְ מִיךְ אוֹיף שְׁטִיקֶער!...

– אִיךְ הָאבּ כְלָארָאפָארְם – הָאט דֶער דָאקְטָאר קַאלְט גִיעֶנְט־פֶערְט.

– אִיךְ ווִיל נִיט!...

– דַאן מוּזְט אִיהר לַיידֶען. אִיךְ קֶען אַייךְ נִיט הֶעלְפֶען. לִיעגְט נָאר רוּהִיג. יֶעדֶע בֶּעוֶועגוּנְג וָואס אִיהר מַאכְט פֶערְגְרֶעסֶערְט אַייעֶרֶע שְׁמֶערְצֶען. אָבֶער אִיךְ מוּז זִיךְ אוֹיךְ אַ בִּיסֶעל אָפְּרוּהֶען. דֶען מַיינֶע אוֹיגֶען אוּנ הֶענְד זַיינֶען אָפְּגִימַאטֶערְט... אִיךְ בִּין שׁוֹין נִיט יוּנְג. הָאט עֶר מִיט אַ זִיפְץ גִיעֶנְדִיגְט.

דֶער דָאקְטָאר אִיז גִיוֶוען בֶּעקַאנְט פַאר אַ הֵייסֶען רֶעפּוּבְּלִיקַאנֶער אוּנ הָאט דַארוּם זֵייעֶר וֵויינִיג גֶעשְׁטִימְט מִיט אַלֶע בֶּעאַמְטֶע פוּן שְׁטָאט, וֶועלְכֶע הָאבֶּען נִיט גֶעשְׁטִימְט מִיט זַיין אִידֶעע. נָאךְ מֶעהְר פַאר אַלֶעמֶען הָאט עֶר נִיט גִיקֶענְט פַארְטְרָאגֶען דֶעם עֶהְרְגַייצִיגֶען סְלֶעדָאוואַטֶעל גַאלְפֶּען, וֶועלְכֶער הָאט אִיהם אוֹיךְ לִיבּ גִיהַאט וִויא פֶּעפֶּער אִין דִיא אוֹיגֶען.

– אָה, אָט גֵייט דִיא גִירֶעכְטִיגְקַייט – הָאט עֶר אוֹיסְגֶערוּפֶען מִיט פֶערְאַכְטוּנְג, וֶוען עֶר הָאט דֶערְזֶעהְן דֶעם סְלֶעדָאוואַטֶעל מִיט זַיין הֶעל־פֶער. וֶועלְכֶע הָאבֶּען שַׁארְף אַרוּמְגֶעקוּקְט אַלֶעס אִין קַאמֶערִיל. אוּנ וֶוענְדֶענְדִיג זִיךְ צוּם מֶער, הָאט עֶר גִיזָאגְט נִיט זָארְגֶענְדִיג. אוֹיבּ דֶער קְרַאנְקֶער הֶערְט אָדֶער נִיט; הֶער קְלָאר גֶעפִינְט זִיךְ אִין אַ זֵייעֶר גִיפֶעהְרְלִיכֶען צוּשְׁטַאנְד. מֶען הָאט אִין אִיהם גִישָׁאסֶען מִיט אַ בִּיקְס, וָואס אִיז גִיוֶוען אָנְגִילָאדֶען מִיט דְרַאבּ. אוּנ דִיא וואוּנְדֶען זַיינֶען אִין אַ זַיינֶע פֶעלֶע זֶעהְר שְׁוֶוער אוּנ גִיפֶעהְרְלִיךְ. אִיךְ גְלוֹיבּ אַז קַיין אֵיינ־צִינֶער ווִיכְטִיגֶער אָרְגַאן אִיז נִיט אָנְגֶערִיהְרְט; אָבֶער אַ בְּרֶעקֶעל בְּלַיי

וָואס בְּלַייבְּט אִין קֶערְפֶּער, קֶען אַלֶעס פֶּערְגִיפְטָען אוּנ פִיהְרֶען צוּם טוֹיט.

דֶער דָאקְטָאר וָואלְט נָאךְ וַואהְרְשַיינְלִיךְ אַ צַייט גִירֶעט וֶועגֶען דִי וואוּנְדֶען, וֶוען דֶער סְלֶעדָאוַואטֶעל וָואלְט אִיהם נִיט אוּנְטֶערְבְּרָאכֶען אָהן צֶערֶעמָאנִיֶעס.

— הֶערר דָאקְטָאר! מִיר וֶועלֶען שְׁפֶּעטֶער צַייט הָאבֶּען צוּ רֵיידֶען וֶועגֶען דֶעם. אִיךְ בִּין גִיקוּמֶען אַ הֶער, וַוייל אַ שְׁרֶעקְלִיכֶער פֶּערְבְּרֶעכֶען הָאט דָא פַּאסִירְט; אוּנ מֶען מוּז גְלַייךְ אוֹיפְ'ן שְׁטֶעל זֶעהְן אוֹיסצוּגֶעפִינֶען דֶעם מֶערְדֶער. מֶען טָאר קַיין מִינוּט נִיט פֶּערְלִירֶען. אוּנ אִין נָאמֶען פוּן גִיזֶעץ בֶּעט אִיךְ אַייךְ מִיר צוּהֶעלְפֶּען אִין מַיין אַרְבֵּייט.

דֶער דָאקְטָאר הָאט אַ בֵּייזֶען קוּק גִיטָאן אוֹיף זַיין פָּאלִיטִישֶׁען גֶעגְנֶער; אָבֶּער עֶר הָאט גִימוּזְט שְׁוַוייגֶען.

2 טער קאפיטעל

דִיא עֶרְשְׁטֶע אוּנְטֶערְזוּכוּנְג.

דֶער עֶהְרְגַייצִיגֶער סְלֶעדָאוַואטֶעל גַאלְפֶּען הָאט גְלַייךְ פֶּערְשְׁטַאנֶען אַז דִיא גִילֶעגֶענְהַייט זִיךְ אוֹיסְצוּצֵייכְנֶען אוּנ צוּבֶּעקוּמֶען אַ הֶעכֶערֶע שְׁטֶעלֶע, וָואס עֶר הָאט זַייט יָאהְרֶען פְלַייסִיג גֶעזוּכְט אוּנ נִיט גֶעפוּנֶען, וֶועט עֶר גֶעפִינֶען אִין דִיזֶער שְׁרֶעקְלִיכֶער אוּנ גֶעהֵיימְנִיסְפָאלֶער גֶעשִׁיכְטֶע פוּן דִיא שְׂרֵפָה אִין וַואלְפֶּענְסָאן, וֶועלְכֶע הָאט גִימוּזְט אָנְמַאכֶען אַ שְׁטַארְקֶען גֶערוּדֶער נִיט נוּר אִין דֶער שְׁטָאט סָאוְוטֶער, נָאר אִין גַאנְץ פְרַאנְקְרַייךְ אוֹיךְ, אוּנ דוּרְךְ דֶעם אַרוֹיפְצִיהֶען אוֹיף אִיהם דִיא אוֹיפְמֶערְקְזַאמְקֵייט פוּן דֶעם יוּסְטִיץ-מִינִיסְטֶער. אַ בֶּערִימְטֶער פְרָאצֶעס מַאכְט אַ נָאמֶען דֶעם סְלֶעדָאוַואטֶעל אוּנ דֶעם פְּרָאקוּרָאר אַזוֹי גוּט וִויא דֶעם אַדְוָואקַאט. גַאלְפֶּען הָאט זִיךְ גִיהַאלְטֶען פַאר אַ זֶעהר פֶּעהִיגֶען אוּנ גֶעשַׁייטֶען סְלֶעדָאוַואטֶעל, אוּנ זַיין גִיפֶּעהְרְלִיכֶער עֶהְרְגַייץ הָאט אִיהם גֶעטְרִיבֶּען אַזוֹי וִויא דֶער טַייוֶועל זַיינֶע פֶּעהִיקַייטֶען צוּ בֶּעוַוייזֶען.

דַארוּם הָאט עֶר זִיךְ אָנְגִיהַאפְּט מִיט לַייבּ אוּנ זֶעלֶע אָן דִי טְרַאגֶעדְיֶע פוּן וַואלְפֶּענְסָאן, אוּנ נִיט קוּקֶענְדִיג אוֹיף דֶעם, אוֹיבּ דֶעם

גראף קלאד װעלען זיינע פראגען שאדען אדער ניט, האט ער בעשלאסען גלייך אנצופאנגען די אונטערזוכונג (סלעדסטװיע).

— הערר דאקטאר — האט ער גיפרעגט — צו ליב יושר, האלט איהר אז עס װעט זיין זעהר גיפעהרליך פאר דעם פערװאונדעטען, װען איך װעל איהם יעצט שטעלען פראגען.

עס װאלט געװיס בעסער געװען, אז איהר זאלט איהם לאזען דערװייל צו רוה — האט דער דאקטאר בייז געענטפערט — איך האב איהם גענוג אויסגימאטערט אונ איך מוז באלד װידער אנפאנגען ארויס־צוציהען די שטיקלאך בליי... דאך, װען איהר האלט עס פאר נייטיג...

— געװיס האלט איך עס! — האט דער סלעדאװאטעל זיך אנ־גיחאפט.

— אלזא, הײלט זיך, דען דער קראנקער װעט באלד בעקומען די היץ.

דער פראקוראר דאביזשאן, װעלכער האט מעהר ליב גיהאט צו לעזען די לאטיינישע פאעטען װי צו בעשעפטיגען זיך מיט פראצעסען אונ האט קיינע גליקען געזוכט, איז גיװארען זעהר אונצופרידען מיט די האנדלונג פון דעם סלעדאװאטעל, אבער דיזער האט איהם ניט גיװאלט גיהארכען אונ האט גיטאן דאס זייניגע, דען װען עס געשעהט א פערברעכען איז דער סלעדאװאטעל דער איינציגער אונ אונבעגרענצ־טער אויבערהאר אונ קען טאן אלעס װאס ער געפינט פאר נייטיג.

ער האט ארויסגינומען זיין ביכעל, האט אװעקגישטעלט זיין סעק־רעטאר מישענע לעבען זייט אונ האט גיפרעגט דעם גראף:

— פיהלט איהר זיך גענוג שטארק, הערר גראף, צו ענטפערען אויף מיינע פראגען?

— יא — אבער מאכט קורץ.

— אלזא דערציילט מיר אלעס װאס איהר װייסט פון דעם אונגליק.

דער גראף האט א שװאכען מאך גיטאן מיט׳ן האנד.

— אלעס װאס איך װייס — האט ער מיט א קרעכץ גיענטפערט — װעט צום אונגליק גאנץ װייניג נוצען ברייגען דעם גירעכטיגקייט. איך געדיינק אפילו ניט בעשטימט די צייט װען דאס האט פאסירט... איך גלויב אז דאס איז גיװען ארום עלף. איך האב מיך גילייגט

שְׁלָאפֶען אוּנ הָאבּ אַיינְגֶעדְרִימֶעלְט הָאבּ אִיךְ פְּלוּצְלוּנְג עֶפֶּעס בֶּעמֶערְקְט אַז עֶס לַייכְט דוּרְךְ'ן פֶענְסְטֶער. אִיךְ הָאבּ מִיךְ גֶעפוּנֶען אִין דֶעם צוּ־שְׁטַאנְד פוּן שְׁלָאפֶען, וִויא מֶען פִיהְלְט זִיךְ עֶפֶּעס צְוִוישֶׁען צְוַויי וֶועלְטֶען. אִיךְ הָאבּ גִידְרֶעמֶעלְט אוּנ דָאבּ מִיךְ גֶעפִיהְלְט הַאלְבּ אוֹיף'ן וָואךְ. אִיךְ הָאבּ מִיךְ גִיפְרֶעגְט: „וָואס זָאל דָאס בֶּעדַייטֶען?" אָבֶּער אִיךְ בִּין נִיט אוֹיפְגֶעשְׁטַאנֶען. נָאר בַּאלְד בִּין אִיךְ אִין גַאנְצֶען צוּ זִיךְ גִיקוּמֶען דוּרְךְ אַ גְרוֹיסֶען קְנַאק, אַזוֹי וִויא אַ וַואנְד וָואלְט אַיינְפַאלֶען. אִיךְ בִּין אוֹיפְ־גֶעשְׁפְּרוּנְגֶען אוּנ הָאבּ אוֹיסְגֶעשְׁרִיעֶן: „עֶס בְּרֶענְט". אִיךְ הָאבּ מִיךְ דֶערְמַאנְט אַז אִין הוֹיז לִיגֶען הוּנְדֶערְטֶע בִּינְדְלַאךְ הֵיי אוּנ בִּין אַרוֹים־גִילָאפֶען וִויא אַ מְשׁוּגָענֶער. אִיךְ בִּין גִיוֶוען אַזוֹי צוּטְרָאגֶען, דָאס אִיךְ הָאבּ נִיט גִיקֶענְט עֶפֶענֶען דִיא אִינֶעווֵייניגְסְטֶע טִירֶען. אָבֶער וִוי אִיךְ בִּין אַרוֹיסְגִיגַאנְגֶען, הָאבּ אִיךְ דֶערְהֶערְט אַ שָׁאס לֶעבֶּען מִיר אוּנ דָאבּ אָנְגִיפַאנְגֶען צוּ פִיהְלֶען שְׁטַארְקֶע שְׁמֶערְצֶען אִין מַיין רֶעכְטֶע זַייט...

— אִיךְ מוּז אַייךְ דָא אוּנְטֶערְבְּרֶאכֶען — הָאט דֶער סְלֶעדְרָאוואַטֶעל אוֹיסְגִירֶעט — זַייט אִיהר זִיכֶער אַז מֶען הָאט אַייךְ גִישָׁאסֶען גְרַאד אִין דֶער מִינוּט וֶוען אִיהר זַייט אַרוֹיסְגִיגַאנְגֶען?

— יַא מַיין הֶערר.

— דָאס הֵייסְט אַז דֶער מֶערְדֶער אִיז גִיוֶוען נָאהֶענְט לֶעבֶּען אַייךְ... עֶר הָאט גִיוואוּסְט, אַז דֶער פַייעֶר וֶועט אַייךְ מוּזֶען אַרוֹיסְרוּפֶען פוּן אַייעֶר צִימֶער.

— אַזוֹי דֵיינְק אִיךְ אוֹיךְ — הָאט דֶער גְרַאף גִיעֶנְטְפֶערְט.

דֶער סְלֶעדְרָאוַואטֶעל הָאט זִיךְ גִיוֶוענְדֶעט צוּם פְּרָאקוּרָאר אוּנ הָאט גִיזָאגְט:

— אִיהר זֶעהְט אַלְזָא, אַז דֶער מָארְד אִיז דָא גִיוֶוען דִי הוֹיפְּט־זַאךְ אוּנ דִיא שְׂרֵפָה אִיז נָאר גִיוֶוען אַ מִיטֶעל, אוּם זִיכֶערֶער אָפְּצוּ־טָאן זַיין אַרְבֵּייט אוּנ צוּ פֶערְפְּלָאנְטֶערן דִיא נָאכְזוּכוּנְגֶען פוּן דֶער פָּאלִיצֵיי.

נָאכְדֶעם הָאט עֶר גִיבֶּעטִין דֶעם גְרַאף וַוייטֶער צוּ דֶערְצֵיילֶען.

— וֶוען אִיךְ הָאבּ גֶעפִיהְלְט אַז אִיךְ בִּין פֶערְוואוּנְדֶעט — הָאט דֶער גְרַאף מִיט אַ שְׁוַואכֶע שְׁטִימֶע גִיזָאגְט — הָאבּ אִיךְ גִיוָואלְט צוּגֵיין צוּם פְלַאץ, פוּן וַואנֶעט דֶער שָׁאס אִיז גֶעקוּמֶען. אִיךְ הַאבּ אָבֶער קוֹים

גימאכט דריי שריט, וויא מען האט ווידער אויסגישאסען, אונ איך האב דיזעס מאל בעקומען אזא גרויסען וואונד אין פלייצע אונ לעבען האלז, דאס איך בין אנידערגיפאלען.

— האט איהר גאר ניט בעמערקט דעם מארדער?

— איך דערמאן זיך אזוי וויא דורך א חלום, דאס אין דער מינוט ווען איך בין גיפאלען, האב איך דערזעהן ווי א מענש האט זיך א ווארף גיטאן הינטער א קופּיע היי אונ איז אנטלאפען גיווארען אין פעלד.

— וואלט איהר איהם דערקענט?

— ניין — ער איז פארביי גיפלויגען וויא א שטן.

— מיר וועלען איהם ׳ דאך געפינען — האט דער סלעדאוואטעל אויסגירעדט, קוים בעהאלטענדיג זיין אונצופרידענהייט וואס ער האט קיין ברעקעל שפור ניט פון דעם פערברעכער — אבער האט איהר נאך צו דערציילען, הערר גראף?

— מעהר ווייס איך ליידער גאר ניט — האט דער קראנקער מיט א שמערצליכען טאן גיזאגט — אלעס וואס איך קען אייך זאגען איז, אז איך האב פערלארען מיין בעוואוסטזיין אונ בין געקומען צו זיך ליגענדיג אויף דיזען בעטעל.

— קען מיר אימיצער דערציילען, וואס האט פאסירט נאכדעם וויא איהר זייט גיפאלען?

— מיין פרוי.

— אזוי האב איך עס גירעכענט, אייער פרוי האט זיך געוויס אויפגיהאפּט אין דער זעלבער צייט וויא איהר.

— ניין, מיין הערר! מיין פרוי האט זיך נאך ניט גילייגט שלאפען.

דער סלעדאוואטעל האט א שארפען בליק גיווארפען אויף דיא שיינע גרעפין, אינ ער האט גלייך גיזעהן, אז זיא איז ניט אנגיטאן וויא א פרוי וואס לויפט ארויס פון א בעט אין א צרה.

— מיין אינגסטע טאכטער מאזעלט — האט דער גראף פארט־גיזעצט — אונ זיא איז זייער קראנק. מיין פרוי איז גיזעסען לעבען איהר; אבער אונגליקליכער ווייזע ליגט דער צימער פון מיינע קינדער גראדע פון דיא אנדערע זייט, וואו דער פייער האט זיך אנגי־פאנגען.

— וִויא אַזוֹי זֶשֶׁע הָאט דִיא, מַאדַאם גְרֶעפִין, זִיךְ דֶערְוואוּסְט פוּן דָעם אוּנְגְלִיק?

— נִיט וַוארְטֶענְדִיג אוֹיף ווייטֶערֶע פְרַאגֶען — הָאט דִיא גְרֶעפִין גִיעֶנְטְפֶערְט.

— אַזוֹי וִויא מַיין מַאן הָאט אַייךְ גִיזָאגְט, בִּין אִיךְ גִיזֶעסֶען לֶעבִּין מַיין קְרַאנְקֶע טָאכְטֶער. אַזוֹי וִויא אִיךְ הָאבּ שׁוֹין פְאַרִיגֶע נַאכְט פַארְבְּרַאכְט לֶעבִּין אִיהר, בִּין אִיךְ גִיוֶוען זַייעֶר אוֹיסְגִימַאטֶערְט אוּנ הָאבּ אָנְגִיפַאנְגֶען צוּ דְרֶעמְלֶען. פְּלוּצְלוּנְג בִּין אִיךְ אוֹיפְגִיוֶועקְט גִיוָוארֶען, דוּרךְ אַ גֶערוִויש, וָואס הָאט מִיר גִישַׁיינְט וִויא אַ שָׁאס פוּן אַ בִּיקְס. אִיךְ הָאבּ גִימֵיינְט אַז אִיךְ חָלוֹם. וָוען אִיךְ הָאבּ דֶערהֶערְט נָאךְ אַ שָׁאס, זַייעֶר פֶערווּאוּנְדֶערְט דֶערְפוּן הָאבּ אִיךְ פֶערְלָאזֶען דָאס צִימֶער פוּן מַיינֶע קִינְדֶער; אָבֶּער דִיא שְׂרֵפָה אִיז שׁוֹין גִיוֶוען אַזוֹי גְרוֹיס, דָאס אוֹיף דִיא טְרֶעפּ אִיז גִיוֶוען לִיכְטִיג וִויא בַּיי טָאג. אִיךְ בִּין אַרוֹיסְגִילָאפֶען נִיט וִויסֶענְדִיג אוֹיף וֶועלְכֶער וֶועלְט אִיךְ בִּין. דִיא טִיר הָאבּ אִיךְ גֶעפוּנֶען אָפֶען, אוּנ נִיט וַוייט פוּן אִיהר הָאבּ אִיךְ דֶערזֶעהְן לִיגֶענְדִיג מַיין מַאן. אִיךְ הָאבּ זִיךְ אַרָאפְּגִילָאזֶען לֶעבִּין אִיהם, אוּנ נִיט הֶערֶענְדִיג זַיין הַארְץ קְלַאפֶּען, הָאבּ אִיךְ גִימֵיינְט אַז עֶר אִיז טוֹיט, דַאן הָאבּ אִיךְ אָנְגִיפַאנְגֶען צוּ שְׁרַייעֶן נִיט וִויא מִיט מַיין קוֹל אוּם הִילְפֶע. אָבֶּער אִיהר ווייסְט דָאךְ, מַיינֶע הֶערר׳ן, וִויא שְׁטַארְק דִיא בּוֹיעֶר׳ן שְׁלָאפֶען, עֶנְדְלִיךְ הָאט דִיא קְנַאקֶערַיי פוּן פַייעֶר אוֹיפְגִיוֶועקְט אוּנְזֶערֶע דִינֶער, וֶועלְכֶע זַיינֶען זִיךְ צוּלָאפֶען שְׁרַייעֶנְדִיג: „פַייעֶר! פַייעֶר!“ אֵיינִיגֶע הָאבֶּען מִיךְ דֶערזֶעהן אוּנ הָאבֶּען מִיר גִיהָאלְפֶען אִיבֶּערְטְרָאגֶען מַיין מַאן אַ הֶער. אִיךְ הָאבּ זִיךְ אַזוֹי פֶערְלָארֶען, דָאס אִיךְ הָאבּ פֶערְגֶעסֶען אָן מַיינֶע קִינְדֶער, אוּנ זֵייעֶר צִימֶער ווָאר שׁוֹין אַרוּמְגֶערִינְגֶעלְט מִיט פְלַאמֶען, וֶוען אַיין עֶהרְלִיכֶער אוּנ בְּרַאוֶוער יוּנְגֶע הָאט זֵיי גִירֶעטֶעט. אִיךְ בִּין עֶרְשְׁט גִיקוּמֶען צוּ זִיךְ, וָוען דֶער דָאקְטָאר הָאט מִיךְ אָנְגִיפַאנְגֶען צוּ טְרֵייסְטֶען.

דֶער דָאקְטָאר הָאט קוֹים גִיקֶענְט אוֹיסְהֶערֶען דִיזֶע גִיוֵוינְלִיכֶע פְרַאגֶען אוּנ אַנְטְווָארְטֶען, אוּנ עֶר הָאט גִיקוּקְט מִיט דִיא גְרֶעסְטֶע פֶערְאַכְטוּנְג אוֹיף דֶעם סְלֶעדְאנַואטֶעל. אֲפִילוּ דֶער מֶער, דֶער פְּרָא־קוּרָאר אוּנ דִיא צְוֵויי דִינֶער וָואס זַיינֶען גִישְׁטַאנֶען לֶעבִּין טִיר, הָאבֶּען אִין זַייעֶרֶע הֶערְצֶער פֶערְשָׁאלְטֶען דֶעם פְלַייסִיגֶען סְלֶעדָאוַואטֶעל.

— פָּארְמַאלִיטֶעטֶען ! נַארִישְׁקֵייטֶען ! פּוּסְטֶע וֶוערְטֶער ! — הָאט דֶער דָאקְטָאר עֶנְדְלִיךְ אוֹיסְגֶעשְׁרִיעֶן.

דֶער סְלֶעדְזָאוַואטֶעל אִיז גִיוָוארֶען אַ צוּקְאכְטֶער ; אָבֶער עֶר הָאט גִיהַאט גֶענוּג עֶנֶערְגִיֶע זִיךְ אַיין צוּהַאלְטֶען אוּנ הָאט גִישְׁטֶעלְט וַויטֶערֶע פְרַאגֶען אַזוֹי וִויא נִיט אִיהם מֵיינְט מֶען. דֶער דָאקְטָאר הָאט אָנְגִי־פַאנְגֶען צוּשְׁרַייעֶן, אַז דֶער קְרַאנְקֶער קֶען דֶערְפוּן שְׁטַארְבֶּען אוּנ דֶער סְלֶעדְזָאוַואטֶעל הָאט גִימוּזְט נָאכְגֶעבֶּען. בְּרֶענֶענְדִיג מִיט פַייעֶר גֶעגֶען זַיין פָּאלִיטִישֶׁען גֶעגְנֶער, בַּאלְד נָאכְדֶעם אִיז צְוִוישֶׁען זֵיי עֶנְטְשְׁטַאנְדֶען אַ גְרוֹיסֶער וְכוּחַ וֶוענֶען דִיא פְרַאגֶע, אוֹיב מֶען קֶען גֶענוֹי בֶּעשְׁטִימֶען נָאךְ דִיא וואוּנְדֶען נָאךְ, וִויא וַוייט דֶער מֶערְדֶער אִיז גִישְׁטַאנֶען פוּן גְרַאף בְּשַׁעַת עֶר הָאט אִיהם גִישָׁאסֶען ; אָבֶער דָא זַיינֶען זֵיי אוּנְטֶער־בְּרָאכֶען גִיוָוארֶען דוּרְךְ דִיא שְׁרֶעקְלִיכֶע גִישְׁרַייעֶן פוּן דִיא צוּזַאמֶענ־גִילָאפֶענֶע בּוֹיעֶר'ן: „טוֹיט דֶעם אוּנְטֶערְצִינְדֶער! טוֹיט!".

דֶער סְלֶעדְזָאוַואטֶעל אִיז אַרוֹיסְגִילָאפֶען וִויא אַ מְשׁוּגָעֶנֶער, גְלֵייא־בֶּענְדִיג אַז מֶען הָאט גִיחַאפְּט דֶעם מֶערְדֶער ; אָבֶער עֶר נָאר עֶרְפַאהרֶען, אַז דֶער פַייעֶר הָאט גֶעבּוּשֶׁעוֶועט מִיט אַ שְׁרֶעקְלִיכֶע קְרַאפְט. אוּנ אַז צְוַויי פַייעֶרְלַייטֶע לִיגֶען אוּנְטֶער דִיא בַּאלְקֶענְס פוּן דֶעם אַיינְגִיפַאלֶענֶעם פַּאלַאץ אוּנ מֶען קֶען זֵיי אוֹיף קֵיין פַאל נִיט רַאטֶעוֶוען. אֵיינֶער פוּן דִיא אוּנְגְלִיקְלִיכֶע אִיז גִיוֶוען אַ פָאטֶער פוּן פִינְף קִינְדֶער. דָאס הָאט אוֹיפְגֶעבְּרַאכְט דִיא בּוֹיעֶר'ן צוּם הֶעכְסְטֶען גְרַאד, אוּנ דֶער מֶער סֶענֶעשַׁאל אִיז גִיפַאלֶען אוֹיף'ן שֵׂכֶל צוּבֶּענוּמְצֶען דִיזֶע הַייסֶע מִינוּטֶע, אַז דִיא שְׁוַוייעֶנְדִיגֶע אוּנ פַארְזִיכְטִיגֶע דָארְפְ'ס־לַייט זָאלֶען זָאגֶען אַלֶעס וָואס זֵיי מֵיינֶען.

— יָא, מַיינֶע פְרַיינְדֶע — הָאט עֶר אוֹיסְגֶעשְׁרִיעֶן — אִיהר הָאט רֶעכְט — דֶעם אוּנְטֶערְצִינְדֶער מוּז מֶען טוֹיטֶען. דִיא בְּרַאוֶוע פַייעֶר־לַייטֶע וָואס זַיינֶען דָא גִיוָוארֶען דִיא אָפְּפֶער פוּן זַיין פֶערְבְּרֶעכֶען, פָארְדֶערֶען פוּן אוּנְז צוּ נֶעמֶען נְקָמָה. אִיהר ווילְט דָאס ? נִיכְט וַואהר... דָאס הֵיינְגְט אָפּ פוּן אַייךְ... עֶס אִיז אוּנְמֶעגְלִיךְ, אַז צְוִוישֶׁען אַייךְ זָאל זִיךְ נִיט גֶעפִינֶען אֵיינֶער וָואס זָאל עֶטְוָואס נִיט וִויסֶען ?... זָאל זִיךְ דִיזֶער בֶּעוַוייזֶען אוּנ דֶערְצֵיילֶען... בֶּעדֵיינְקְט אַייךְ אַז דֶער קְלֶענְסְטֶער צֵייכֶען פִיהרְט דִיא פָּאלִיצֵיי אוֹיסְצוּגֶעפִינֶען אַ פֶערְבְּרֶעכֶער. וֶוען אִיהר וֶועט

שְׁטויינֶען, מַיינֶע פְרַיינְדֶע, וֶועט דָאס הַייסֶען, אַז אִיהר זַייט חַבֵרִים פון דֶעם מֶארְדֶער... דֶערְמַאנְט אַייך! טְרַאכְט! בְּעְרָאטְהַה אַייך!

אַ גֶערוּיש פון פִיעלֶע שְׁטִימֶען הָאט זִיך גִיהֶערְט אִין דֶער מֶענְגֶע. אֵיינֶער הָאט גִיקוּקְט אויף דֶעם אַנְדֶערְ'ן, קְרַאצֶענְדִיג דִי פַּאטִילְנִיצֶעס. מִיט אַ מָאל הָאט אַ קוֹל אַרויסְגֶעשְׁרִיעֶן:

– עֶס אִיז דָא אֵיינֶער וָואס דַארְף עֶטְוָואס וִויסֶען.

– וָוער? – הָאט מֶען פון אַלֶע זַייטֶען גִיפְרֶעגְט;

– קָאקָאלֶע!... עֶר אִיז דָא גִיוֶוען פון אָנְפַאנְג. דָאס הָאט עֶר אַרוֹיסְגִישְׁלֶעפְּט דִיא יוּנְגֶע גְרֶעפִינֶען פון זַייעֶר צִימֶער.

דָא הָאבֶּען אַלֶע מִיט אֵיין קוֹל אָנְגִיפַאנְגֶען צוּ דוּנֶערְ'ן,

– קָאקָאלֶע! קָאקָאלֶע וואו אִיז עֶר?... בְּרֵיינְגְט אִיהם צוּ-שְׁלֶעפֶּען!... קָאקָאלֶע! קָאקָאלֶע!...

3 טער קאפיטעל

דֶער עֶרְשְׁטֶער סְלִיאַד.

עֶס אִיז נִיט גִיוֶוען אֵיין בּוֹיעֶר אִין דִיא דֶערְפֶער וַוייט אַרוּם דֶער שְׁטָאט סָאווְטֶער, וָואס הָאט נִיט גִיקֶענְט דֶעם נֶפֶשׁ, וָואס הָאט גִיטְרָאגֶען דֶעם זֶעלְטֶענֶעם נָאמֶען קָאקָאלֶע. עֶר אִיז נֶעבֶּעך גִיוֶוען אַ אִידִיָאט, וָואס הָאט נִיט גִיהַאט וֶוער זָאל אויף אִיהם קוּקֶען, אוּנ וָואס הָאט נָאר גִילֶעבְּט פון דִיא קַארְגֶע נְדָבוֹת, וָואס דִיא בּוֹיעֶרְ'ן פְלֶעגֶען אִיהם מִיט צָרוֹת גֶעבֶּען, אוּנ מֵייסְטֶענְס פון דֶעם וָואס עֶר פְלֶעגְט קֶענֶען גַנְבֶ'נֶען; עֶר אִיז גִיבָּארֶען גִיוָוארֶען אויפְ'ן פֶעלְד אוּנ אוּנְטֶערְ'ן פְרַייעֶן הִימֶעל הָאט עֶר פַארְבְּרַאכְט זַיינֶע אוּנְגְלִיקְלִיכֶע יָאהרֶען. זַיין מוּטֶער אִיז גִיוֶוען אַ יוּנְגֶע דָארְפְ'ס מֵיידֶעל, וֶועלְכֶע הָאט זִיך פַארְלִיבְּט אִין אַ יוּנְגֶען אוּנ לוּסְטִיגֶען שְׁטָאט אַרְבֵּייטֶער, וָואס מֶען הָאט אַ רָאפְּגִיבְּרַאכְט צוּ פֶערְרִיכְטֶען דֶעם פַּאלַאץ פון פָּארִיץ. עֶס אִיז אֵיינֶע אַלְטֶע אָבֶּער טְרוֹיעֶרִיגֶע גֶעשִׁיכְטֶע; זִיא הָאט זִיך גִילָאזְט אִיבֶּערְרֵיידֶען פון זַיינֶע שֵׁיינֶע וֶוערְטֶער, אוּנ וֶוען עֶר הָאט גִיעֶנְדִיגְט זַיינֶע אַרְבֵּייט הָאט עֶר אִיהר פַארְלָאזֶען אוּנ הָאט אָן אִיהר פֶּער-

גְעסֶען. וויא עֶר הָאט פֶערגֶעסֶען אָן דיא לֶעצְטֶע ציגַאר 'וָואס עֶר הָאט בַּיין אָבְשֵׁייד גירויכֶערְט.

זִיא אִיז אָבֶּער גִיוָוארֶען שְׁוַואנְגֶער, אוּנ וָוען זִיא הָאט שׁוֹין מֶעהר נִיט גִיקֶענְט בֶּעהַאלְטֶען אִיהר צוּשְׁטַאנְד, הָאט מֶען אִיהר אַרויסְגֶעטְרִיבֶּען פוּן הויז וואו זִיא הָאט גֶעדִינְט, אוּנ אִיהְרֶע אָרִימֶע אֶלְטֶערְ'ן, וֶועלְכֶע הָאבֶּען קוים גִיהַאט מִיט וָואס אַ טָאג דוּרכְצוּקוּמֶען, הָאבֶּען זִיךְ פוּן אִיהר אוּנְבַּארֶעמְהֶערְצִיג עֶנְטְזַאגְט. דיא אוּנְגְלִיקְלִיכֶע אִיז גֶעבְּלִיבֶּען אַלֵיין אויף דִיא פִינְסְטֶערֶע אוּנְגִירֶעכְטֶע וֶועלְט, אוּנ די בּויֶערְ'ן הָאבֶּען אִיהר בֶּעגֶעגְנֶעט מִיט גִילֶעכְטֶער אוּנ בֶּעלֵיידִיגוּנְגֶען, אִין דִיא דֶערְפֶער פֶערצֵייהֶעט מֶען פִיעל וֶוייניגֶער אַזוינֶע עֲבֵירוֹת פוּן דִיא יוּגֶענְד, וִויא אִין דִיא גְרויסֶע שְׁטֶעהְט. וואו מֶען וֶוערְט בִּיסְלַא־וַוייס צוּגֶעוָואהנְט דַאצוּ. זִיא הָאט זִיךְ גֶעמוּזְט אַרוּמְשְׁלֶעפֶּען פוּן דָארְף צוּ דָארְף בֶּעטְלֶענְדִיג, אוֹיסְשְׁטֵייעֶנְדִיג דִיא גְרֶעסְטֶע צָרוֹת אוּנ לֵיידֶען. אַלֵיין אִין פֶעלְד אִין אַ וִוינְטֶער נאכְט הָאט זִיא רַייכֶער גִימַאכְט דִיא וֶועלְט מִיט נָאךְ אֵיין אוּנְגְלִיקְלִיכֶע בֶּעשֶׁעפֶּענִישׁ... וִויא אַזוֹי דִיא מוּטֶער אוּנ דָאס קִינְד זַיינֶען נִיט גֶעשְׁטָארְבֶּען פוּן הוּנְגֶער אוּנ קֶעלְט אִיז אַ וואוּנְדֶער. לַאנְגֶע יָאהרֶען הָאט מֶען זֵיי גִיזֶעהן זִיךְ אַרוּמְשְׁלֶעפֶּען אִין שְׁמַאטֶעס, בָּארְוֶועס, מִיט אוֹיסְגִידארְטֶע גְלִידֶער, בֶּעדֶעקְט מִיט בְּלָאטֶע, אַרוּם סָאוְוטֶער בֶּעטְלֶענְדִיג בַּיי דִיא בּוֹיֶערְ'ן. עֶנְדְלִיךְ אִיז דִיא מוּטֶער גֶעשְׁטָארְבֶּען, פַארְלָאזֶען אוּנ אָפְּגֶעשְׁנִיטֶען פוּן דֶער וֶועלְט וִויא זִיא הָאט גִילֶעבְּט. אִין אֵיין פְרִיהמָארְגֶען הָאט מֶען אִיהר גִיפוּנֶען טוֹיט אִין אַ גְרָאבֶּען לֶעבִּין אַ וַואלְד... אִיהר אִינְגֶעל וָואס אִיז שׁוֹין אַלְט גִיוֶוען אַ יָאהר אַכְט אִיז גֶעבְּלִיבֶּען אַלֵיין.

עֶר אִיז גִיוֶוען גֶענוּג שְׁטַארְק פַאר זַיינֶע יָאהרֶען, אוּנ אַ פַּאמִיעֶשְׁטְצִיק (גוּטְ'ס בֶּעזִיצֶער) הָאט זִיךְ אויף אִיהם דֶערבַּארֶעמְט אוּנ הָאט אִיהם צוּגֶענוּמֶען פַאר אַ פַּאסְטוּךְ. דֶער אוּנְגְלִיקְלִיכֶער אִינְגֶעל הָאט אָבֶּער צוּ קַיין זַאךְ נִיט גֶעטוֹיגְט. זָא לַאנְג זַיין מוּטֶער הָאט גִילֶעבְּט הַאבֶּען דִיא בּוֹיֶערְ'ן גִימֵיינְט, אַז זַיין שְׁוַוייגֶען זַיין וִוילְדְקַייט, קְרִימֶענֶעס אוּנ מְשׁוּגֶענֶע בְּלִיקֶען קוּמֶען פוּן זַיין מוּטֶערְ'ס ווילְדָען לֶעבִּין; אָבֶּער וָוען מֶען הָאט אִיהם גֶענוּמֶען צוּ דֶער אַרְבֵּייט, הָאט מֶען דֶערזֶעהן, אַז עֶר אִיז טַאקִי אַ אִידְיָאט פוּן נַאטוּר, דֶערצוּ נָאךְ הָאט עֶר גִיהַאט אַ שְׁרֶעקְלִיכֶען נֶערוֶוענְקְרַאנְקְהֵייט, סְפַּאזְמֶען אוּנ קָאנְווּאוּלְסִיֶען, וֶועלְכֶע

פְלֶעגֶען הֶעסְלִיךְ מַאכֶען זַיין אִידְיָאטִישֶׁעס גֶעזִיכְט. וַואהְרְשֵׁיינְלִיךְ צוּ־לִיבּ דִיא קָאנְווּאוּלְסִיֶען הָאט עֶר קוים גִיקֶענְט אויסְרֵיידֶען אַ וָוארְט. וֶוען דִיא בּויעֶר׳ן פְלֶעגֶען זִיךְ אַמָאל וֶועלֶען לוּסְטִיג מַאכֶען אִיבֶּער אִיהם, פְלֶעגֶען זֵיי צוּ אִיהם שְׁרַייֶען:

— זָאג אוּנְז נָאר וִויא מֶען רוּפְט דִיר, אוּנ דוּא וֶועסְט קְרִיגֶען אַ סוּ.

דֶער אָרִימֶער אִידְיָאט פְלֶעגְט זִיךְ מַאטֶערֶען אַ פָּאר מִינוּט אויס־צוּרֵיידֶען זַיין מוּטֶער׳ס נָאמֶען:

— קָא... קָא... קָא... לֶעט.

פוּן דֶעם שְׁטַאמְט אויךְ זַיין צוּנָעמֶענֶעשׁ. וֶוען מֶען הָאט זִיךְ אויפְגִיהֶערְט צוּאִינְטֶערֶעסִירֶען מִיט אִיהם, הָאט עֶר אָנְגִיפַאנְגֶען צוּ־וַואנְדֶערֶען אִיבֶּער דִיא פֶעלְדֶער אוּנ וֶועלְדֶער, וִויא אִין זַיין מוּטֶער׳ס לֶעבִּין. צוּ דִיזֶער צַייט הָאט אִיהם דֶער דָאקְטָאר סָאבָּא, וֶועלְכֶער אִיז גִיפָארֶען צוּ אַ קְרַאנְקֶען, גִיטְרָאפֶען אויף׳ן וֶועג. אַזוֹי וִויא דֶער דָאקְטָאר הָאט גִימֵיינְט, אַז עֶר הָאט אויסְגֶעפוּנֶען אַ רִיכְטִיגֶען מִיטֶעל צוּ הֵיילֶען אִידְיָאטֶען, הָאט עֶר אִיהם גֶענוּמֶען צוּ זִיךְ אוּם צוּמַאכֶען אויף אִיהם דִיא עֶרְשְׁטֶע פְּרָאבֶּע. אַ לַאנְגֶע צַייט הָאט דֶער דָאקְטָאר אָנְגִיוֶוענְדֶעט זַיין גַאנְצֶע קוּנְסְט צוּמַאכֶען קְלָאר דֶעם אִידְיָאט. אָבֶּער דָאס אֵיינְצִיגֶע וָואס עֶס הָאט אִיהם גֶעלוּנְגֶען, אִיז גִיוֶוען, דָאס קָאקָאלֶע הָאט אָנְגִיפַאנְגֶען לַייכְטֶער צוּרֵיידֶען. וֶוען סָאבָּא הָאט דֶער־זֶעהְן, אַז עֶר קֶען דֶעם אִידְיָאט נִיט אויסְהֵיילֶען, הָאט עֶר אִיהם גִיגֶעבֶּען אֵיינִיגֶע קְלֵיידֶער, אוּנ הָאט אִיהם פוּן פֶערְדְרוּס פֶערְבָּאטֶען צוּ בֶּעוַוייזֶען זִיךְ אויף זַיינֶע אויגֶען. דֶער אוּנְגְלִיקְלִיכֶער וָואלְט גֶעוִויס גֶעשְׁטָארְבֶּען פוּן הוּנְגֶער, דֶען בַּיי׳ן דָאקְטָאר הָאט עֶר זִיךְ אָבְּגִיוַוייְנְט פוּן זַיין וַואנְדְלֶערַיי אוּנ בֶּעטְלֶערַיי. וֶוען דִיא גְרֶעפִין קְלָאד וָואלְט אִיהם נִיט אויס רַחֲמָנוּת צוּגִינוּמֶען, אַז עֶר זָאל וָואס עֶס אִיז קֶענֶען טָאן אִין הויף. אָבֶּער מֶען הָאט זִיךְ מִיט אִיהם גָאר נִיט גִיקֶענְט פַארְשַׁאפֶען, אוּנ עֶר הָאט בַּאלְד ווִידֶער אָנְגִיפַאנְגֶען אַרוּמְצוּשְׁלֶעפֶען זִיךְ אִיבֶּער פֶעלְדֶער אוּנ וֶועלְדֶער. צוּ דִיא גְרֶעפִין הָאט עֶר זִיךְ פַאר אִיהר גוּטְסְקַייט צוּגֶעבּוּנְדֶען וִויא אַ טְרַייֶער הוּנְד, אוּנ וִויא אַזוֹי עֶר הָאט אִיהר גִיוָואלְט הֶעלְפֶען, וֶועלֶען מִיר שְׁפֶּעטֶער זֶעהְן אִין דִיא שְׁרֶעקְלִיכֶע גֶעשִׁיכְטֶע פוּן וַואלְפֶענְסָאן, וָואס מִיר דֶערְצֵיילֶען דָא.

דִיא בּוֹיעֶרְ'ן הָאבֶּען דֶעם אִידִיָאט עֶנְדְלִיךְ גִיפַּאקְט, עֶר הָאט זִיךְ גֶערִיסֶען פוּן זַייעֶרֶע הֶאנְד מִיט אַלֶע זַיינֶע כּוֹחוֹת אוּנ הָאט זִיךְ גֶעבִּיסֶען וִויא אַ מְשׁוּגֶעגֶער הוּנְד, שְׁרֶעקְלִיךְ קְרִימֶענְדִיג זַיין דֶערְשְׁרָא־קֶענֶעם גֶעזִיכְט.

— מִיר הַאלְטֶען אִיהם — הָאבֶּען זֵיי גֶעשְׁרִיעֶן — אָה, דֶער מַמְזֵר! עֶר הָאט זִיךְ בֶּעהַאלְטִין דָארְטִין אוּנְטֶער דֶעם פְּלַאנְקַאן אוּנ הָאט נִיט גִיוָואלְט קוּמֶען. מֶען מוּז אִיהם מַאכֶען רֵיידֶען. קוּם קָאקָאלֶע, דֶערְצֵייל וָואס דוּא ווייסְט. וואוּ אִיז דֶער רִיכְטֶער, הָאבֶּען פִּיעלֶע שְׁטִימֶען מִיט אַ מָאל גִילַארֶעמְט.

וָוען דֶער דָאקְטָאר, וֶועלְכֶער הָאט דֶערְוַויילֶע קַאלְטְבְּלִיטִיג גִישְׁלֶעפְּט דִיא שְׁטִיקְלַאךְ בְּלַיי פוּן דֶעם גְרַאף'ס וואוּנְדֶען, הָאט דֶער־זֶעהן אַז דֶער סְלֶעדָאנוּאטֶעל קְלֵייבְּט זִיךְ צוּ שְׁטֶעלֶען פְרַאגֶען דֶעם אִידִיָאט, הָאט עֶר אָנְגִיפַאנְגֶען צוּ פְּרָאטֶעסְטִירֶען דַאגֶעגֶען. דֶער סְלֶעדָאנוּאטֶעל הָאט אָבֶער אִיהם נִיט גִיוָואלְט הָערֶען אוּנ הָאט גִיפְרֶאגְט:

— עֶר קֶען אוּנְז גֶעבֶּען אַ צֵייכֶען, אוּנ פִּילַייכְט אוּנְז אוֹיפְפִירֶען אוֹיף'ן וֶועג צוּ גֶעפִינֶען דֶעם פֶערְבְּרֶעכֶער, אִיךְ וֵויים אַלֵיין וָואס אִיךְ הָאבּ צוּ טָאן, הָאט עֶר קַאלְט אָפְּגֶעשְׁנִיטֶען.

— נֶעהמְט זִיךְ אִין אַכְט, מַיין הֶערר — הָאט דֶער דָאקְטָאר מִיט הִיץ אוֹיסְגֶערוּפֶען — אִיהר גֶעהט אוֹיף אַ גִיפֶעהְרְלִיכֶען וֶועג, וָואס וֶועט אִיהר טָאן וֶוען דִיזֶער אוּנְגְלִיקְלִיכֶער אִידִיָאט וֶועט עֶנְטְפֶערְ'ן אוֹיף אַייעֶרֶע פְרַאגֶען מִיט אַ בֶּעשׁוּלְדִיגוּנְג גֶעגֶען אַ מֶענְשֶׁען?... וֶועט אִיהר דֶען יֶענֶעם פֶערהַאפְטֶען?

דִיא בּוֹיעֶרְ'ן הָאבֶּען זִיךְ מִיט אָפֶענֶע מַיילֶער צוּ גִיהֶערְט צוּ דִיזֶען וִכּוּחַ וָואס זֵיי הָאבֶּען נִיט פֶערְשְׁטַאנֶען. בַּיי דִי לֶעצְטֶע וֶוערְטֶער פוּן דֶעם דָאקְטָאר הָאט אַיינֶער פוּן זֵיי זִיךְ אָנְגִישְׁטוֹיסֶען וֶועגֶען וָואס עֶס גֵייט דִיא רֵייד אוּנ הָאט גִיזָאגְט:

— אָה, קָאקָאלֶע אִיז נִיט אַזוֹי דוּם וִויא אִיהר מֵיינְט.

— עֶר וֵויים גַאנְץ גוּט וָואס עֶר וִויל — הָאט אַנַאנְדֶערֶער צוּ־גִילֵייגְט.

— אִיךְ קֶען נִיט פֶערְגֶעסֶען — הָאט דִיא גְרֶעפִין זִיךְ אַרַיינְגֶעמִישְׁט — דָאס עֶר גִירֶעטֶעט הָאט מַיינֶע קִינְדֶער. עֶר הָאט זִיךְ דֶערמָאנְט אַ

זַיי, וֶוען אִיךְ בִּין גִיוֶוען וִוי אַ צוּדוּלְטֶע, אוּנ אַלֶע הָאבֶּען זִיךְ פַארגֶעסֶען אָן זַיי. קוּם אַ הֶער מַיין פְרַיינְד, קוּם אַ הֶער קָאקָאלֶע, קוּם נֶענְטֶער צוּ, מַיין פְרַיינְד, שְׁרֶעק זִיךְ נִיט, קֵיינֶער וֶועט דִיר קֵיין שְׁלֶעכְטֶעס נִיט טָאן.

דִיזֶע בֶּערוּהִיגֶענְדֶע וֶוערטֶער, זַיינֶען גִיוֶוען צוּ דֶער צַייט, דֶען דֶער אִידְיָאט הָאט גֶעצִיטֶערְט פוּן שְׁרֶעק אַזוֹי שְׁטַארְק, אַז מֶען הָאט גִיהֶערְט קְלַאפֶּעְרַיי פוּן זַיינֶע שְׁוַואכֶע צֵיינֶער.

— אִיךְ... הָאב... נִיט... מוֹ... רָא... הָאט עֶר קוּים גִיעֶנְטְפֶערְט.

— לָאמִיר זֶעהן מַיין יוּנְגֶע — הָאט דֶער סְלֶעדָאוַואטֶעל אָנְגִיפַאנְגֶען נִיט אַכְטֶענְדִיג אוֹיף דִיא וַוייטֶערֶע פְּרָאטֶעסְטֶען פוּן דֶעם דָאקְטָאר — הֶער מִיר נָאר אוֹיס גוּט, אוּנ זֶעה מִיךְ צוּ פֶערְשְׁטֵיין. וֵוייסְט דוּ וָואס הָאט גִיטְרָאפֶען דִיא נַאכְט אִין וַואלְפֶענְסָאן?

— פַייֶער — הָאט דֶער אִידְיָאט גִיעֶנְטְפֶערְט — קוּקֶענְדִיג אוֹיף דִיא גְרֶעפִין.

— יַא, מַיין פְרַיינְד, דֶער פַייֶער וָואס הָאט פַארְבְּרֶענְט דָאס הוֹיז פוּן דַיינֶע וָואלְטְהֶעטֶער... אָבֶּער דָאס אִיז נָאךְ נִיט אַלֶעס; מֶען הָאט נָאךְ גִיוָואלְט דֶערְשִׁיסֶען דֶעם גְרַאף. זֶעהְסְטוּ אִיהם אוֹיפְ'ן בֶּעט בֶּעגָאסֶען מִיט בְּלוּט? זֶעהְסְטוּ דִי גְרֶעפִין אִיז פֶערְאוּמֶערְט אוּנ לַיידֶעט? דִיזֶע אַלֶע אוּנְגְלִיקֶען זַיינֶען דִיא אַרְבֵּייט פוּן אַ שְׁרֶעקְלִיכֶען פֶערְבְּרֶעכֶער. דוּ הָאסְט אִיהם נִיט וַואהר, דִיזֶען פֶערְבְּרֶעכֶער, הָאט דֶער סְלֶעדָא־וַואטֶעל גִיפְרֶעגְט שַׁארְף קוּקֶענְדִיג אוֹיפְ'ן אִידְיָאט, וֶועלְכֶער אִיז גִישְׁטַאנֶען וִויא אַ גוֹלֶם.

— דוּ הָאסְט אִיהם? — הָאט דֶער סְלֶעדָאוַואטֶעל נָאךְ אַמָאל גִיפְרֶעגְט, זֶעהֶענְדִיג אַז דֶער אִידְיָאט שְׁוַוייגְט — דוּ וִוילְסְט, אַז מֶען זָאל בֶּעשְׁטְרָאפֶען דֶעם פֶערְבְּרֶעכֶער, נִיט אֱמֶת?

— יַא — הָאט קָאקָאלֶע גִיעֶנְטְפֶערְט, וִויא אַ אָנְגִיצוֹיגֶענֶע מַאשִׁינֶע.

— נוּ גוּט, מַיין פְרַיינְד, דוּ דַארְפְסְט מִיר הֶעלְפֶען אוֹיסְצוּגֶעפִינֶען דֶעם פֶערְבְּרֶעכֶער, אַז מֶען זָאל אִיהם קֶענֶען בֶּעשְׁטְרָאפֶען. דוּ קֶענְסְט אִיהם דָאךְ, דוּ הָאסְט אַלֵיין גִיזָאגְט, אַז דוּ קֶענְסְט אִיהם.

דֶער אִידְיָאט הָאט אָבֶּער גֶעשְׁוִויגֶען, אוּנ אוֹיף זַיין פָּנִים הָאט מֶען אֲפִילוּ נִיט גִיקֶענְט דֶערְקֶענֶען, דָאס עֶר פַארְשְׁטֵייט וָואס מֶען רֶעט צוּ אִיהם.

דֶער סְלֶעדְאנאטֶעל הָאט זִיךְ דַאן גִיוֶוענְדֶעט צוּ דִי בּוֹיֶער'ן אוּנ הָאט גִיפְרֶאגְט.

—זָאגְט מִיר אַייגֶענְטְלִיךְ צוּ וֶועמֶען הָאט דֶער אָרִימֶער פַּייוֶועל גִירֶעט.

דֶערוֹיף הָאט קֵיינֶער נִיט גִיקֶענְט עֶנְטְפֶערן. פִּילַייכְט הָאט קָאקָאלֶע טַאקִי גָאר מִיט קֵיינֶעם נִיט גִירֶעט. נָאר מֶען הָאט זִיךְ אָנְגֶעשְׁטוֹיסֶען, אַז עֶר דַארְף עֶטְוָואס ווִיסֶען, דֶען ווִיא אַיין בּוֹיֶער הָאט עֶרְקְלֶערְט.

—עֶס אִיז זִיכֶער, אַז דִיזֶער אוּנְגְלִיקְלִיכֶער שְׁלָאפְט כְּמְעַט קֵיין מָאל נִיט. גַאנְצֶע נֶעכְט דְרֵייט עֶר זִיךְ אַרוּם ווִיא אַ וַואכְט-הוּנְד אוֹיפְ'ן הוֹיף.

דִיזֶע עֶרְקְלֶערוּנְג הָאט גִיבְּרַאכְט דֶעם סְלֶעדָאנַואטֶעל אוֹיף אַ נַייע וֶועג.

—זָאג נָאר מִיר קָאקָאלֶע, וואוּ הָאסְטוּ פֶערְבְּרַאכְט דִיזֶע נַאכְט? — הָאט עֶר פְּלוּצְלוּנְג גִיפְרֶאגְט.

— אִין... אִין... הוֹיף.

— הָאסְטוּ גִישְׁלָאפֶען וֶוען דֶער פַּייֶער הָאט זִיךְ אָנְגִיפַאנְגֶען?

— נֵיין... נֵיין.

—דוּא הָאסְט גִיזָעהן אַלְזָא, ווִיא דֶער פַּייֶער הָאט אוּם-גֶעבְּרָאכֶען?

— יַא.

— נוּ, דֶערְצֵייל מִיר ווִיא דָאס הָאט פַּאסִירְט?

דֶער אִידִיָאט הָאט דִיא גַאנְצֶע צַייט נִיט אַרָאפְּגִילָאזֶען זַיינֶע אוֹיגֶען פוּן דִיא גְרֶעפִין, אוּנ הָאט גִיזוּכְט, ווִיא אַ טְרַייֶער הוּנְד צוּ פַארְשְׁטֵיין אִיהר ווִילֶען.

—עֶנְטְפֶער, מַיין פְרַיינְד—הָאט דִיא גְרֶעפִין צוּ אִיהם גִיזָאגְט, זֶעהֶענְדִיג אַז עֶר וַוארְט נָאר וָואס זִיא וֶועט אִיהם הַייסֶען טָאן.

קָאקָאלֶע'ס אוֹיגֶען הָאבֶּען פְּלוּצְלוּנְג אָנְגִיפַאנְגֶען צוּ בְּלִיסְצֶען.

— מֶען... הָא... אָט... אוּנ... טֶער... ר... גֶע... צוּנ...

דֶען — הָאט עֶר גִיזָאגְט.

— וֶוער?

אַ... מַאן.

אַלֶע הָאבֶּען מִיט דִיא גְרָאסְטֶע נַייגִירִיגְקֵייט אָנְגִישְׁטֶעלְט דִיא

אויעֶר'ן, אָבֶער דֶער דאָקְטאָר הָאט מִיט כַּעס אויסְגֶעשְׁרִיעֶן: „דִיזֶע אוּנְטֶערְזוּכוּנְג הָאט קֵיין בְּרֶעקִיל זִין נִיט".

— דוּ הָאסְט אִיהם גִיזֶעהֶן דִיזֶען מַאן? — הָאט דֶער סְלֶעדָאוַואטֶעל גִיפְרֶעגְט — מַאכֶענְדִיג זִיךְ אַז עֶר הָאט נִיט גִיהֶערְט דֶעם דָאקְטָאר'ס וָוארְטֶער.

— יַא — הָאט דֶער אִידִיָאט גִיעֶנְטְפֶערְט.

— אוּנ דוּ קֶענְסְט אִיהם?

— זֶעהְר... זֶעהְר... גוּט.

— דוּ ווייסְט זַיין נָאמֶען?

— אָה... יַא.

אַ גְרוֹיסֶע שְׁרֶעק אִיז אַרוֹיפְגִיפַאלֶען אוֹיף דֶעם אִידִיָאט, אוּנ זַיין פָּנִים הָאט זִיךְ אָנְגִיפַאנְגֶען שְׁרֶעקְלִיךְ צוּ קְרִימֶען. עֶר הָאט אָנְפַאנְגְס נִיט גִיוָואלְט עֶנְטְפֶערְ'ן, נָאר וַוארְפֶענְדִיג אַ בְּלִיק אוֹיף דִיא גְרֶעפִין, הָאט עֶר צוּזַאמֶענְגֶעקְלִיבֶּען זַיינֶע כּוחות אוּנ הָאט גִיזָאגְט:

— בּוּ... בּוּאַ... קָאר... רָאן.

---

4 טער קאפיטעל

נַייעֶ עֵדוּת.

ווֶען דֶער אִידִיָאט קָאקָאלֶע הָאט אָנְגִיצַייגְט אוֹיף דֶעם מַארְקִיז בּוּאַקָארָאן, זַיינֶען פִּיהלֶע צוּהֶערֶער גִיוָוארֶען אוֹיפְגֶעבְּרַאכְט, אוּנ אַנְדֶערֶע הָאבֶּען זִיךְ נִיט גִיקֶענְט אַיינְהַאלְטֶען פוּן גִילֶעכְטֶער.

— הֶערר בּוּאַקָארָאן אַיין אוּנְטֶערְצִינְדֶער! אִיז עֶס מֶעגְלִיךְ? וֶוער וֶועט עֶס גְלוֹיבֶּען? — הָאבֶּען דִיא בּוֹיעֶר'ן מִיט עֶרְשְׁטוֹינֶען זִיךְ גִיפְרֶעגְט.

— דָאס אִיז אַיין אוּנְזִין! — הָאט דֶער גְרַאף אַלַיין מִיט הִיץ אוֹיס־גֶעשְׁרִיעֶן.

— גַאנְץ גֶעווִיס, נָאר אַיין אִידִיָאט קֶען אַזָא זַאךְ אִין קָאפּ אַרַיינְפַאלֶען! — הָאט דֶער מֶער אוּנ נָאךְ אִיהם דֶער פְּרָאקוּרָאר צוּ־גֶעשְׁטִימְט.

— דֶער דָאקְטָאר אִיז גִיוָוארֶען אוֹיסֶער זִיךְ פוּן פְרֵיידֶע, אוּנ

קוּקֶענְדִיג אוֹיף דֶעם סְלֶעדָאוַואטֶעל אַזוֹי וִויא ֶער וָואלְט אַיינְגֶענוּמֶען דִיא גַאנְצֶע וֶועלְט — הָאט ֶער אוֹיסְגֶערוּפֶען:

— הָאבּ אִיךְ דֶען נִיט פָארְאוֹיס גִיזָאגְט?

אָבֶּער אוּנְזֶער סְלֶעדָאוַואטֶעל וִויל נִיט אַנְדֶערְשׁ טָאן וִויא אִיהם גִיפֶעלְט, אוּנ ֶער הָאט אֲפִּילוּ נִיט אוֹיסְגִיהֶערְט מַיינֶע רִיכְטִיגֶע בֶּעמֶערְקוּנְגֶען.

דֶער סְלֶעדָאוַואטֶעל אַלֵיין אִיז פִּילַייכְט גִיוֶוען מֶעהר אוֹיפְגִירֶעגְט אוּנ פֶערְוואוּנְדֶערְט. ֶער אִיז גִיוָוארֶען שְׁרֶעקְלִיךְ בְּלַייךְ אוּנ הָאט אָנְגִיוֶוענְט זַיין גַאנְצֶע קְרַאפְט אוּם זִיךְ אַיינְצוּהַאלְטֶען, אַז מֶען זָאל נִיט דֶערְקֶענֶען וָואס ֶעס טוּהְט זִיךְ בַּיי אִיהם אִין הַארְצֶען.

דֶער פְּרָאקוּרָאר הָאט צוּ אִיהם גִיזָאגְט אוֹיף'ן אוֹיֶער:

— אוֹיף אַייֶער פְּלַאץ וָואלְט אִיךְ קֵיינֶע וַוייטֶערֶע פְרַאגֶען גִישְׁטֶעלְט אוּנ וָואלְט גִימַאכְט אַ שְׁוַוייג.

אָבֶּער גַאלְפֶּען אִיז גִיוֶוען פוּן דִיא מֶענְשֶׁען, וֶועלְכֶע הָאבֶּען אַ צוּ הוֹיכֶע מֵיינוּנְג פוּן זִיךְ זֶעלְבְּסְט אוּנ וֶוערִין פֶערְבְּלֶענְדֶעט פוּן זַייֶער ֶעהְרְגַייץ אוּנ שְׁטָאלְץ. ֶער וָואלְט זִיךְ בֶּעסֶער גִילָאזְט צוּהַאקֶען אוֹיף שְׁטִיקְלַאךְ אֵיידֶער צוּגֶעבֶּען אַז ֶער הָאט גִימַאכְט אַ פֶּעהלֶער.

— אִיךְ וֶועל דִיא זַאךְ אָפְּלָאזֶען בִּיז'ן סוֹף — הָאט ֶער מִיט אַיינְגֶע־הַאלְטֶענֶעם כַּעַס גִיעֶנְטְפֶערְט — אוּנ זִיךְ וֶוענְדֶענְדִיג צוּ קָאקָאלֶע הָאט ֶער גִיזָאגְט:

— פַארְשְׁטֵייסְטוּ מַיין יוּנְגֶע וָואס דוּ דֶערְצֵיילְסְט? פַארְשְׁטֵייסְטוּ אַז דוּ בֶּעשׁוּלְדִיגְסְט אַזָא מַאן וִויא מַארְקִיז בּוּאַקָארַאן אִין אַזָא שְׁרֶעקְלִיכֶען פֶּערְבְּרֶעכֶען?

צוּ קָאקָאלֶע הָאט פֶּערְשְׁטַאנֶען, צוּ נִיט, נָאר ֶער אִיז גִיוֶוען אִין הֵיילֶע שְׁרֶעק. זַיין פָּנִים הָאט זִיךְ שְׁרֶעקְלִיךְ גֶעקְרִימְט, אוּנ גְרוֹיסֶע טְרָאפֶּען קַאלְטֶען שְׁוַויים הָאבֶּען אַרָאפְּגֶערוּנֶען פוּן זַיין שְׁטֶערֶען.

— אִיךְ... אִיךְ... זָאג... דִיא וַואהר... הַייט — הָאט ֶער קוֹים אוֹיסְגִימֶעקֶעט.

— אַלְזָא, בִּיסְטוּ זִיכֶער אַז ה׳ בּוּאַקָארַאן הָאט אוּנְטֶערְגִיצוּנְדֶען.

— יַא.

— וִויא אַזוֹי הָאט ֶער ֶעס גֶעמַאכְט?

קָאקָאלֶע הָאט נִיט אוֹיפְגִיהֶערְט צוּוַוארְפֶען זַיינֶע דֶערְשְׁרָאקֶענֶע

בְּלִיקְען אויף דִיא גְרֶעפִּין, וֶועלְכֶע הָאט צוּגִיהֶערְט מִיט אַ טְרוֹיעֶרִיגֶע מִינֶע.

נָאכְדֶעם וִויא דֶער סְלֶעדָאנוּאטֶעל הָאט אִיהם פִּיעלֶע מָאל בֶּעפָאהלֶען צוּ רַיידֶען, הָאט עֶר מִיט גְרוֹיסֶע צָרוֹת דֶערְצֵיילְט, אַז עֶר הָאט גִיזֶעהֶן, וִויא בּוּאַקְאַראַן הָאט אַרוֹיסְגִינוּמֶען צֵייטוּנְגֶען פוּן זַיין קֶעשֶׁענֶע, הָאט זַיי אָנְגֶעצוּנְדֶען מִיט אַ שְׁוֶועבֶּעלֶע אוּנ הָאט זַיי אַרוּנְטֶערְגִילֵייגְט אוּנְטֶער אַ קוּפֶּע הֵיי, וֶועלְכֶע אִיז גִילֶעגֶען לֶעבֶּען דֶעם קֶעלֶער וָואס אִיז פוּל מִיט בְּרָאנְפֶען.

— וָואס הֶערְט אִיהר אִיהם, דֶעם אִידְיָאט — הָאט דֶער דָאקְטָאר אוֹיסְגֶעשְׁרִיעֶן מִיט כַּעַס אוּנ עֶקֶעל — קוּקֶענְדִיג אוֹיף דֶעם סְלֶעדָאנוּאטֶעל אַזוֹי וִויא עֶר וָואלְט זִיךְ גֶעקְלִיבֶּען אִיהם אַיינְצוּשְׁלִינְגֶען.

גַאלְפֶּען הָאט קוֹים גִיקֶענְט בֶּעהַאלְטֶען זַיין אוּנְצוּפְרִידֶענְהַייט אוּנ פֶּערְדְרוּס. עֶר הָאט מִיט הַאס אַ קוּק גִיטָאן אוֹיף'ן דָאקְטָאר אוּנ הָאט אוֹיסְגִירוּפֶען:

— אִיךְ וֶועל אַרַיינְרוּפֶען דִיא זְשַאנְדַארֶען, וֶוען אֵיינֶער וֶועט מִיר שְׁטֶערֶען, נָאכְפָארְשֶׁען דִיא זַאךְ, וִויא דָאס גִיזֶעץ פָאדֶערְט פוּן מִיר.

נַאכְהֶער הָאט עֶר זִיךְ גִיוֶוענְדֶעט צוּ קָאקָאלֶע אוּנ הָאט אִיהם גִיפְרֶעגְט:

— אוֹיבּ דוּ הָאסְט אַזוֹי גוּט גִיזֶעהֶן הֶערר בּוּאַקְאַראַן; וַייסְטוּ דָאךְ גֶעווִיס וִויא עֶר אִיז גִיוֶועזֶען אָנְגִיטָאן, דֶערְצֵייל מִיר נָאר וָואסֶערֶע קְלַיידֶער עֶר הָאט גִיטְרָאגֶען.

דֶער אִידְיָאט הָאט ווִידֶער גֶיהַאט אַיין אַרְבֵּייט אוֹיף אַ מִינוּט צֶעהְן צוּ בֶּעשְׁרַייבֶּען, אַז בּוּאַקְאַראַן הָאט גִיטְרָאגֶען אַ בְּרוֹינֶע וֶועסְטִיל, אַ גְרוֹיסֶע שְׁטְרוֹיעֶנֶע הוּט אוּנ אַז זַיינֶע הוֹיזֶען זַיינֶען גִיוֶוען אַרַיינְגִילָאזֶען אִין זַיינֶע יֶעגֶער-שְׁטִיוֶועל.

— אוּנ וֶוען עֶר הָאט אוּנְטֶערְגִיצוּנְדֶען, וָואס הָאט עֶר דֶערְנָאךְ גִיטָאן — הָאט דֶער סְלֶעדָאנוּאטֶעל מִיט אַ פֶערְשְׁטִיקְטֶע שְׁטִימֶע גִיפְרֶעגְט.

— עֶר... הָאט... זִיךְ... בֶּע... הַאלְטֶען... אוּנְטֶער... אַ קוּפֶּע... הֵיי.

— אוּנ דֶערְנָאךְ?

— עֶר הָאט צוּ גִיגְרֵייט זַיין בִּיקְס, אוּנ וֶוען דֶער גְרַאף אִיז אַרוֹיס־

גִילָאפֶּען — הָאט עֶר אוּיסְגִישָׁאסִין, הָאט קָאקָאלֶע גִיעֶנְטְפֶערְט — שְׁרֶעקְלִיךְ מֶעקֶענְדִיג אוּנ צִיטֶערֶענְדִיג מִיט אַלֶע זַיינֶע אֵבָרִים.

וֶוען דֶער גְרַאף הָאט דָאס דֶערהֶערְט, הָאט עֶר פֶערְגֶעסֶען אָן זַיינֶע וַוייטִיגֶען. הָאט זִיךְ אַ הוֹיבּ גִיטָאן אוּנ הָאט מִיט פַיֶיעֶר אוֹיס־גֶעשְׁרִיֶען:

— עֶס אִיז שְׁרֶעקְלִיךְ צוּ לָאזֶען דִיזֶען אוּנְגְלִיקְלִיכֶען אִידְיָאט צוּ־בֶּעשְׁמוּטְצֶען דֶעם נָאמֶען פוּן אַ בְּרַאוֶוען מַאן מִיט אַזוֹינֶע ווִילְדֶע אוּנ נַארִישֶׁע בֶּעשׁוּלְדִיגוּנְגֶען. אוֹיבּ קָאקָאלֶע הָאט ווִירְקְלִיךְ גִיזֶעהֶן ה׳ בּוּאַקָארַאן אָנְצִינְדֶען דִיא הֵיי אוּנ אוֹיפְוַוארְטֶען מִיךְ צוּ דֶערשִׁיסֶען, וַוארוּם הָאט עֶר גֶעשְׁווִיגֶען, וַוארוּם הָאט עֶר נִיט גִימַאכְט אַ לְיַארֶעם?

דֶער סְלֶעדָאוַואטֶעל הָאט אַלֵיין נִיט גִיוואוּסְט וָואס צוּ עֶנְטְפֶערֶען פוּן עֶרגֶערְנִיס אוּנ הָאט אִיבֶּערגִיפְרֶעגְט:

— יַא, וַוארוּם הָאסְטוּ קֵיינֶעם נִיט גֶערוּפֶען צוּ הִילְפֶע? אָבֶּער קָאקָאלֶע אִיז גִיוֶוען אוּיסְגֶעמוּטְצֶעט פוּן דִיא פְרִיעֶהֶערֶע זַיינֶע אַנְט־וָוארְטֶען, אוּנ הָאט נָאר גִיגְלָאצְט מִיט דִיא אוֹיגֶען... פְּלוּצְלוּנְג הָאט עֶר אוּיסְגִיבְּרָאכֶען מִיט אַ מְשׁוּגֶענֶעם גִילֶעכְטֶער, אוּנ אִיז אַנִידֶער־גִיפַאלֶען אוֹיף דֶער עֶרְד מִיט אַ טְרַאסְק. וַוארְפֶענְדִיג זִיךְ אוּנ קְרִי־צֶענְדִיג מִיט דִיא צֵיינֶער זָא דָאס מֶען הָאט אִיהם גִימוּזְט אַוֶועק־שְׁלֶעפֶּען.

דֶער סְלֶעדָאוַואטֶעל אִיז גֶעבְּלִיבֶּען שְׁטֵיין ווִיא אַיין אָפְּגֶעשְׁמִי־סֶענֶער. בַּיי זִיךְ אִין הַארְצֶען הָאט עֶר זִיךְ דֶעם לֶעבֶּען פֶערְשָׁאלְטֶען, וָואס עֶר הָאט גָאר אָנְגִיפַאנְגֶען נָאכְצוּפְרֶעגֶען דֶעם אִידְיָאט. אוּנ עֶר וָואלְט טְהֵייעֶר בֶּעצָאהלְט, וֶוען עֶר וָואלְט קֶענֶען דֶערפוּן פָּטוּר וֶוערִין; אָבֶּער צוּפִיל מֶענְשֶׁען הָאבֶּען קָאקָאלֶע'ס אַנְטְוָוארְטֶען גִיהֶארְט, אוּנ מֶען הָאט גִימוּזְט זוּכֶען וַוייטֶער אוּנ דֶערְגֵיין אוֹיף רִיכְטִיג אוֹיבּ בּוּאַקָארַאן אִיז שׁוּלְדִיג אָדֶער נִיט.

— ווִיא קֶען אִיךְ אַנְדֶערְשׁ הַאנְדְלֶען? — הָאט גַאלְפֶען שְׁטִילֶערְהֵייט גִיזָאגְט צוּם פְּרָאקוּרָאר, וֶוען יֶענֶער הָאט אִיהם גֶערַאטֶען צוּ מַאכֶען אַ שְׁוַוייג— אִיךְ שְׁוֶוער אַייךְ אַז פְארדֶערֶענְדִיג אַיין אַנְטְוָוארְט פוּן אִידְיָאט, הָאבּ אִיךְ נָאר גִיוָואלְט בֶּעוַוייזֶען דֶעם אוּנְזִין פוּן זַיין בֶּעשׁוּלְדִיגוּנְג. צוּם אוּנְגְלִיק הָאבּ אִיךְ נִיט גִיטְרָאפֶען... אוּנ אִיךְ מוּז יֶעצְט זֶעהְן, אַז דֶער נָאמֶען פוּן אוּנְזֶער פְרַיינְד זָאל נִיט בֶּעפְלֶעקְט וֶוערִין אוּמְזִיסְט.

גְלַייך נָאכְדֶעם הָאט דֶער סְלֶעדָאוואַטֶעל זִיך גִיוֶוענְדֶעט צוּם גְרַאף מִיט דֶער פְרַאגֶע:

— ווילְט אִיהר אַזוֹי גוּט זַיין מִיר יֶעצְט עֶרְקְלֶערֶען אִין וָואס פַאר אַ בֶּעצִיהוּנְגֶען אִיהר שְׁטֵייט צוּ הֶערר בּוּאַקָארַאן?

דֶער גְרַאף אִיז גִיוָוארֶען אַ צוּקְאכְטֶער פוּן כַּעַס אוּנ פֶערְדְרוּס אוּנ הָאט אוֹיסְגֶעשְׁרִיעֶן:

— אִיז עֶס מֶעגְלִיך אַז אִיהר זָאלְט גְלוֹיבֶּען דִיא מְשׁוּגַעת'ן פוּן אַ אִידְיָאט?

— אִיך גְלוֹיבּ גָאר נִיט; אָבֶּער מַיין פְּפְלִיכְט אִיז אוֹיסְצוּגֶעפִינֶען דִיא וַוארְהַייט.

דֶער גְרַאף הָאט זִיך אָנְפַאנְג'ס עֶנְטְזַאגְט צוּ עֶנְטְפֶער'ן, נָאר דֶערְנָאך, זֶעהֶענְדִיג, אַז דֶער סְלֶעדָאוואַטֶעל וויל נִיט אַנְדֶערְשׁ ווִיסֶען, וַוארוּם עֶר הָאט זִיך אֵיין מָאל צוּקְרִיגְט מִיט בּוּאַקָארַאן, הָאט עֶר מִיט אַ בֵּייזֶע שְׁטִימֶע עֶרְקְלֶערְט, דָאס, אָבְגְלַייך זֵיי זַיינֶען פָּאלִיטִישֶׁע גֶעגְנֶער אוּנ הָאבֶּען אַ מַחְלוֹקֶה וֶועגֶען אַ שְׁטִיק לַאנְד, וָואס לִיעגְט צְווִישֶׁען זַייעֶרֶע מַאיָאנְטְקֶעס, דָאך קֶען עֶר נִיט לֵייקֶענֶען, אַז בּוּאַקָארַאן אִיז אַ בְּרַאוֶוער יוּנְגֶער מַאן, וֶועלְכֶער הָאט זִיך מִיט מוּטה גִישְׁלָאגֶען פִיר זַיין פָאטֶער-לַאנְד אִין דֶער מִלְחָמָה מִיט דִיא פְּרַייסֶען אוּנ אִיז אוֹיך גִיוֶועזֶען פֶערְווּאוּנְדֶערְט.

אוֹיף דִיא וַוייטֶערֶע פְרַאגֶען פוּן סְלֶעדָאוואַטֶעל הָאט גְרַאף קְלָאר גֶעמוּזְט צוּגֶעבֶּען, אַז עֶר הָאט זִיך אַ פָּאר מָאל הֶעפְטִיג צוּקְרִיגְט מִיט זַיין שָׁכֶן וֶועגֶען אַ יַאגְד-פְּלַאץ, אוּנ אַז בּוּאַקָארַאן הָאט אִיהם אֵיין מָאל פוּן הִיץ אַרָאפְּגִילָאזֶען אַ פַּאטְשׁ. מֶעהר הָאט צְווִישֶׁען זֵיי נִיט גֶעטְרָאפֶען, זָא דָאס דֶערְמִיט אִיז שְׁוֶוער צוּ עֶרְקְלֶערֶען, דָאס בּוּאַקָארַאן זָאל זִיך פִּיהלֶען גֶענֵייגְט צוּבֶּעגֵיין אַזָא שְׁרֶעקְלִיכֶען פֶּער-בְּרֶעכֶען.

דִיא דָארְפ'סְלֵייטֶע, וֶועלְכֶע הָאבֶּען אַרוֹיסְגִיטְרָאגֶען דֶעם אִידְיָאט אוּנ הָאבֶּען אִיהם גִילָאזֶען זִיך וַוארְפֶען פוּן זַיין שְׁרֶעקְלִיכֶע קְרַאנְק-הַייט, דֶען זֵיי הָאבֶּען גִיוואוּסְט אַז עֶר וֶועט וויא גֶעוֶועהְנְלִיך אַלֵיין אוֹיפְשְׁטֵיין, וֶוען דֶער אַנְפַאל וֶועט פֶּערְבַּיי גֵיין, — הָאבֶּען גְלַייך דֶערְצֵיילְט דִיא אִיבֶּערִיגֶע בּוּעֶר'ן אַלֶעס וָואס זֵיי הָאבֶּען גִיהֶערְט. קֵיינֶער הָאט נִיט גִיוָואלְט גְלוֹיבֶּען, אַז דֶער יוּנְגֶער אוּנ רַייכֶער מַארְקִיז זָאל אַזַא

פָערְבְּרֶעכֶען בְּעגֵיין, אוּנ אַלֶע זַיינֶען גִיוֶוען זַייעֶר אוּיפְגֶעבְּרַאכְט אוֹיף דֶעם אוּנְגְלִיקְלִיכֶען אִידִיאָט.

צְווִישֶׁען דִיא בּוֹיעֶר׳ן הָאט זִיךְ גֶעפוּנֶען אֵיינֶער, וֶועלְכֶער אִיז גִיוֶוען בֶּעקַאנְט אַלְס שִׁכּוֹר, אַ טוֹיגֶעניכְטְס אוּנ אַ שְׁלֶעכְטֶער, וֶועלְכֶער הָאט קֵיינֶעם נִיט פֶערְגוּנֶען קֵיין זַאךְ.

— אוּנ וָוארוּם זָאלְט אִיהר נִיט גְלוֹיבֶּען? — הָאט עֶר מִיט אַ גִי־לֶעכְטֶער גִיפְרֶעגְט — אִיז עֶס דֶען וַוייל בּוֹאַקַארַאן אִיז אַ רַייכֶער אוּנ אַ מַארְקִיז?

דִיזֶע אֵיינְפַאכֶע פְרַאגֶע הָאט גִימַאכְט אַ שְׁטַארְקֶע ווירְקוּנְג אוֹיף דִיא פֶערְדֶעכְטִיגֶע בּוֹיעֶר׳ן. יֶעדֶער הָאט אָנְגִיפַאנְגֶען נָאכְצוּדֵיינְקֶען, אוּנ אַלֶעמֶען זַיינֶען אַרוֹיפְגִיקוּמֶען אוֹיף דִיא גֶעדַאנְקֶען דִיא קְרִיעג צְווִישֶׁען גְרַאף אוּנ דֶעם מַארְקִיז. מֶען הָאט גִיוואוּסְט, אַז דֶער גְרַאף אִיז שְׁטֶענְדִיג גִיוֶוען דֶער שוּלְדִיגֶער, אוּנ אַז דֶער יוּנְגֶער מַארְקִיז פְלֶעגְט סוֹף כָּל סוֹף מוּזֶען נָאכְגֶעבֶּען, וָוארוּם זָאל עֶר נִיט וֶועלֶען נֶעמֶען רַאכֶע פוּן זַיין בֵּייזֶען שָׁכֵן? — הָאבֶּען זִיךְ דִיא בּוֹיעֶר׳ן גִיפְרֶעגְט, אוּנ בַּאלְד הָאט יֶעדֶערֶער, וויא עֶס פִיהְרְט זִיךְ, אָנְגִיפַאנְגֶען צוּזוּכֶען חֶסְרוֹנוֹת אוֹיף דֶעם מֶענְשֶׁען, וֶועלְכֶען זַיי הָאבֶּען מִיט אַ פָּאר מִינוּט פְרִיהֶער גֶעהַאלְטֶען פַאר אַזָא גוּטֶען אוּנ בְּרַאוֶוען. צְוֵויי פְרוֹיֶען אוּנ אֵיין מַאן הָאבֶּען גִיגֶעבֶּען צוּפַארְשְׁטֵיין דֶעם עוֹלָם, אַז זַיי וַוייסֶען עֶטְוָואס וֶועגֶען בּוֹאַקַארַאן, וָואס וֶועט אַלֶעמֶען פֶערְוואוּנְדֶערֶען. דִיא בּוֹיעֶר׳ן זַיינֶען צוּ זַיי צוּגִישְׁטַאנֶען, אַז זַיי זָאלֶען דֶערְצֵיילֶען, אוּנ וֶוען זַיי הָאבֶּען זִיךְ עֶנְטְזַאגְט, הָאט מֶען זַיי אָנְגִיפַאנְגֶען צוּשְׁלֶעפֶּען צוּם סְלֶעדְאוַואטֶעל מִיט קוֹלוֹת: עֵדוּת! נַייֶע עֵדוּת!

5 טער קאפיטעל

וָואס דִיא נַייֶע עֵדוּת דֶערְצֵיילֶען

— זָאלֶען דִיא נַייֶע עֵדוּת אַרַיינְקוּמֶען! — הָאט דֶער סְלֶעדְאוַואטֶעל אוֹיסְגֶערוּפֶען — וֶוען דִיא בּוֹיעֶר׳ן הָאבֶּען זִיךְ גִילָאזְט הֶערֶען.

דֶער עֶרְשְׁטֶער עֵדוּת, וָואס דִיא בּוֹיעֶר׳ן הָאבֶּען אַרַיינְגֶעשְׁטוּפְּט,

איז גיוועזען דער זוהן פון אַ פּאַרמער (אַ מאַמיעשטשיק) מיט דעם נאָמען ריבאַ, ער איז אַלט גיוועזען אַ יאָהר פינף און צוואַנציג, מיט ברייטע פּלייצעס, מיט אַ קליינע קאָפּ, אַ נידעריגען שטערען און זייער גרויסע רויטע אויערן. ער איז גיוועזען בעקאַנט פאַר אַ פאַר־פיהרער פון שיינהייטען אין דיא אַרומיגע דערפער, און ער איז גיוועזען זייער שטאָלץ און צופרידען דערמיט.

— וואס ווייסט איהר? — האָט גאַלאָפּען צו איהם גיזאָגט — נאָך דיא געוויינליכע פראַגען וועגען נאָמען און אַלטער.

— איך האב דיזע נאַכט גיהאַט אַ גישעפט... זעהר אַ וויכטיגען גישעפט — האָט ריבאַ אָנגיפאַנגען — און האָט אַזאַ וואונק גיטאָן צו דיא בויערן, אַז זיי האָבען אויסגישאָסען מיט אַ גילעכטער. מיין גישעפט האט גיפאָדערט, אַז איך זאל זיין פון דער אַנדער זייט פון בואַקאַראַן'ס שלאָס. מען האָט אויף מיר גיוואַרט, איך האב מיך פערשפּעטיגט, און איך האב דאַרום אויסגעקליבען דעם וועג דורך דיא זומפּען. איך האב גיוואוסט, אַז נאָך דיא רעגענס פון דיא לעצטע טעג וועלען דיא גריבער זיין פול מיט וואַסער. אָבער, פאַר־שטייט איהר מיך, אַז מען קוקט ניט אויף אַזוינע קליינינגקייטען, ווען מען האָט אַזאַ לוסטיגען גישעפט וויא...

— פאַרשפּאָרט מיר דיא מיהע אויסצוהערען, וואָס בייא אייך אין האַרצען האָט זיך גיטאָן — האָט איהם דער סלעדאָוואַטעל קאַלט אָפּגיהאַקט.

— וויא איהר ווילט, הערר ריכטער — האָט דער דאָרף־לייב גיענטפערט, זייער פערוואונדערט — דאָס מען וויל גאָר ניט אויסהערען זיינע ליעבעס געשיכטען. עס איז גיוועזען אַ זייגער אַכט, ווען איך בין צוגיקומען צום טייכעל סייל, וועלכער איז גיוועזען אַזוי אָנגישוואָלען, דאָס דיא שטיינער זיינען גיוועזען אַ פאָר צאָל אונטער וואַסער. איך האָב גיקלערט, וויא אַזוי זאל איך קענען אַריבערגיין און זיך ניט בענעצען אין גאַנצען, ווען איך האָב בעמערקט, דאָס פון דער אַנדער זייט קומט אָן הערר בואַקאַראַן.

— זייט איהר זיכער, אַז דאָס איז גיוועזען הערר בואַקאַראַן?

— אַ ביסעל אַ שאלה! איך האָב דאָך מיט איהם גירעדט! אָבער וואָרט אַ ווײַלע... ער האָט גאָר ניט מורא גיהאַט פאַר דעם וואַסער;

ער האט גלייך אריינגעשטופּט זיינע הויזען אין זיינע גרויסע געלע יעגער שטיוועל און איז זיך אריבערגיגאנגען איבער די שטיינער. ערשט דאן האט ער מיך דערזעהן, און ער איז גיווארען זעהר פערוואונדערט, אזוי גוט וויא איך. „דאס זייט איהר אונזער הערר!" האב איך אויסגערופען. „יא, האט ער גיענטפערט, איך דארף איינעם זעהן אין ברעשי". דאן האב איך גיזאגט: „איהר קלייבט עפּעס אויס א זאנדערבארען וועג". ער האט זיך צולאכט און האט גיענטפערט: „איך האב ניט געוואוסט, אז דער טייך איז ארויס פון די ברעגעס, און איך האב גירעכענט צופּאקען איינינע וואסער פויגלען". דערביי האט ער מיר גיצייגט זיין ביקס. איך האב איהם דאן ניט געוואוסט וואס צו ענטפער'ן; אבער יעצט געפין איך די זאך ניט גלאט...

— וויא אזוי איז הערר בואקאראן גיוועזען אנגיטאן? — האט איהם גאלפען גיפרעגט.

— ער האט גיטראגען גרויסע הויזען, א געלבליכע סאמעטענע וועסטיל און א ברייטע שטרויענע הוט.

צייכענס פון וואונדער און שרעק האט מען גיקענט בעמערקען אויף די געזיכטען פון דעם גראף. די גרעפען און אפילו פון דעם דאקטאר, ווען זיי האבען אויסגיהערט די אנטווארט פון דעם יונגען בויער, איבערהויפּט האט אלעמען איבערראשט, דאס בוא־קאראן האט אויסגעקליבען אזא אונגעוויינליכען וועג ביי אזא רעגען־צייט.

נאר גאלפען האט זיי קיין צייט גיגעבען פיל צו טראכטען, דען ער האט שוין אנגיפאנגען נאכצופרעגען א צווייטען עדות, איין אלטען מאן, אנגיטאן אין שמאטעס, בעדעקט מיט בלאטע, וועלכער האט גיהאט א שלעכטען נאמען צווישען די בויער'ן.

— עס איז גיוועזען זייגער עלף — האט ער אנגיפאנגען — ווען איך בין גיגאנגען דורך דעם וואלד ראשפאמפיע...

— איהר זייט גיגאנגען גנב'ענען האלץ — האט איהם דער סלע־דאוואטעל שטריינג גיזאגט.

— גרויסער הימעל! — האט דער אלטער מאן אויסגעשריען מיט א צבועצקע מינע — ברעכענדיג די הענד; איז עס מעגליך אויף מיר

צו זאגען אזא זאך!... איך זאל גנב'ענען האלץ! ניין מיין הערר, איך בין גינאנגען שלאפען אין וואלד, אום גלייך אין דער פריה צו־קלייבען שוועמלאך, אז איך זאל זיי בעצייטענס קענען פערקויפען אין שטאט. איך בין מיר רוהיג גינאנגען מיין וועג, ווען איך פלוצ־לונג דערהערט, אז הינטער מיר גייט א מאן, נאטירליך, איך האב מיך דערשראקען...

— ווייל איהר האט גינגב'עט — האט דער סלעדאוואטעל איהם אונטער־בראכען.

— אה, ניין! מיין טהייערער הערר — נאר עס איז דאך גיוועזען ביי נאכט, איהר פארשטייט... איך האב מיך בעהאלטען הינטער א בוים, און איך האב באלד דערזעהן הערר'ן בואקארען. ער איז עפעס גיוועזען אין כעס, דען ער האט גירעט צו זיך, גישאלטען, גימאכט מיט דיא הענד און אפט אראפגעריסען דיא בלעטער פון די בוימער ביי'ן וועג.

— האט ער גיהאט א ביקס?

— יא, מיין טהייערער הערר. דאס האט מיך טאקי אזוי דער־שראקען, דען איך האב גירעכינט אז דאס איז א וואלד־וועכטער...

— דער דריטער עדות איז גיוועזען א יונגע בויערקע, וועלכע האט גיוואהנט פון דער אנדערער זייט וואלד. און אלעס וואס זיא האט גיוואוסט איז גיוועזען אין קורצען, דאס זיא איז גיפארען אין מיהל נאך מעהל, און אויף'ן וועג צוריק, אין וואלד ראשפאמפיע, האט זיא בעגעגענט מארקיז בואקאראן, וועלכער האט איהר גיהאלפען ארויס־שלעפען דעם וואגען פון א זומפף וואו איהר עזעל האט איהר ארייג־גישלעפט.

קיינע נייע עדות האבען זיך מעהר ניט בעוויזען, און דער סלעדאוואטעל האט אהן צערעמאניעס ארויסגעטריבען דיא בויער'ן, אום צוהאלטען א ראטה מיט דעם פראקוראר, און דעם מער, זיינע לאגע איז גיוועזען זעהר א ניט פריילינגע, דען בואקאראן איז גיוועזען זיין פריינד און זיין צוקינפטיגער קרוב. גאלפען האט גירעכענט חתונה צו האבען מיט בואקאראן'ס א קוזינע, אום דורך דעם איינפלוס פון דיזע אלטע און רייכע אדעליגע פאמיליע צו בעקומען א העכערע שטעלע און צו בעפרידיגען זיין גיפעהרליכען עהרגייץ — און דא מוז

עֶר גָאר זַיין דֶער אָנְקְלָאגֶער פוּן דֶעם מַאן, אוֹיף וֶועלְכֶען עֶר הָאט אַרוֹיפְגֶילֵייגְט אַזוֹי פִיל הָאפְנוּנְגֶען אוּנ זָאגֶען אַדְיֶע צוּ זַיין רַייכֶע כַּלָּה! עֶר הָאט זִיךְ אַלֵיין פֶערשָׁאלְטֶען, וָואס עֶר הָאט גָאר אָנְגִיפַאנְגֶען צוּ פְרֶעגֶען דֶעם אִידְיָאט קָאקָאלֶע; אָבֶער נָאךְ דִיא נַיֶיע עֵדוּת-זָאגֶען, וֶועלְכֶע הָאבֶען אַלֶעמֶען גִישְׁרָאקֶען אוּנ גֶעוְואנְדֶערְט, הָאט עֶר שׁוֹין גֶעוִויס נִיט גִיקֶענְט גֵיין צוּרִיק. עֶס אִיז נָאר גֶעבְּלִיבֶּען זִיךְ אָפְּזָאגֶען נָאכְפָּארְשֶׁען דִיזֶען פַארבְּרֶעכֶען, אוּנ נִיט צוּ אַרְבֵּייטֶען גֶעגֶען זַיין פְרַיינְד, אוּנ דִיא זַאךְ אִיבֶּערגֶעבֶּען אַיין אַנְדֶער סְלֶעדָאוַואטֶעל; אָבֶער זַיין עֶהְרְגַייץ הָאט אִיהם נִיט צוּגִילָאזֶען צוּ טָאן, דֶען עֶר הָאט גִיהָאפְט דוּרְךְ דִיזֶען גְרוֹיסֶען אִינְטֶערֶעסַאנְטֶען פְּרָאצֶעס צוּ קְרִיגֶען אַ נָאמֶען אוּנ צוּ בֶּעוַוייזֶען זַיינֶע פֶעהִיגְקֵייטֶען.

אַנְפַאנְגְס הָאט עֶר נִיט גֶעוואוּסְט וָואס צוּ אוּנְטֶערנֶעמֶען אוּנ הָאט זִיךְ גִיוֶוענְדֶעט צוּם פְּרָאקוּרָאר; אָבֶער עֶר הָאט קַיין אַנְטְוָוארְט בֶּעקוּמֶען, דֶען יֶעדֶערֶער הָאט זִיךְ גֶעבְּרָאכֶען דִיא קָאפּ, וָואס דָאס אַלֶעס זָאל בֶּעדַייטֶען, קֵיינֶער הָאט נִיט אָנְגִיהוֹיבֶּען צוּ גְלוֹיבֶּען, אַז בּוּאַקָארַאן זָאל זַיין פֶעהִיג צוּ בֶּעגֵיין אַזַא פֶערבְּרֶעכֶען; אָבֶער זֵייא הָאבֶּען גִימוּזְט צוּגֶעבֶּען אַז דִיא פַאקְטֶען זַיינֶען גֶעוִויס גֶעגֶען אִיהם.

דֶער סְלֶעדָאוַואטֶעל הָאט דֶערוַוייֶלֶע בִּיסְלַאךְ-וַוייס אָנְגִיפַאנְגֶען צוּזַאמֶען בִּינְדֶען דִיזֶע פַאקְטֶען אִין אַ בֶּעשׁוּלְדִיגוּנְגְס-אַקְט גֶעגֶען דֶעם יוּנְגֶען מַארְקִיז, אוּנ דָאס אִיז אִיהם אַזוֹי גִיפֶעלֶען גִיוָוארֶען, דָאס עֶר הָאט כִּמְעַט בֶּעשׁוּלְדִיגְט זַיין פְרַיינְד.

וֶוען דֶער דָאקְטָאר הָאט אוֹיסְגִיהֶערְט דֶעם סְלֶעדָאוַואטֶעל'ס צוּגִיכֶע בֶּעשׁוּלְדִיגוּנְג, הָאט עֶר מִיט הִיץ אוֹיסְגֶעשְׁרִיֶען:

— אוּנ אוֹיף וָואס שְׁטִיצְט אִיהר זִיךְ, הֶערר גַאלְפֶען? אִיהר נֶעהְמְט אָן דִיא וֶוערְטֶער פוּן אַיין אוּנְגְלִיקְלִיכֶען, וֶועלְכֶען אִיךְ עֶרְקְלֶער אִין נָאמֶען פוּן מֶעדִיצִין פַאר אַיין אִידְיָאט! אָבֶער אִיהר זָאגְט, אַז דִיא אַנְדֶערֶע עֵדוּת בֶּעוַוייזֶען דָאס, וַוארוּם מֵיינְט אִיהר אַזוֹי? וַוייל דִיא בֶּעשׁוּלְדִיגוּנְג פוּן קָאקָאלֶע הָאט גִימַאכְט אַיין אַיינְדְרוּק אוֹיף אַייךְ, וֶוען נִיט דֶער אִידְיָאט, וָואלְט אִיהר זִיךְ דֶען בֶּעשֶׁעפְטִיגְט מִיט דֶעם, וָואס בּוּאַקָארַאן הָאט גִיטָאן דִיא גַאנְצֶע נַאכְט? עֶר הָאט שְׁפַּאצִירְט דֶעם גַאנְצֶען אָבֶענְד! הָאט עֶר דֶען קֵיין רֶעכְט נִיט צוּ־שְׁפַּאצִירֶען וֶוען עֶר וִויל אוּנ וואוּ עֶר וִויל? מֶען הָאט אִיהם בֶּעגֶעגְנְט!

וָואס אִיז דֶער וואונְדֶער? זָאגְט הֶערר גַאלְפֶּען, וָואס גֶעפִינְט אִיהר דָא אַזוינְס צוּבֶּעשׁוּלְדִיגֶען? אָבֶּער פַאר אַייךְ אִיז גֶענוּג דִיא בֶּעשׁוּלְדִיגוּנְג פוּן אַ אִידְיָאט, אוּנ אַלֶעס שַׁיינְט אַייךְ שׁוין פֶערדֶעכְטִיג. בּוּאַקָארַאן רֶעט מִיט דִיא מֶענְשֶׁען וָואס עֶר טְרֶעפְט אוֹיף'ן וֶועג, אוּנ אִיהר רוּפְט דָאס שׁוין „דִיא קַאלְטבְּלוּטִיגְקַייט פוּן אַ עֶרפַאהרֶענֶעם מֶארדֶער!" עֶר שְׁוַוייגְט אוּנ בַּיי אַייךְ הֵייסְט דָאס שׁוין „פַּחַד" „חַרָטָה הָאבֶּען", אוּנ וַויים אִיךְ נָאךְ וָואס. אָה! אִיהר הֶערר'ן, רִיכְטֶער, פוֹילְט זִיךְ גָאר נִיט מַאכֶען בֶּעשׁוּלְדִיגוּנְגְס-פְּלָענֶער, וָואס זַיינֶען נִיט גֶעשְׁטִיצְט אוּנ נִיט גֶעפְלוֹינֶען, וַוייל אַייךְ שַׁיינְט אַזוֹי; אוּנ אִיהר פַארגֶעסְט גָאר, אַז מִיט אַייעֶער הַיילֶענֶעם אוּנ לַייכְטְזִינִיגְקַייט, מִיט אַייעֶער עֶהרְגַייץ אוּנ אַייטֶעלְקַייט קֶענְט אִיהר אוּמְבְּרֵיינְגֶען אַיין אוּנְשׁוּלְדִיגֶען מֶענְשֶׁען! בֶּעדֵיינְקְט זִיךְ, הֶערר גַאלְפֶּען, אַז דֶער אִידְיָאט הָאט גִיקֶענְט אַזוֹי גוּט אָנְרוּפֶען מִיךְ וִויא מַיין פְרַיינְד בּוּאַקָארַאן, דַאן וָואלְט אִיהר גֶעזוּכְט וָואס אִיךְ הָאבּ גִיטָאן דִיזֶען אָבֶּענְד, אוּנ זַייט זִיכֶער אַז אִיהר וָואלְט שׁוין עֶפֶּעס אוֹיסְגֶעפוּנֶען גֶעגֶען מִיר אוֹיךְ...

— דָאקְטָאר! דָאקְטָאר! — הָאט דֶער פְּרָאקוּרָאר אִיהם אוּנְטֶער־בְּרָאכֶען — אִיהר מֵיינְט גֶעווּיס נִיט וָואס אִיהר רֶעט...

— גֶעווּיס מֵיין אִיךְ עֶס! אוּנ אֲפִילוּ...

נָאר דָא הָאט דֶער גְרַאף קְלָאד זִיךְ אַרַיינְגֶעמִישְׁט:

— אִיךְ מוּז צוּגֶעבֶּען, אַז דִיא פַאקְטֶען, וָואס הֶערר גַאלְפֶּען בְּרֵיינְגְט צוּזַאמֶען, רֵיידֶען גֶעגֶען הֶערר בּוּאַקָארַאן. אָבֶּער הֶעכֶער פוּן אַלֶע וַואהְרְשֵׁיינְלִיכְקַייטֶען שְׁטֶעל אִיךְ דֶעם חַאַרַאקְטֶער פוּן דֶעם אָנְ־גִיקְלָאגְטֶען. אִיךְ זָאג נָאךְ אַ מָאל: ה' בּוּאַקָארַאן אִיז אַ בְּרַאוֶוער אוּנ אַ פַיינֶער מַאן, עֶס אִיז אוּנְמֶעגְלִיךְ, אַז עֶר זָאל בֶּעגֵיין אַזַא פֶּער־בְּרֶעכֶען...

אַלֶע זַיינֶען גִיוֶוען אַיינְפֶערשְׁטַאנְדֶען דֶערמִיט. דֶער מֶער סֶענֶעשַׁאל הָאט נָאךְ אָנְגִיצַיינְט אוֹיף דֶעם רַייכְטְהוּם אוּנ דִיא גְלֶענְצֶענְדֶע צוּ־קוּנְפְט פוּן דֶעם יוּנְגֶען מַארְקִיז אַלְס דֶעם בֶּעסְטֶען בֶּעוַוייז דָאס עֶר הָאט אוֹיף קֵיין פַאל נִיט גִיקֶענְט בֶּעגֵיין דֶעם פֶערבְּרֶעכֶען.

דֶערוַוייל הָאט אָנְגִיפַאנְגֶען צוּ טָאגֶען, אוּנ נָאךְ אֵיינִיגֶע בַּייזֶע וֶוערְטֶער פוּן דִיא שַׁיינֶע גְרֶעפִין אַז בּוּאַקָארַאן זָאל זִיךְ אַלֵיין פֶער־טְהַיידִיגֶען וִויא עֶר קֶען. הָאט מֶען בֶּעשְׁלָאסֶען גְלַייךְ צוּ פָאהרֶען

צום מארקיז אין זיין שלאס. גראדע אין דער מינוט האט מען אנגע־קלאפט אין טיר, און דריי בויער'ן זיינען אריין מיט צופרידענע געזיכטען.

— מיר האבען דאס ניט ווייט געפונען, א זאנדערבארע זאך — האט איינער פון זיי גיזאגט.

— וואס? — האט דער סלעדאוואטעל גיפרעגט.

— עפעס א מעשעגע זאך. פיטאר דער יעגער זאגט, אז דאס איז א שיידעל פון א קויל.

— בעוויזט! — האט דער גראף אויסגערופען, זיך א הייבגעבענדיג פון אויפרעגונג — איך האב דיא לעצטע טעג פיל מאל גישאסען אין דיא פויגלען ארום מיין הויז, אז זיי זאלען ניט עסען די פרוכטען. איך וויל יעצט זעהן, אויב דער קארטוש איז פון מיין ביקס.

דער בויער האט איהם דערלאנגט, אבער וויא ער האט עס בעקוקט, און האט אויסגעפונען, אז דארט איז אויסגעקריצט דער ווארט קלעב, איז ער גיווארען בלייך וויא א טויטער און האט מיט שרעק א קוק גיטאן אויף דיא גרעפין, וועלכע איז צוגיגאנגען צוא איהם און האט זיך אנגישטויסען, אז דאס מוז זיין א שלעכטע בשורה פאר דעם יונגען מארקיז.

דער גראף האט זיך איינגעהאלטען צוזאגען פון וועמעס ביקס דער קארטוש קומט, און האט נור בעמערקט, אז דאס איז ניט זיינער.

דער סלעדאוואטעל האט אין דער צייט נאכגיפראגט די בויער'ן, וואו און וויא אזוי זיי האבען גיפונען דעם קארטוש, און ווען דער סעקרעטאר האט אלעס פערשריבען, האט ער גינומען אבשייד פון דעם גראף און איז אוועקגיפאהרען צוזאמען מיט דעם פראקוראר, מיט דעם מער און עטליכע זשאנדארען אין בואקאראן'ס שלאס.

6 טער קאַפּיטעל

בּואַקָאַראַנ'ס דִיעֶנֶער.

— וָואס פַאר אַ שְׁרֶעקְלִיכֶע זַאךְ אַ שְׂרֵפָה אִיז! — הָאט אוֹיסְגֶערוּפֶען דֶער מֶער סֶענשַׁאל — קוּקֶענְדִיג מִיט טְרוֹיֶער אוֹיף דִיא אָפְּגִיבְּרֶענְטֶע הַייזָער אוּנ שְׁפַּייכְלֶערס, ווִיא דִיא בְּרַאוֶוע פַייֶער-לַייטֶע הָאבֶּען נִיט אוֹיפְגֶיהֶערְט צוּזוּכֶען זַייעֶרֶע אוּנְגְלִיקְלִיכֶע צְוֵויי חֲבֵרִים אוּנְטֶער דִיא בֶּערְג בַּאלְקֶענְס אוּנ אַש, אִין דֶער הָאפְנוּנְג צוּ גֶעפִינֶען נָאךְ זַייעֶרֶע קֶארְפֶּערס.

דֶער פְּרָאקוּרָאר אוּנ דֶער סְלָעדָאוַואטֶעל הָאבֶּען דַארוֹיף נִיט גִיעֶנְטְפֶערְט, דֶען זַייא זַיינֶען צוּפִיל פַארְנוּמֶען גִיוֶוען מִיט זַייעֶרֶע אֵייגֶענֶע טְרוֹיעֶרִיגֶע גִידַאנְקֶען. זַיי אִיז גָאר וֵוייניג אִין קָאפּ גֶעלֶעגֶען צוּ בֶּעשֶׁעפְטִיגֶען זִיךְ מִיט פִילָאזָאפְיֶע וֶועגֶען דִיא שְׁרֶעקֶען פוּן פַייֶער, אוּנ זַיי הָאבֶּען זִיךְ גֶעאַיילְט אַוֶועקְצוּגֵיין פוּן דִיא הֶערְצְרַייסֶענְדֶע סְצֶענֶען פוּן דִיא שְׂרֵפָה, אוּנ הָאבֶּען זִיךְ מִיט הַאסְט אַרַיינְגִיזֶעצְט אִין דֶעם וָואגֶען, וָואס דִיא זְשַׁאנְדַארֶען הָאבֶּען אָנְגִיגְרֵייט פַאר זַיי.

אוֹיפְ'ן וֶועג הָאט דֶער פְּרָאקוּרָאר אוֹיף-גֶעוָוארְפֶען דֶעם סְלֶעדָא-וַואטֶעל, וָואס עֶר הָאט גִיהַאנְדֶעלְט גֶעגֶען זַיין פְרַיינְד בּוּאַקָאַראַן אוּנ הָאט נִיט פַארְשְׁטִיקְט דִיא זַאךְ, וֶוען עֶס אִיז נָאךְ צַייט גִיוֶוען; אָבֶּער גַאלְפֶען הָאט זִיךְ מִיט הִיץ פֶערְמְהַיידִיגְט אוּנ הָאט עֶנְדְלִיךְ אוֹיס-גֶערוּפֶען:

— נוּ, וָואס וָואלְט אִיהר גִיטָאן אוֹיף מַיין פְּלַאץ?

— אִיךְ וָואלְט מִיךְ עֶנְטזַאגְט נָאכְצוּפָארְשֶׁען דִיא זַאךְ, אָבְּגְלֵייךְ עֶס וָואלְט שׁוֹין גִיוֶוען צוּ שְׁפֶּעט — הָאט דֶער פְּרָאקוּרָאר גִיעֶנְטְפֶערְט:

— אָבֶּער דָאס וֶועט הֵייסֶען צוּבְּרֶעכֶען מַיין קַארִיעֶרֶע, מַיין צוּקוּנְפְט.

— דָאס וֶועט זַיין בֶּעסֶער, אַלְס צוּטָאן אַזַא זַאךְ, וואו אִיהר וֶועט נִיט קֶענֶען זַיין קַאלְטבְּלִיטִיג אוּנ אוּמְפַּארטַייאִישׁ, דָאס הֵייסְט: וואו אִיהר וֶועט נִיט קֶענֶען עֶרפִיהלֶען דִיא עֶרשְׁטֶע פְּפְלִיכְט פוּן אַיין סְלָעדָאוַואטֶעל.

— מַיין הֶערר — הָאט גַאלְפֶען אוֹיסְגֶעשְׁרִיעֶן מִיט כַּעַס — גְלוֹיבְּט אִיהר דֶען אַז אִיךְ בִּין אַ מֶענְשׁ וָואס זָאל נִיט קֶענֶען טָאן מַיין פְפְלִיכְט צוּלִיבּ פְּרַיידְנְשַׁאפְט אִיןְ פֶּערזֶענְלִיכֶע אִינְטֶערֶעסֶען?...

— דָאס מֵיין אִיךְ נִיט צוּזָאגֶען.

— הָאט אִיהר דֶען מִיר נִיט גִיזֶעהן בַּיי מַיין אַרְבֵּייט? הָאבּ אִיךְ דֶען בֶּעווִיזֶען, וָואס עֶס הָאט זִיךְ גִיטָאן בַּיי מִיר אוֹיף'ן הַארְצֶען, וֶוען דֶער נָאמֶען בּוּאַקָארַאן אִיז אַרוֹיסְגִיפְלוֹיגֶען פוּן קָאקָאלֶע'ס מוֹיל? וֶוען עֶס וָואלְט זִיךְ גֶעהַאנְדֶעלְט פוּן אַ אַנְדֶער מֶענְשֶׁען, וָואלְט אִיךְ פִילַייכְט מֶעהר נִיט פַארנַאנְדֶערגִיפְּרֶעגְט. אָבֶּער בּוּאַקָארַאן אִיז מַיין פְרַיינְד; אִיךְ הָאבּ פִיל גֶעהָאפְט אוֹיף אִיהם, אוּנ דַארוּם בִּין אִיךְ גֶעשְׁטַאנֶען אַז מֶען זָאל דִיא זַאךְ נָאכְפְּארשֶׁען אוּנ אִיךְ בְּלַייבּ בַּיי מַיין מֵיינוּנְג.

— אַלְזָא, ווייל בּוּאַקָארַאן אִיז אַייֶער פְרַיינְד — הָאט דֶער פְּרָא־קוּרָאר גִיעֶנְטְפֶערְט, שָׁאקְלֶענְדִיג מִיט'ן קָאפּ — וִוילְט אִיהר זַיין אוּנ־בַּארֶעמְהֶערצִיג צוּ אִיהם, אֲפִילוּ אוּנְגִירֶעכְט... אַזוֹי וִויא אִיהר הָאט פוּן אִיהם פִיל עֶרְוַוארְטֶעט, וִוילְט אִיהר גָאר גֶעפִינֶען אִיהם פַארְשׁוּל־דִיג... אוּנ אִיהר זָאגְט נָאךְ אַז אִיהר זַייט אוּנְפַּארְטַייאִישׁ...

— אִיךְ בִּין זִיכֶער, אַז אִיךְ הָאבּ גֶענוּג עֶנֶערְגִיֶע צוּ בְּלַייבֶּען אוּנְפַּארטַייאִישׁ — הָאט גַאלְפֶען בֵּייז גִיעֶנְטְפֶערְט, שִׁילְטֶענְדִיג בַּיי זִיךְ אִין הַארְצֶען דֶעם פְּרָאקוּרָאר, וֶועלְכֶער אִיז גִיוֶוען צוּ פְּרָאסְט אוּנ וַוייכְהֶערְצִיג פַאר זַיין בֶּעשֶׁעפְטִיגוּנְג, אִין וֶועלְכֶער הָאט נָאר גֶעפוּנֶען פַארגֶענִינֶען אִין פָּאעֶזִיָא אוּנ לַאטַיינִישֶׁע בִּיכֶער.

— הִיט זִיךְ! אִיהר שְׁפִּילְט אַ גֶעפֶעהְרְלִיכֶע שְׁפִּיל. אִיהר קֶענְט אִין גַאנְצֶען פֶערלִירֶען אַייֶער רֶעפִּיטַאצְיָאן — הָאט אִיהם דֶער פְּרָאקוּרָאר גִיזָאגְט.

גַאלְפֶען הָאט דַארוֹיף גָאר נִיט גִיעֶנְטְפֶערְט. אוּנ דֶעם גַאנְצֶען וֶועג הָאבֶּען זֵיי קַיין אֵיינְצִיגֶעם וָוארט אוֹיסְגִירֶעט.

עֶרְשְׁט אוּם אַכְט אוֹהר מָארְגֶענְס, אִיז דִיא „גֶערִיכְטִינְקַייט" וִויא דֶער דָאקְטָאר סָאבָּא פְלֶעגְט זִיךְ אוֹיסְדְרִיקֶען, אָנְגֶעקוּמֶען אִין בּוּאַקָא־רַאן'ס שְׁלָאס. אַלֶע בֶּעדִינֶער זַיינֶען שׁוֹין לַאנְג גִיוֶוען אוֹיף, אוּנ פִיעלֶע הָאבֶּען שׁוֹין גִיאַרְבֵּייט. דֶער אַלְטֶער שְׁטַארְקֶער שְׁלָאס אִיז קְרֶעפְטִיג גֶעשְׁטַאנֶען, וִויא מִיט הוּנְדֶערְטֶע יָאהר צוּרִיק, אוּנ הָאט

פִּינְסְטֶער גֶעקוּקְט אוֹיף דִיא וֶועלְט. גֶענוּג מִלְחָמוֹת הָאט עֶר שׁוֹין אִיבֶּערְגִילֶעבְּט, אוּנ עֶר בְּלַייבְּט נָאךְ אַלְץ דֶער זֶעלְבֶּער.

נָאר דִיא אָנְגֶעקוּמֶענֶע הָאבֶּען גַאנְץ וֵויינִיג גֶעקוּקְט אַרוּם אוּנ נָאךְ וֵויינִיגֶער גֶעטְרַאכְט וֶועגֶען דֶעם אַלְטֶען שְׁלָאס אוּנ זַיין גֶעשִׁיכְטֶע. זֵיי זַיינֶען גְלַייךְ צוּגֶעקוּמֶען צוּ דֶעם אַרַיינְגַאנְג, וואוּ דֶער אַלְטֶער דִינֶער אַנְטוּאָן הָאט זֵיי בֶּעגֶעגֶענְט מִיט פְרֵיידֶע וִויא אַלְטֶע פְרַיינְד.

— אָה, מַיינֶע הֶערר'ן, וָואס פַאר אַיין אִיבֶּערְרַאשׁוּנְג! דֶער מַארְקִיז וֶועט גֶעוִויס צוּפְרִידֶען זַיין.

עֶר הָאט נָאךְ עֶטְוָואס גִיוָואלְט זָאגֶען אוּנ בֶּעגְרִיסֶען דִיא פְרַיינְד פוּן זַיין בַּעַל הַבַּיִת, נָאר דִיא וֶוארְטֶער זַיינֶען בַּיי אִיהם גֶעבְּלִיבֶּען אוֹיף'ן צוּנְג וֶוען עֶר הָאט בֶּעמֶערְקְט דִיא פִינְסְטֶערֶע פֶּענִימֶער פוּן דִיא גֶעסְט.

— אִיז הֶערר בּוּאַקָארַאן אוֹיפְגֶעשְׁטַאנֶען? — הָאט דֶער סְלֶעדָאוַואטֶעל קַאלְט גִיפְרֶעגְט.

— נָאךְ נִיט — הָאט דֶער דִינֶער גִיעֶנְטְפֶערְט, קוּקֶענְדִיג מִיט וואוּנְדֶער אוֹיף דִיא אָנְגִיקוּמֶענֶע — עֶר הָאט מִיר זָאגַאר אָנְגִיזָאגְט, אַז אִיךְ זָאל אִיהם נִיט אוֹיפְוֶועקֶען, אַזוֹי וִויא עֶר אִיז גֶעקוּמֶען שְׁפֶּעטְלַאךְ, הָאט עֶר גִיוָואלְט שְׁלָאפֶען בִּיז שְׁפֶּעט אִין טָאג.

דֶער פְּרָאקוּרָאר אוּנ דֶער סְלֶעדָאוַואטֶעל הָאבֶּען נִיט וִוילֶענְדִיג אַקוּק גִיטָאן אַיינֶער אוֹיף דֶעם אַנְדֶערְ'ן בַּיי דִיא לֶעצְטֶע וֶוארְטֶער פוּן דִינֶער.

— אַה, הֶערר בּוּאַקָארַאן אִיז גֶעקוּמֶען שְׁפֶּעט? — הָאט גַאלְפֶען אַ פְרֶעג גִיטָאן.

— אַרוּם צְוֶועלְף בַּיי נַאכְט, אִיךְ גְלוֹיבּ אַז נָאךְ שְׁפֶּעטֶער.

— אוּנ עֶר אִיז אַרוֹיסְגִיגַאנְגֶען?...

— אַרוּם אַכְט אוּהְר אִין אָבֶענְד.

— וִויא אִיז עֶר גִיוֶוען אָנְגִיטָאן?

— וִויא גֶעוֵוינְלִיךְ, עֶר הָאט גִיטְרָאגֶען שַׁארֶע הוֹיזֶען, זַיי גֶעלְבְּלִיכֶען סַאמֶעטֶענֶעם דְזְשַׁאקֶעט אוּנ אַ גְרוֹיסֶע שְׁטְרוֹיעֶנֶע הוּט.

— הָאט עֶר מִיט גֶענוּמֶען זַיין בִּיקְס?

— יַא, מַיין הֶערר.

— וֵוייסְט אִיהר פִילַייכְט וואוּהִין עֶר אִיז גִיגַאנְגֶען?

דער אלטער דינער איז געוואוהנט געווען אפצוגעבען כבוד די פריינד פון זיין הערר. אונ דאס אליין האט איהם געבראכט צו־ענטפערן אויף די פראגען פון דעם קלעדאוואטעל. אבגלייך ער האט דאס ביי זיך געהאלטען פאר זייער מיאוס אונ גראב. אבער די לעצטע פראגע האט איהם שטארק אויפגערעגט אונ בעליידיגט, אונ ער האט קאלט געענטפערט:

— איך האב ניט די געוואוהנהייט צו פרעגען מיין הערר וואו ער גייט אונ וואס ער טהוט.

— איהר האט גאנץ רעכט, מיין פריינד — האט צו איהם דער פראקוראר געזאגט מיט א ווייכע שטימע — אבער גלויבט ניט אז מיר פרעגען דאס אלץ אויס געוויינליכע נייגעריגקייט. ענטפערט בעסער, מיין פריינד, איהר ווייסט גאנץ גוט, אז איך ווינש אלעס בעסטע אייער הערר'ן, וויא איהר קענט זיך דאס פארשטעלען.

— איך שווער אייך, מיינע הערר'ן, אז איך וויים ניט וואו הין דער מארקיז איז געגאנגען.

— ווייסט איהר ניט אונגעפעהר, וואו ער האט געקענט פאר־בריינגען געסטערין אבענד.

— ניין.

— וואס האט ער געטאן ווען ער איז געקומען?

דער אלטער דינער איז געווארען אונרוהיג ביי דיזע פראגע, דען ער האט זיך געבראכען דעם קאפ, וואס זאל דאס אלעס קענען בעדייטען.

— אונזער מארקיז — האט ער געענטפערט מיט א זיפץ — איז גלייך אריינגעקומען צו זיך אין צימער אונ פינף מינוט שפעטער האט ער עטוואס איבערגעביסען אונ אויסגעטרונקען א גלאז וויין. נאכהער האט ער פאררויכערט א ציגאר אונ האט מיר געהייסען גיין שלאפען. ער האט מיר ערקלערט, אז ער וויל נאך מאכען א שפאציר אין גארטען אונ אז ער וועט זיך אליין אויסטאן.

— אונ איהר זייט געגאנגען שלאפען?

— נאטירליך.

— זא דאס איהר ווייסט ניט וואס האט אייער הערר געקענט טאהן?

– אִיךְ הָאבּ נוּר גִיהֶערְט, וְויא עֶר הָאט גִיעֶפִינְט דִיא טִיר, וָואס פִיהְרְט אִין גָארְטֶען.

– אוּנ דָאס הָאט אַייךְ נִיט גֶעשַׁיינְט אוּנְגֶעוֶועהְנְלִיךְ?

– נֵיין, עֶר אִיז גִיוֶועזֶן וְויא אַלֶע טָאג, עֶטְוָואס פְרַיילִיכֶער... פִילַייכְט הָאט עֶר גֶעזוּנְגֶען...

נָאךְ אֵיינִיגֶע פְרַאגֶען וֶועגֶען דִיא צַאנְקֶערַייֶען צְווִישֶׁען דֶעם מַארְקִיז אוּנ גְרַאף אוֹיף וֶועלְכֶע דֶער דִינֶער הָאט גִיגֶעבֶּען דִיא אַנְטְוָוארְטֶען, וָואס אַלֶע הָאבֶּען גֶעוואוּסְט אִין דֶער אוּמְגֶעגֶענְד, הָאט דֶער סְלֶע-דָאוַואטֶעל פְּלוּצְלוּנְג גִיפְּרֶעגְט:

– וֶוען אִיהר וָואלְט גִידַארְפְט גֵיין אִין וַואלְפֶענְסָאן, וָואס פַאר אַ וֶועג וָואלְט אִיהר גֶענוּמֶען?

– דֶעם גְרוֹיסֶען וֶועג וָואס גֵייט פַארְבַּיי בְּרֶעשִׁי.

– אִיהר וָואלְט נִיט גִיגַאנְגֶען דוּרְךְ דֶעם וַואלְד אִין דִי זוּמְפֶּען?

– גֶעווּיס נִיט.

– וַוארוּם?

– וַוייל דִיא טַייךְ סַייל אִיז אַרוֹיס פוּן דִיא בְּרֶעגֶען אוּנ דִיא גְרִיבֶּער זַיינֶען פוּל מִיט וַואסֶער.

– אִיז דֶען דֶער וֶועג קוּרְצֶער, וֶוען מֶען גֵייט דוּרְךְ דֶעם וַואלְד?

– מֶען הָאט וַוייניגֶער צוּ גֵיין, אָבֶּער מֶען פֶערְלִירְט מֶעהר צַייט, וַוייל דֶער וֶועג אִיז שְׁלֶעכְט אוּנ פַארְלַיינְגְט מִיט צְווַייגֶען אוּנ גֶעפַאלֶענֶע בּוֹימֶער.

דִיא אַלֶע אַנְטְוַוארְטֶען פוּן דֶעם דִינֶער הָאבֶּען זַייעֶר טְרוֹיעֶרִיג אָפְּגֶעקְלוּנְגֶען אִין דֶעם פְּרָאקוּרָאר'ס הַארְץ, דֶען עֶר הָאט אִין זַייא גִיזֶעהְן אַ בֶּעשׁוּלְדִיגוּנְג גֶעגֶען זַיין פְרַיינְד.

– יֶעצְט זָאגְט מִיר – הָאט נַאלְפֶען גִיפְרֶעגְט – וֶוען אַ פַייעֶר זָאל אוֹיסְבְּרֶעכֶען אִין וַואלְפֶענְסָאן, קֶען מֶען דָא בֶּעמֶערְקֶען?

– נֵיין, דֶען דִיא בֶּערְג פַארְשְׁטֶעלֶען.

– קֶענְט אִיהר דָא הֶערֶען דִיא גְלָאק פוּן בְּרֶעשִׁי?

– דָאס הֵיינְגְט אָפּ, פוּן וֶועלְכֶער זַייט דֶער ווִינְד בְּלָאזְט.

– אוּנ גֶעסְטֶערְן אָבֶּענְד הָאט אִיהר גִיהֶערְט?

– נֵיין, דֶער ווִינְט הָאט גִיבְּלָאזֶען פוּן אוּנְז צוּ יֶענֶער זַייט –

הָאט דֶער דִינֶער גִיזָאגְט — צַיינֶעֶנְדִיג מִיט דִיא פִינְגֶער צוּ דִיא זַייט פוּן וַואלְפֶענְסָאן.

אִין דֶער מִינוּט זַיינֶען אוּנְטֶערְגִיקוּמֶען דִיא זְשַאנְדַארֶען, אוּנ ווִי דֶער אַלְטֶער הָאט זַיי דֶערְזֶעהְן הָאט עֶר אוֹיסְגֶעשְׁרִיעֶן:

— מַיין גָאט!... וָואס הָאט דָא אַזוֹינְס גִיטְרָאפֶען! אִיךְ לוֹיף אַנְזָאגֶען דֶעם מַארְקִיז.

גַאלְפֶען הָאט אִיהם אָפְּגִיהַאלְטֶען.

— בְּלַייבְּט שְׁטֵיין אוּנ רֶעט קֵיין וָוארְט! — הָאט עֶר שַׁארְף גִיזָאגְט.

עֶר אִיז צוּגִיגַאנְגֶען צוּ דִיא זְשַאנְדַארֶען אוּנ הָאט זַיי אָנְגִיזָאגְט ווִי זַיי זָאלֶען אוֹיפְּפַּאסֶען אוּנ וָואס זַיי זָאלֶען טָאן, אוּנ נָאכְהֶער הָאט עֶר נוּאוְשְׁנֶע גִיזָאגְט צוּם דִינֶער:

— יֶעצְט פִיהְרְט אוּנְז אִין צִימֶער פוּן הֶערר בּוּאַקָארַאן.

טער קאפיטעל

דֶער בֶּעשׁוּלְדִיגְטֶער אוּנ דֶער סְלֶעדָאוַואטֶעל.

— קְלַאפְּט אָן! — הָאט דֶער סְלֶעדָאוַואטֶעל גִיהֵייסֶען דֶעם אַלְטֶען דִינֶער אַנְטוּאַן — וֶוען זַיי זַיינֶען צוּגֶעקוּמֶען צוּם שְׁלָאף-צִימֶער פוּן בּוּאַקָארַאן.

דֶער אַלְטֶער הָאט גִיפָאלְגְט, אוּנ בַּאלְד הָאט זִיךְ גִיהֶערְט אַ יוּנְגֶע אוּנ שְׁטַארְקֶע שְׁטִימֶע.

— וֶוער אִיז דָארְט?

— דָאס בִּין אִיךְ, מַיין הֶערר — הָאט דֶער דִינֶער גִיעֶנְטְפֶערְט — אִיךְ הָאבּ...

— גֵיי צוּ אַלְדֶע שְׁוַוארְץ יָאהר! — הָאט דִיא זֶעלְבֶּע שְׁטִימֶע אוֹיסְגֶערוּפֶען.

— אִיךְ מוּז אָבֶּער דָאךְ...

— דוּ וֶועסְט מִיךְ לָאזֶען שְׁלָאפֶען דוּ מֶערְדֶער!? אִיךְ הָאבּ דִיא גַאנְצֶע נַאכְט אֵיין אוֹיג נִיט צוּגִימַאכְט.

דֶער סְלֶעדָאוַואטֶעל הָאט זִיךְ פַארְצֵייכֶענְט דִיא לֶעצְטֶע וֶוארְטֶער אוּנ הָאט פְּרָאבִּירְט עֶפֶענֶען דִיא טִיר; אָבֶּער זִיא אִיז גִיוֶוען פַאר־שְׁלָאסֶען. דָאס הָאט אִיהם גֶעצְוואוּנְגֶען צוּ זָאגֶען:

— דָאס בִּין אִיךְ, הֶערר בּוּאַקָארַאן, עֶפֶענְט אוֹיף...

— וָואס: דָאס זַייט אִיהר, טְהַייֶערֶער גַאלְפֶען — הָאט דִיא שְׁטִימֶע פְרֵיילַאךְ אוֹיסְגֶערוּפֶען.

— אִיךְ מוּז אַייךְ זֶעהְן אוּנ רֵיידֶען מִיט אַייךְ — הָאט גַאלְפֶען קַאלְט גִיזָאגְט.

— אִיךְ עֶפֶען גְלַייךְ, מַיין בֶּערִיהמְטֶער מַאגִיסְטְרַאט. אִיךְ בְּרוֹיךְ נָאר אַ מִינוּט צוּ בֶּעדֶעקֶען מַיין צֶלֶם אֱלֹהִים, אוּנ אִיךְ וֶועל אַייךְ אוֹיפְ־גֶעמֶען ווִיא אַ קֵייזֶער.

כִּמְעַט אִין דֶער זֶעלְבֶּער מִינוּט הָאט זִיךְ גִיעֶפֶענְט דִיא טִיר, אוּנ בּוּאַקָארַאן הָאט זִיךְ בֶּעווִיזֶען מִיט פֶערְשְׁלָאפֶענֶע אוֹיגֶען, מִיט צוּ־וָוארְפֶענֶע הָאר אוּנ מִיט אַ בְּרֵייטֶען שְׁמֵייכִיל אוֹיף זַיין גֶעזוּנְדֶען אוּנ פְרִישֶׁען פָּנִים.

עֶר הָאט אוֹיסְגֶעדְרִיקְט זַיין פֶערְוואוּנְדֶערוּנְג וָואס זַיינֶע פְרֵיינְד זַיינֶען אוּנֶערְוַוארְטֶעט גֶעקוּמֶען צוּ אִיהם צוּ גַאסְט אוּנ נָאךְ אִין אַזַא אוּנְגִיוֶויינְלִיכֶע שְׁטוּנְדֶע.

דָאס שַׁיינְט אַזוֹי ווִי אִיהר זַייט גֶעקוּמֶען מַאכֶען אַ סְלֶעדְסְטְוִויֶע! — הָאט עֶר אוֹיסְגֶעשָׁאסֶען מִיט אַ שְׁטַארְקֶען גִילֶעכְטֶער.

דֶער קַאלְטֶער אוּנ פִינְסְטֶערֶער בֶּענֶעהמֶען פוּן סְלֶעדָאוַואטֶעל, וֶועלְכֶער הָאט זִיךְ אָפְּגֶערוּקְט, אוּם נִיט צוּדְרִיקֶען זַיין פְרֵיינְד'ס אוֹיס־גֶעשְׁטְרֶעקְטֶע הַאנְד, הָאט בּוּאַקָארַאנֶען שְׁרֶעקְלִיךְ אִיבֶּערְרַאשְׁט, אוּנ עֶר אִיז גֶעבְּלִיבֶּען שְׁטֵיין ווִיא אַ צוּדוּלְטֶער, קוּקֶענְדִיג דָא אוֹיף דֶעם סְלֶעדָאוַואטֶעל דָא אוֹיף דֶעם פְּרָאקוּרָאר.

— וָואס זָאל דָאס בֶּעדַייטֶען? — הָאט עֶר עֶנְדְלִיךְ גִיפְרֶעגְט — טְרַייבְּט אִיהר שְׁפַּאס מִיט מִיר, אָדֶער עֶס אִיז עֶטְוָואס פָּארְגִיקוּמֶען?

— מִיר מוּזֶען פֶערגֶעסֶען אָן אוּנְזֶער פְרֵיינְדְשַׁאפְט, מַיין הֶערר — הָאט גַאלְפֶען אוֹיסְגִירֶעט, אָנְוֶוענְדֶענְדִיג דִיא גְרֶעסְטֶע מִיהֶע צוּ זַיין קַאלְט ווִיא אַייז — אִיךְ קוּם יֶעצְט צוּ אַייךְ נִיט אַלְס בֶּעקַאנְטֶער נָאר אַלְס רִיכְטֶער.

בּוּאַקָארַאן אִיז נִתְפַּעֵל גִיוָוארֶען, וֶוען דִיא עֶרְד וָואלְט זִיךְ

גיעֶפֶּענְט אוּנְטֶער זַיינֶע פִּים, וָואלְט עֶר נִיט גִיוָוארֶען אַזוֹי אִיבֶּער־ רַאשְׁט אוּנ צוּמִישְׁט. וִויא נָאךְ דִיא וֶוארְטֶער פוּן דֶעם סְלֶעדָאוַואטָעל.

— צוּם טַייוָועל! — הָאט עֶר אוֹיסְגֶעשְׁרִיעֶן — חָאטְשׁ הַרְגֶ'ת מִיךְ אַוֶועק — אָסוּר אוֹיבּ אִיךְ הוֹיבּ דָא אָן צוּ פֶערְשְׁטֵיין.

— אִיהר וֶועט בַּאלְד אַלֶעס וִויסֶען... לָאזְט אוּנְז אַרַיין אִין אַייֶער צִימֶער.

וִויא גַאלְפֶּען הָאט אִיבֶּערגִיטְרָאטֶען דִיא שְׁוֶועל הָאט עֶר זִיךְ אַוֶועקְגִישְׁטֶעלְט צוּ בֶּעקוּקֶען דֶעם צִימֶער גַאנְץ גֶענוֹי, אַז קֵיין זַאךְ זָאל נִיט פֶערלָארֶען גֵיין פוּן זַיין גֶעדֶעכְנִים. בּוּאַקָארַאן'ס קְלֵיידֶער זַיינֶען גֶעלֶעגֶען אִין אוּנְאָרְדנוּנְג, אוּנ גַאלְפֶּען הָאט גְלַייךְ גִיזֶעהן, אַז זֵיי זַיינֶען דִיא זֶעלְבֶּע וִויא קָאקָאלֶע אוּנ אַנְדֶערֶע עֵדוּת הָאבֶּען זֵיי בֶּעשְׁרִיבֶּען.

— אִיךְ גֶעפִּין דָאס פִיר זַייעֶר זָאנְדֶערבַּאר — הָאט בּוּאַקָארַאן אָנְגִיפַאנְגֶען הַאלְבּ מִיט כַּעַס, דָאס פִילַייכְט טְרַייבְּט מֶען מִיט מִיר שְׁפַּאס — אַזוֹי וִויא אִיהר זָאגְט, אַז אִיהר זַייט נִיט מֶעהר מַיין פְרַיינְד, עֶרְקְלֶערְט־זְשֶׁע מִיר מִיט וָואס הָאבּ אִיךְ פֶערְדִינְט דִיא עֶהרֶע פוּן אַייֶער פְרִיה־מָארגֶענְדִיגֶען וִויזִיט.

דִיא קַאלְטבְּלוּטִיגְקַייט פוּן דֶעם סְלֶעדָאוַואטֶעל אִיז גִיוֶוען צוּ־ בֶּעוואוּנְדֶערְ'ן; אוּנ דֶער פְּרָאקוּרָאר וָואס הָאט נִיט אַרָאפְּגִילָאזֶען פוּן אִיהם אֵיין אוֹיג, הָאט נִיט גִיקֶענְט בֶּעמֶערְקֶען אֲפִילוּ אַ שְׁטִיקֶעל גֶעפִיהל אוֹיף זַיין גֶעזִיכְט.

— זַייט אַזוֹי גוּט אוּנ צַייגְט מִיר אַייֶערֶע הֶענְד — הָאט גַאלְפֶּען גִיזָאגְט.

אַ רוֹיטְקַייט הָאט זִיךְ אָפְּגֶעשְׁפִּיגֶעלְט אוֹיף בּוּאַקָארַאנ'ס גֶעזִיכְט אוּנ זַיינֶע אוֹיגֶען הָאבֶּען גֶעבְּלִיסְצֶעט מִיט פַייֶער.

אוֹיבּ דָאס אִיז אַ שְׁפַּאס, הָאט עֶר אוֹיסְגֶעשְׁרִיעֶן מִיט הִיץ, מוּז אִיךְ אַייךְ זָאגֶען, אַז אִיהר פַארְקְרִיכְט צוּ וַוייט.

דָא הָאט זִיךְ אַרַיינְגֶעמִישְׁט דֶער פְּרָאקוּרָאר, אוּם צוּא שְׁטִילֶען דֶעם כַּעַס פוּן מַארְקִיז.

— צוּם אוּנְגְלִיק אִיז דָאס זֶעהר עֶרְנְסְט, הָאט עֶר אוֹיסְגִירֶעט מִיט אַ טְרוֹיעֶרִיגֶע שְׁטִימֶע. טוּט וָואס דֶער סְלֶעדָאוַואטֶעל פֶערלַאנְגְט פוּן אַייךְ.

בּוּאַקָארַאן הָאט גיוָוארְפֶען אַרוּם זִיךְ אַבְּלִיק, אִין וֶועלְכֶען מֶען הָאט גֶיקֶענְט לֶעזֶען וואוּנְדֶער אוּנ עֶפֶּעס שְׁרֶעק. בַּיי'ן טִיר אִיז גֶעשְׁטַאנֶען זַיין טְרַייעֶר דִינֶער אַנְטוּאַן, בְּלַייךְ וִויא דִיא וַואנְד. לֶעבֶּען שְׁפִּיגֶעל הָאט דֶער קְלֶערְק (סֶעקְרֶעטַאר) מֶעשִׁינֶע פַּאנַאנְדֶער גִילַייגְט אוֹיף אַ טִישֶׁעל זַיינֶע פַּאפִּירֶען אוּנ שְׁרַייבּ-גִיצַייג. דַאן הָאט בּוּאַקָארַאן אַ צִיה גִיטָאן מִיט דִיא פְּלֵייצֶעס מִיט אֵיין אוֹיסְדְרוּק, דָאס עֶר הוֹיבְּט נִיט אָן צוּ פַארְשְׁטֵיין, וָואס עֶס קוּמְט דָא פָאר, אוּנ הָאט אוֹיס-גִישְׁטֶעלְט זַיינֶע הֶענְד.

זַיי זַיינֶען גִיוֶוען פָאלְשְׁטֶענְדִיג רֵיין, דִיא נֶעגֶעל זַיינֶען גִיוֶוען זָארְג-פֶעלְטִיג אוֹיסְגֶערֵיינִיגְט.

— וֶוען הָאט אִיהר דָאס לֶעצְטֶע מָאל גִיוַואשֶׁען אַייעֶרֶע הֶענְד? — הָאט גַאלְפֶען גִיפְרֶעגְט — נָאכְדֶעם עֶר הָאט זַיי שַׁארְף אַרוּמְגִיקוּקְט.

דָא הָאט בּוּאַקָארַאן אוֹיסְגְאסֶען מִיט אַ גִילֶעכְטֶער.

— צוּם טַייוֶועל! — הָאט עֶר אוֹיסְגֶעשְׁרִיעֶן — אִיךְ מוּז צוּגֶעבֶּען, אַז אִיהר הָאט מִיךְ גִיפַּאקְט. אִיךְ בִּין עֶבֶּען גִיוֶוען שְׁטַארְק אִין כַּעַס, אִיךְ הָאבּ זָאגַאר מוֹרָא גֶעקְרִיגֶען...

— אוּנ אִיהר הָאט גִיקֶענְט מוֹרָא הָאבֶּען — הָאט אִיהם גַאלְפֶען אוּנְטֶערְבְּרָאכֶען — דֶען אַ שְׁרֶעקְלִיכֶע בֶּעשׁוּלְדִיגוּנְג פַאלְט אוֹיף אַייךְ. אוּנ פוּן אַייעֶר אַנְטְוָוארְט אוֹיף דִיא פְרַאגֶען וָואס אִיךְ שְׁטֶעל אַייךְ אוּנ וָואס שַׁיינֶען אַייךְ אַזוֹי ווִילְד אוּנ לֶעכֶערְלִיךְ, הֵיינְגְט פִּילַייכְט אָפּ אַייעֶר עֶהְרֶע, אַייעֶר פְרַייהַייט.

דָא הָאט בּוּאַקָארַאן מֶעהר נִיט גִיקֶענְט צְוַוייפְלֶען, אַז דִי זַאךְ אִיז עֶרְנְסְט, אוּנ עֶר הָאט אָנְגִיפַאנְגֶען פִיהלֶען דֶעם שְׁרֶעק, וָואס אַ סְלֶעדָאוַואטֶעל רוּפְט אַרוֹיס בַּיי אוּנְשׁוּלְדִיגֶע מֶענְשֶׁען. עֶר אִיז בְּלַייךְ גִיוָוארֶען, אוּנ מִיט אַ דֶערְשְׁרָאקֶענֶע שְׁטִימֶע הָאט עֶר אוֹיסְגֶערוּפֶען:

— וָואס! אַ בֶּעשׁוּלְדִיגוּנְג גֶעגֶען מִיר! אוּנ אִיהר הֶערר גַאלְפֶען, אִיהר קוּמְט דָאס צוּמַאכֶען דִיא אוּנְטֶערְזוּכוּנְג.

— אִיךְ בִּין דָאךְ אַיין אוּנְטֶערְזוּכוּנְג'ס רִיכְטֶער.

— אָבֶּער אִיהר זַייט אוֹיךְ גִיוֶוען מַיין פְרַיינְד. וֶוען אַייעֶר וָואלְט זִיךְ עֶרְלוֹיבְּט צוּ בֶּעשׁוּלְדִיגֶען אַייךְ אִין מַיין גֶעגֶענְוַוארְט וֶועגֶען אַ פֶּער-בְּרֶעכֶען אָדֶער אִין אַ גֶעמֵיינְהַייט, וָואלְט אִיךְ אַייךְ פֶערְטְהֵיידִיגְט, מַיין הֶערר, אִיךְ וָואלְט נִיט גִיגְלוֹיבְּט אִין דִיא בֶּעשׁוּלְדִיגוּנְג, בִּיז מֶען

וואָלט מיר גיבְּראַכט ריכְטיגֶע אונ בֶּעשְׁטְרַייטְבַּארֶע בֶּעוַויזֶע פוּן אַייעֶר שוּלְד, אוּנ וֶוען מֶען וואָלט מִיר שׁוֹין אַלֶעס בֶּעוויזֶען, וואָלט אִיךְ אַייךְ בֶּעדוֹיעֶרְט, אוּנ אִיךְ וואָלט יֶעדֶען-פַאלְס נִיט פֶערְגֶעסֶען, דָאס אִיךְ בִּין נִיט נוייט גִיוֶוען צוּ זַיין אַייעֶרֶער אַ קָרוֹב. אָבֶּער וִוי הַאנְדֶעלְט אִיהר? מֶען בֶּעשׁוּלְדִיגְט מִיךְ, אִיךְ וַוייס אַלֵיין נִיט אִין וָואס; דָאס אִיז גֶעוִוים פַאלְשׁ, אוּנ גְלַייךְ גְלוֹיבְּט אִיהר אִין דֶעם, אוּנ אִיהר אוּנְטֶערְשְׁטֵייט זִיךְ נָאךְ צוּ זַיין מַיין רִיכְטֶער! נוּ גוּט; זָאל זַיין אַזוֹי! אִיךְ הָאבּ גִיוַואשֶׁען מַיינֶע הֶענְד גֶעכְטִין בַּיי נַאכְט, וֶוען אִיךְ בִּין גֶעקוּמֶען צוּ הוֹיז.

נִיט אוּמְזִיסְט הָאט זִיךְ גַאלְפֶען בֶּערִיהמְט פַאר דֶעם פְּרָאקוּרָאר, אַז עֶר וֶועט נִיט פַארְלִירֶען זַיין קַאלְטְבְּלִיטִיגְקֵייט.

— אוּנ וואוּ וואוּ אִיז דָאס וַואסֶער מִיט וֶועלְכֶע אִיהר הָאט גִיוַואשֶׁען אַייעֶרֶע הֶענְד? — הָאט עֶר גִיפְרֶעגְט, אַזוֹי וִויא עֶר וָואלְט גָאר נִיט גִיהֶערְט בּוּאַקָארַאן׳ס שַׁארְפֶע וֶוערְטֶער.

— אֶה, דָאס וֶועט אִיהר גֶעפִינֶען אִין מַיין טוּאַלֶעט-צִימֶער — הָאט דֶער מַארְקִיז מִיט פֶערַאכְטוּנְג גִיעֶנְטְפֶערְט.

דֶער סְלֶעדָאוַואטֶעל אִיז גְלַייךְ אַהִין אַרַיינְגִינְגֶען. אוֹיף דֶעם וַואש-טִישׁ אִיז גֶעשְׁטַאנֶען אַ פַארְצֶעלַייעֶנֶע שִׁיסֶעל, פוּל מִיט שְׁוַוארְצֶע שְׁמוּצִיגֶע וַואסֶער. אוֹיפְ׳ן דֶעק הָאט מֶען גִיקֶענְט זֶעהן שְׁטִיקְלַאךְ קוֹילֶען. פוּן אוֹיבֶען זַיינֶען גִישְׁטַאנֶען שְׁטִיקְלַאךְ אַשׁ אוּנ אַרוּמְגֶעשְׁווּאוּמֶען אָפְּגִיבְּרֶענְטֶע פַּאפִּיר. מִיט גְרוֹיס פֶארְזִיכְטִיגְקֵייט הָאט גַאלְפֶען אַרַיינְגִיטְרָאגֶען דִיא שִׁיסֶעל אוּנ אַוֶועקְגִישְׁטֶעלְט אוֹיפְ׳ן טִישֶׁעל לֶעבֶען סֶעקְרֶעטַאר.

— אִיז דָאס דִיא שִׁיסֶעל אוּנ דָאס וַואסֶער וואוּ אִיהר הָאט גִיוַואשֶׁען אַייעֶרֶע הֶענְד, וֶוען אִיהר זַייט גֶעקוּמֶען צוּ הוֹיז? — הָאט עֶר גִיפְרֶעגְט דֶעם מַארְקִיז.

— יָא — הָאט בּוּאַקָארַאן גִיעֶנְטְפֶערְט מִיט אַ שְׁמֵייכֶעל.

— אִיהר הָאט אַלְזָא גֶעהַאלְטֶען פַּאפִּיר אוּנ קוֹילֶען אִין אַייעֶרֶע הֶענְד אוּנ דָאס גִיבְּרֶענְט?

— אִיהר זֶעהְט דָאךְ דָאס.

דֶער פְּרָאקוּרָאר אוּנ דֶער קְלֶערְק (סֶעקְרֶעטַאר), וֶועלְכֶע זַיינֶען גִישְׁטַאנֶען אַיינֶער גֶעגֶען דֶעם אַנְדֶערְ׳ן, הָאבֶּען זִיךְ אִיבֶּערְגֶעקוּקְט

מִיט פֶּערְוואוּנְדֶערוּנג. בֵּיידֶע הָאבֶּען גֶיהַאט דֶעם זֶעלְבֶּען גֶידַאנְקֶען: וֶוען בּוּאַקָאראַן וָואלְט נִיט גֶיוֶוען אוּנְשׁוּלְדִיג, וָואלְט עֶר אַזוֹי נִיט גֶיעֶנְטְפֶערְט; אָבֶּער עֶר אִיז אַמַאן מִיט אַמֶערְקְווִירְדִיגֶע עֶנֶערְגִיע וָואס הָאט זִיךְ אוֹיסְגֶעאַרְבֵּייט אַגְווִיסֶען פְּלַאן פוּן פֶערְטְהֵיידִיגוּנְג, דֶען זַיינֶע אַנְטְוָוארְטֶען הָאבֶּען זַיי גֶעשַׁיינְט אַזוֹי וִויא עֶר אִיז זִיךְ אַלֵיין מוֹדֶה אִין דֶעם פֶּערְבְּרֶעכֶען.

דֶער סְלֶעדְראַוואטֶעל אַלֵיין אִיז גֶיוֶוען הֶעכְסְט פֶּערְוואוּנְדֶערְט; אָבֶּער עֶר הָאט דָאס נִיט בֶּעווִיזֶען.

— פַארְשְׁרַייבְּט אַלֶעס פִּינְקְטְלִיךְ — הָאט עֶר גִיזָאגְט צוּם סֶעקְרֶע־טַאר — אוּנ אִיהר, הֶערר בּוּאַקָאראַן, עֶנְטְפֶערְט מִיר אוֹיף מַיינֶע פְרַאגֶען: אִיהר זַייט אַרוֹיסְגִיגַאנְגֶען נֶעכְטֶען אָבֶענְד אַרוּם אַזַייגֶער אַכְט אוּנ זַייט צוּרִיקְגֶעקוּמֶען אַרוּם אַזֵייגֶער צְוֶועלְףְ?

— יָא.

גַאלְפֶּען הָאט אַרוּמְגֶעקוּקְט דֶעם בִּיקְס פוּן אַלֶע זַייטֶען אוּנ הָאט קוֹים גִיקֶענְט בֶּעהַאלְטֶען זַיין שְׁרֶעק, וֶוען עֶר הָאט גֶעפוּנֶען אוֹיסְגֶעקְרִיצְט אוֹיף אַזַייט פוּן בִּיקְס דָעם נָאמֶען פוּן פַאבְּרִיקַאנְט: קְלֶעבְּב.

— וֶוען הָאט אִיהר דָאס לֶעצְטֶע מָאל גִישָׁאסֶען מִיט דֶעם בִּיקְס? — הָאט גַאלְפֶּען גִיפְרֶאגְט.

— מִיט אַטָאג פִּיֶער־פִּינְף צוּרִיק.

— וָואס הָאט אִיהר גִישָׁאסֶען?

— אִיךְ הָאב גִישָׁאסֶען קְרָאלִיקֶעס, וֶועלְכֶע פַּארְוִויסְטֶען מַיינֶע וֶועלְדֶער.

— דֶערְקֶענְט אִיהר דִיזֶעס? — הָאט גַאלְפֶּען גִיפְרֶאגְט אַרוֹיסְנֶעמֶ־מֶענְדִיג פוּן זַיין קֶעשֶׁענֶע דֶעם קַארְטוּשׁ, וָואס דִיא בּוּיֶערְ׳ן הָאבֶּען גֶעפוּנֶען אִין וַואלְפֶּענְסָאן.

— גֶעווִיס! — הָאט בּוּאַקָאראַן גִיעֶנְטְפֶערְט — דָאס אִיז דֶער שֵׁיידֶעל פוּן אַקוֹיל פוּן מַיין בִּיקְס. אִיךְ הָאב דָאס גֶעווִיס אַוֶועקְגִיוָוארְפֶען, וֶוען אִיךְ הָאב דֶעם קוֹיל אוֹיסְגִישָׁאסֶען.

— גְלוֹיבְּט אִיהר אַז אִיהר זַייט דֶער אֵיינְצִיגֶער אִין אוּנְזֶער גֶעגֶענְד, וָואס הָאט אַזַא מִין בִּיקְס?

— אִיךְ בִּין אִין דֶעם זִיכֶער.

— זָא דָאס וָוען מֶען זָאל גֶעפִינֶען אוֹיף אַ גֶעוִויסֶען פְּלַאץ אַ קַארְטוּשׁ מִיט דֶעם נָאמֶען קְלֶעבְּב אוֹיף אִיהם, וָועט דָאס הֵייסֶען, אַז אִיהר זַייט דָארְטֶען גִיוָוען?

— גַאנְץ גֶעווִיס. אִיךְ הָאבּ פִּיעלֶע מָאל גִיזֶעהן, וִויא דִי בּוּיֶער׳ךְ־קִינְדֶער הָאבֶּען זִיךְ גֶעשְׁפִּילְט מִיט דִיא קַארְטוּשׁ׳ן וָואס אִיךְ פְּלֶעג אַוֶועקוואַרְפֶען.

דִיא אַלֶע אַנְטְוָוארְטֶען, וֶועלְכֶע בּוּאַקָארַאן הָאט גִיגֶעבֶּען מִיט פֶּערְאַכְטוּנְג אוּנ מִיט פִּילֶע זִיכֶערְהַייט פוּן אוּנְשׁוּלד, הָאבֶּען גִימַאכְט אַ שְׁטַארְקֶען אַיינְדְרוּק אוֹיף דֶעם פְּרָאקוּרָאר אוּנ אוֹיף דֶעם סֶעקְרֶעטַאר, זָאגַאר דֶער סְלֶעדְאוואַטֶעל אִיז גִיוָוארֶען אַזוֹי צוּטְרָאגֶען אוּנ צוּטוּמֶעלְט, דָאס עֶר הָאט זִיךְ אַנִידֶערְגִיזֶעצְט, אוּם צוּ בֶּעטְרַאכְטֶען וִויא עֶר זָאל וַוייטֶער אָנְגֵיין אִין זַיין שְׁוֶוערֶע אוּנְטֶערזוּכוּנְג.

---

8 טער קאפיטעל

אַלֶעס גֶעגֶען דֶען בֶּעשׁוּלְדִיגְטֶען.

דִיא פְרַאגֶען אוּנ אִיבֶּערְהוֹיפְּט דֶעם טָאן, וִויא דֶער עֶהרְגַייצִיגֶער סְלֶעדְאַוואַטֶעל הָאט זַיי אוֹיסְגֶעשְׁפְּרָאכֶען, הָאבֶּען אַזוֹי אוֹיפְגֶעבְּרַאכְט דֶעם מַארְקִיז, דָאס עֶר הָאט זִיךְ קוֹים גִיקֶענְט אַיינְהַאלְטֶען פוּן חאַפֶּען זַיין פַאלְשֶׁען פְרַיינְד אוּנ אִיהם אַרוֹיסְוַוארְפֶען פוּן צִימֶער, נִיט אַכְטֶענְדִיג אוֹיף דִיא גִיזֶעץ.

— עֶנְדְלִיךְ, מַיין הֶערר, זָאגְט מִיר וָואס ווִילְט אִיהר פוּן מִיר? — הָאט עֶר אוֹיסְגֶעשְׁרִיעֶן מִיט פַייֶער, צִיטֶערֶענְדִיג פוּן כַּעס מִיט אַלֶע אֵבְרִים — אִין וָואס בֶּעשׁוּלְדִיגְט מֶען מִיךְ!

דֶער סְלֶעדְאַוואַטֶעל הָאט זִיךְ נִיט אַ רִיהְר גִיטָאן, אוּנ צוּזַאמֶען־קְלַייבֶּענְדִיג זַיין גַאנְצֶע עֶנֶערְגִיע צוּ בְּלַייבֶּען קַאלְט וִויא אַייז, הָאט עֶר גִיעֶנְטְפֶערְט:

— דָאס וָועט אִיהר וִויסֶען, וָוען אִיךְ וֶועל גֶעפִינֶען פַארְנֵייטִיג אַייךְ צוּ דֶערְצֵיילֶען. עֶנְטְפֶערְט מִיר נָאר אוּנ גְלוֹיבְּט מִיר, אַז עֶס אִיז

בֶּעסֶער פַאר אַייך צוּ עֶנְטפֶערְ'ן מִיר אוֹיפְרִיכְטִיג. זָאגְט מִיר וָואס הָאט אִיהר גִיטָאן נֶעכְטִין אָבֶענְד?

– בַּא... אִיךְ זָאל עֶס גֶעדֵיינְקֶען... אִיךְ הָאבּ שְׁפַּאצִירְט...

– דָאס אִיז קַיין אַנְטוָוארְט.

– דָאס אִיז פוּן דֶעסְטוֶועגֶען אֶמֶת... אִיךְ בִּין זִיךְ סְתַּם אַרוּיס־גִיגַאנְגֶען אוּנ אִיךְ הָאבּ אַרוּמְגֶעוַואנְדֶערְט וואוּ דִיא אוֹיגֶען הָאבֶּען מִיךְ גִיטְרָאגֶען.

– זַייט אִיהר דֶער בַּיי אַרִיבֶּערְגִיגַאנְגֶען דֶעם טַייכִיל סַייל?

– נֵיין.

דֶער סְלֶעדָאוַואטֶעל הָאט וַואזְשְׁנֶע אַ שָׁאקֶעל גִיטָאן מִיט'ן קָאפּ אוּנ הָאט גִיזָאגְט:

– דָאס אִיז אָבֶּער נִיט רִיכְטִיג, מַיין הֶערר.

– הֶערר בּוּאַקָארַאן!...

– אַייֶערֶע שְׁטִיוֶועל, וָואס שְׁטַייֶען דָא לֶעבֶּען בֶּעט, בֶּעוַוייזֶען דִיא פַאלְשְׁקֵייט פוּן אַייֶערֶע וֶוארְטֶער. פוּן וַואנֶעט נֶעהמְט זִיךְ דִיא בְּלָאטֶע אוֹיף זֵיי?

– דִיא פֶעלְדֶער אַרוּם מַיין שְׁלָאס זַיינֶען יֶעצְט פֶערְפְלֵייצְט.

– זָאגְט בֶּעסֶער דֶעם אֶמֶת! מֶען הָאט אַייךְ גִיזֶעהְן.

– פוּן דֶעסְטוֶועגֶען...

– אַ גֶעוִויסֶער רִיבָּא הָאט אַייךְ גִיזֶעהְן גְרַאדֶע אִין דֶער מִינוּט, וָוען אִיהר זַייט אִיבֶּערְגִיגַאנְגֶען דֶעם טַייכִיל סַייל.

בּוּאַקָארַאן הָאט גָאר נִיט גִיעֶנְטפֶערְט.

– וואוּהִין זַייט אִיהר גִיגַאנְגֶען? – הָאט דֶער סְלֶעדָאוַואטֶעל שְׁטְרֶענְג גִיפְרֶעגְט.

צוּם עֶרְשְׁטֶען מָאל אִיז בּוּאַקָארַאן גִיוֶוען אוּנְרוּהִיג אוּנ צוּטְרָאגֶען. אַ בְּלַייכְקֵייט הָאט בֶּעדֶעקְט זַיין פְּנִים. עֶס הָאט אִיהם גֶעשֵׁיינְט, אַז עֶר שְׁטֵייט פַאר אַיין אָבְגְרוּנְד, וואוּ אַיין אוּנְבֶּעקַאנְטֶע הַאנְד שְׁטוּפְּט אִיהם. עֶר הָאט זִיךְ גִישְׁלָאגֶען מִיט דֶער דֵעָה, אוֹיבּ עֶר זָאל דֶערְצֵיילֶען אָדֶער נִיט. עֶנְדְלִיךְ, זֶעהֶענְדִיג אַז אָפְּשְׁטְרַייטֶען אִיז קַיין זִין נִיט, הָאט עֶר גִיזָאגְט:

– אִיךְ בִּין גִיגַאנְגֶען נָאךְ בְּרֶעשִׁי.

– צוּ וֶועמֶען?

— צום הָאלְץ-הֶענְדְלֶער, וֶועמֶען איך הָאבּ פַארקוֹיפְט אַ טְהֵייל פוּן מַיין וַואלְד. וֶוען איך הָאבּ נִיט גִיטְרָאפֶען אִיהם צוּ-הוֹיזֶע, הָאבּ איך זִיך צוּריקגֶעקֶערְט דוּרְך דֶעם גְרוֹיסֶען וֶועג.

— דָאס אִיז פַאלְשׁ! — הָאט דֶער סְלֶעדָאוַואטֶעל אִיהם אִיבֶּער-גִישְׁלָאגֶען — אִיהר זַייט נִיט גִיגַאנְגֶען נָאך בְּרֶעשִׁי.

— אָבֶּער עֶרְלוֹיבְּט דָאך.

— אַ בֶּעוַוייז הָאט אִיהר, אַז אַרוּם עֶלְף אַ זֵיינֶער בַּיי נַאכְט הָאט מֶען אַייך גִיזֶעהן שְׁנֶעל גַייהֶענְדִיג דוּרְך דֶעם וַואלְד רָאשְׁפָּאמְפְּיֶע.

— אִיך!...

— גֶעוִויס, אוּנ לֵייקֶענְט נִיט, דֶען אַייֶערֶע הוֹיזֶען זַיינֶען נָאך בֶּעדֶעקְט מִיט דִיא שְׁטֶעכֶעלַאך פוּן דִיא בּוֹימֶער וואוּ אִיהר זַייט דוּרְכְגִיגַאנְגֶען.

— עֶס גִיבֶּען בּוֹימֶער אוֹיך אִין אַנְדֶערֶע פְּלֶעצֶער.

— דָאס אִיז רִיכְטִיג אָבֶּער מֶען הָאט אַייך דָארְטִין נִיט גִיזֶעהן.

— גָאדְרִי דֶער הָאלְץ גַנָב הָאט אַייך אַזוֹי גוּט גִיזֶעהן, דָאס עֶר קֶען אוּנְז בֶּעשְׁרַייבֶּען וִויא אִיהר הָאט זִיך דַאן גֶעפִיהלְט, אִיהר זַייט גִיוֶוען צוּטְרָאגֶען אוּנ אַזוֹי אִין כַּעַס, דָאס אִיהר הָאט גֶעשְׁרִיעֶן אוּנ גֶעשָׁאלְטֶען אוֹיפ׳ן קוֹל אוּנ הָאט אַרָאפְגֶערִיסֶען צְוַויינְגְלַאך אוּנ בְּלֶעטֶער פוּן דִיא בּוֹימֶער.

אוּנ אַזוֹי רֵיידֶענְדִיג הָאט זִיך דֶער סְלֶעדָאוַואטֶעל אוֹיפְגִיהוֹיבֶּען. הָאט גִינוּמֶען בּוּאַקָארַאן׳ס רָאק, הָאט אַרוּמְגֶעטַאפְּט דִיא קֶעשֶׁענֶעס, אוּנ הָאט פוּן זַייא אַרוֹיסְגֶעשְׁלֶעפְּט אַ פוּלֶע הַאנְד מִיט צוּדַארְטֶע בְּלֶעטְלַאך.

— אָט הָאט אִיהר אַ בֶּעוַוייז, אַז גָאדְרִי הָאט קֵיין לִיגֶען נִיט גִיזָאגְט.

— עֶס גִיבֶּען אִיבֶּערַאל בְּלֶעטְלַאך פוּן בּוֹימֶער — הָאט בּוּאַקָארַאן גִיעֶנְטְפֶערְט מִיט אַרָאפְּגִילָאזֶענֶע אוֹיגֶען אוּנ אַ גֶעבְּרָאכֶענֶע שְׁטִימֶע.

— יַא, אָבֶּער דִיא בּוֹיעֶר׳ן קוֹרְטוּאַ הָאט אַייך גִיזֶעהְן אַרוֹיס-גַייהֶענְדִיג פוּן וַואלְד רָאשְׁפָּאמְפִּיֶע, אִיהר הָאט אִיהר אֲפִילוּ גִיהָאלְפֶען אַרוֹיסשְׁלֶעפֶּען דֶעם וֶועגֶעלֶע פוּן זוּמְפּ. וֶועט אִיהר עֶס אָפְּלַייקֶענֶען? נֵיין, אוּנ אִיהר הָאט רֶעכְט, דֶען, זֶעהְט אִיהר, דָא אוֹיף דִי אַרְבֶּעל

פון אייער ראק בעמערק איך א נייסען שטויב וואס קומט נאטירליך פון מעהל...

בואקאראן האט אראפגילאזען דיא קאפ.

— גיט דאך צו, אז נעכטען אבענד, צווישען צעהן און עלף אוהר, זייט איהר גיוועזען אין וואלפענסאן.

— ניין, איך בין דארטין ניט גיוועזען.

— אט זעהט איהר דיזען קארטוש פון אייער ביקס: מען האט איהם היינט געפונען אין וואלפענסאן. וואס זאגט איהר דערצו?

— אה, מיין העהר — האט בואקאראן אויסגעשריען — האב איך אייך דען ניט גיזאגט, אז איך האב ווייניגסטענס צוואנציג מאל גיזעהן ווי קינדער האבען זיך געשפילט מיט דיזע קארטושען? יעדענפאלס, ווען איך וואלט שוין גיוועזען אין וואלפענסאן — וואס פאר א אינטערעס וואלט איך גיהאט דאס אפצולייקענען.

נאלפען האט זיך אויסגעצויגען און האט אנגינומען א וואזשנע מינע, און מיט א הויכע און שארפע שטימע האט ער אויסגירעט:

— דאס וועל איך אייך זאגען: נעכטען אבענד, צווישען צעהן און צוועלף א זייגער, האט מען אונטערגיצונדען דעם שלאס וואלפענסאן, און אויף זיין פלאץ איז יעצט א בארג אש.

— אה! איז עס מעגליך?

— דאס איז נאך ניט אלעס: מען האט נאך אין דער זעלבער צייט צוויי מאל גישאסען אין דעם גראף קלאד...

— גרויסער הימעל!...

— און מען רעכינט, מען האט שטארקע בעווייזען, אז דער אונטערצינדער, דער מערדער זייט איהר, זשאן בואקאראן!...

בואקאראן איז געבליבען ווי א פערשטיינערטער. אלע קאלירען האבען זיך שנעל געביטען אין זיין אפענעם געזיכט. ווי א צומישטער האט ער גיווארפען בליקען אויף אלעמען אין צימער, ווען ער איז א ביסעל גיקומען צו זיך. ער האט אבער נאר גיזעהן פינסטערע און פערטרויערטע פעניטער. זיין דינער אנטואן האט זיך גיהאלטען אנגישפארט אן טיר אום ניט צו פאלען פון שרעק און הארצקלעמענעס.

דער סעקרעטאר מעשינע איז געבליבען מיט זיין פעדער אין דער־לופטען און מיט א אפינע מויל. דער פראקוראר איז גיזעסען מיט

אַיין אַרַאפְּגִילָאזֶענֶעם קָאפּ, מִיט טְרֶערִין אִין דִיא אוֹיגֶען.

—דָאס אִיז שְׁרֶעקְלִיךְ!—הָאט בּוֹאַקָארַאן אַקְרֶעכְץ גִיטָאן אוּנ הָאט זִיךְ אַרָאפְּגִילָאזֶען אוֹיף אַ שְׁטוּהְל, בֶּעדֶעקֶענְדִיג זַיין גֶעזִיכְט מִיט בֵּיידֶע צִיטֶערֶענְדֶע הֶענְד.

נָאר גַאלְפֶּען אִיז גֶעבְּלִיבֶּען נִיט גֶערִיהְרְט. דָאס גִיזֶעץ, וֶועמֶעס דִינֶער עֶר הָאט זִיךְ גִירֶעכִינְט הָאט קֵיין גֶעפִיהְל, וֵייס נִיט פוּן שְׁרֶעק אוּנ רַחֲמָנוּת. אוֹיף דָעם סְלֶעדְאוּוַאטֶעל'ס לִיפֶּען הָאט מֶען אֶפִּילוּ גִיקֶענְט בֶּעמֶערְקֶען אַיין אַיינְגֶעהַאלְטֶענֶעם קוּרְצֶען שְׁמֵייכֶעל—דֶער שְׁמֵייכֶעל פוּן אַיין עֶהְרְגַייצִיגֶען, וֶועלְכֶער אִיז צוּפְרִידֶען מִיט זַיין קוּנְסְט אוּנ גֶעשִׁיקְטְקֵייט.

נָאךְ אַ מִינוּט פוּן שְׁוַויינֶען, וֶועלְכֶע הָאט גִישַׁיינְט צוּ דוֹיֶערִין אַ גַאנְצֶע עֶווִיגְקֵייט, הָאט גַאלְפֶּען זִיךְ בְּרֵייטְלַאךְ אַוֶועקְגִישְׁטֶעלְט לֶעבֶּען מַארְקִיז, הָאט אוֹיסְגִיצוֹיגֶען זַיין הַאנְד אוּנ הָאט אוֹיסְגִירֶעדט:

—נוּ, אִיהר זַייט זִיךְ מוֹדֶה?

בּוֹאַקָארַאן אִיז אוֹיפְגֶעשְׁפְּרוּנְגֶען אַזוֹי וִויא אַיין אָנְגֶעצוֹיגֶענֶע סְפְּרוּנְדְזִינֶע.

—וָואס!—הָאט עֶר אוֹיסְגֶעשְׁרִיעֶן מִיט פַייֶער, זִיךְ גֶעבֶּענְדִיג אַ קְלַאפּ אִין הַארְצֶען—וָואס?! וָואס, אִיהר ווִילְט אִיךְ זָאל זִיךְ מוֹדֶה זַיין?

—אַז אִיהר זַייט שׁוּלְדִיג אִין דֶעם פֶּערְבְּרֶעכֶען פוּן וַואלְפֶּענְסָאן.

—אָבֶּער דָאס אִיז אַ מְשׁוּגַעַת!... הָאט דֶער מַארְקִיז אוֹיסְגֶעשְׁרִיעֶן, זִיךְ רַייבֶּענְדִיג דֶעם שְׁטֶערִין מִיט דִיא הֶענְד. אִיךְ! אִיךְ זָאל זַיין אַיין אוּנְטֶערְצִינְדֶער! אַיין מֶערְדֶער! גְרוֹיסֶער הִימֶעל! בִּין אִיךְ אוֹיף דֶער וָואהר אָדֶער אִין חָלוֹם!... אִיז עֶס מֶעגְלִיךְ? הָאט דָאס אַ זִין! זָאל אִיךְ מוֹדֶה זַיין, וֶועט אִיהר מִיר נִיט גְלוֹיבֶּען... נֵיין! אִיהר וֶועט מִיר נִיט גְלוֹיבֶּען!...

עֶר וָואלְט גֶערִיהְרְט אַ שְׁטֵיין, אָבֶּער גַאלְפֶּען אִיז זִיךְ גִישְׁטַאנֶען אַזוֹי וִויא נִיט אִיהם מֵיינְט מֶען.

—עֶס הַאנְדֶעלְט זִיךְ דָא נִיט וֶועגֶען אַ פֶּערְזָאן—הָאט עֶר קַאלְט גִיזָאגְט—וַוארוּם זָאלֶען מִיר רֵיידֶען פוּן אוּנְזֶער פְרִיהֶערֶע פְרֵיינְדְשַׁאפְט, וֶועלְכֶע דַארְף פֶּערְגֶעסֶען וֶוערִין? דָא רֶעט מִיט אַייךְ נִיט אַ פְרֵיינְד, אֶפִּילוּ נִיט אַ מֶענְשׁ, נוּר אַ רִיכְטֶער. מֶען הָאט אַייךְ גִיזֶעהְן...

— װֶער? װֶעלכֶער עֶלֶענְדֶער נֶפֶש הָאט אויף מִיר גִיקָענְט אַרױפ־נוארְפֶען אַזָא בִּלְבּוּל?...

— קָאקָאלֶע!

— קָאקָאלֶע! — הָאט בּוּאַקָארַאן אויסְגֶערוּפֶען מִיט פֶּערְוואוּנְדֶערוּנְג, גְלָאצֶענְדִיג מִיט דִיא אויגֶען — דִיזֶער אָרִימֶער אִידְיָאט, וָואס דִי גְרֶעפִין הָאט צוּגֶענוּמֶען צוּ זִיךְ אוים מִיטְלַייד? אוּנ אִיהר, הֶערר גַאלְפֶען, הָאט עֶס גְלַייךְ גִיגְלוֹיבְּט!

— אַ שְׁטוּנְדֶע װַיינִינְגְסְטֶענְס אִיז דֶער אוּנְגְלִיקְלִיכֶער אִידְיָאט גִיוֶועֶן בַּייְן זִינֶען. דִיא װֶעגֶען פוּן גָאט׳ס הַשְׁגָחָה זַיינֶען אוּנְבֶּעגְרַייפְלִיךְ.

— אָה, מַיין הֶערר, וָואס פַאר אַ גְלוֹיבִּיגֶער אִיהר זַייט גִיוָוארֶען!

— עֶר הָאט אָבֶּער פָּארְט דֶערְצֵיילְט, אַז עֶר הָאט גִיזֶעהְן, וִויא אִיהר הָאט אוּנְטֶערְגֶעצוּנְדֶען אוּנ דֶערְנָאךְ גִישָׁאסֶען אִין דֶעם גְרַאף.

— אוּנ דָאס הָאט אַייךְ גִישַׁיינְט גַאנְץ אֵיינְפַאךְ!...

— אָה, נַיין! — אִיךְ בִּין אַנְפַאנְגְס גִיוֶועֶן אויפְגִיבְּרַאכְט גֶעגֶען דֶעם אִידְיָאט, וִויא אַלֶע אַנְדֶערֶע צוּהֶערֶער. אִיהר זַייט גִישְׁטַאנֶען הֶעכֶער פַאר יֶעדֶען פֶערְדַאכְט. אָבֶּער זֶעהְט אִיהר, בַּאלְד נָאכְדֶעם הָאט זִיךְ בֶּעוִויזֶען עֵדוּת אוּנ מֶען הָאט גִיפוּנֶען דֶעם קַארְטוּש פוּן אַייעֶר בִּיקְס. אוּנ דָא בַּיי אַייךְ הָאבּ אִיךְ גִיפוּנֶען שְׁטִיקְלַאךְ קוּילֶען אוּנ פַאר־בְּרֶענְטֶע פַּאפִּיר אִין דֶעם שִׁיסֶעל וואוּ אִיהר הָאט זִיךְ גִיוַואשֶׁען...

— דָאס אִיז ווירְקְלִיךְ אַזוֹי וִויא בַּאשֶׁערְט — הָאט בּוּאַקָארַאן בְּרֶעכֶענְדִיג דִיא הֶענְד גֶעמוּרְמֶעלְט.

— אוּנ דָאס אִיז נָאךְ נִיט אַלֶעס — הָאט דֶער סְלֶעדָאנַאטֶעל וַוייטֶער גִיזָאגְט מִיט אַלְץ אַ שַׁארְפֶערֶע שְׁטִימֶע — אִיךְ פְרֶעג אַייךְ נָאךְ אוּנ אִיהר גִיט צוּ, אַז אִיהר הָאט פַארְבְּרַאכְט דֶעם אָבֶענְד נִיט צוּ־הוֹיז. אִיךְ פֶערְלַאנְג אַז אִיהר זָאלְט מִיר עֶרְקְלֶערֶען וואוּ אִיהר הָאט פַארְבְּרַאכְט דִי צַייט צְווִישֶׁען אַכְט אוּנ צְוֶועלְף אַ זֵייגֶער, אוּנ אִיהר עֶנְטְזָאגְט זִיךְ. אִיךְ פָּארְדֶער עֶס עֶרְנְסְט אוּנ אִיהר זָאגְט אַ לִיגֶען. אִיךְ בִּין דָאךְ גֶעצְווּאוּנְגֶען מִיט צוּטְהֵיילֶען אַייךְ וָואס דִי עֵדוּת זָאגֶען אוּנ וִויא זֵיי בֶּעווַייזֶען דִיא פַאלְשְׁקֵייט פוּן אַייעֶר אוֹיסְרֵייד. זָאגְט, אִיז דָאס אַלְץ נִיט גֶענוּג צוּ בֶּעשׁוּלְדִיגֶ׳ן אַייךְ? וָואס הָאט אִיהר גִיקֶענְט אַזוֹינְס טָאן, אַז אִיהר קֶענְט דָאס נִיט דֶערְצֵיילֶען? אִיהר זָאגְט, אַז

איהר זייט אונשולדיג. העלפט מיר דאס צו בעווייזען. רעט! וואס האט איהר גיטאן צווישען אכט אונ צוועלף א זייגער נעכטין ביי נאכט?...

דא איז דער סלעדאוואטעל אונטערבראכען גיווארען דורך א זשאנדאר, וועלכער איז אריינגעקומען אין גרוים היילענס, זעהר צוטראגען.

9 טער קאפיטעל

דער ארעסט.

אין דער צייט, ווען דער סלעדאוואטעל האט נאכגיפרעגט דעם מארקיז, האבען זיך צוזאמענגעקליבען א סך בויערן ארום דעם שלאס. די נייעס וועגען די שרעקליכע שרפה פון וואלפענסאן האט זיך פארשפרייט מיט די שנעלקייט פון א בליץ, אונ פון אלע ארומיגע דערפער זיינען זיך די נייגיריגע צוזאמענגילאפען זעהן דעם רייכען אונ אדעליגען פערברעכער. וואס מעהר עס איז בעקאנט גיווארען, וויא די שרפה אונ דער פערזוך צו ערמארדען דעם גראף קלאר איז צוגינאנגען, אלץ מעהר זיינען די פערזאמעלטע בויערן אויפגעבראכט גיווארען, אונ באלד האבען זיך גיהערט גישרייען, אז מען דארף בואקאראנען אריינווארפען אין וואסער אדער אנדערע גישוֹת אנטאן. די קולות זיינען אלץ העכער אונ היציגער גיווארען, אונ די זשאנדארען האבען קוים גיקענט איינהאלטען די בויערן. דארום איז איינער פון די זשאנדארען אריינגילאפען צום סלעדאוואטעל צופרעגען וואס מען זאל טאן, אונ אין דער צייט וואס ער האט דערציילט וואס עס טוהט זיך אין דרויסען, האבען זיך גילאזט הערען ווילדע קולות:

— אין וואסער בואקאראן! אין וואסער דעם אונטערצינדער!

דער פראקוראר איז אויפגעשפרונגען אונ מיט א דערשראקענע שטימע גיזאגט צום זשאנדאר:

— זאגט די בויערן אז מען פארשט נאך די זאך וויא די

גיזעץ פארדערט, אז זיי שטערען אונז און אז זיי װעלען האבען צו־טאן מיט מיר, װען זיי װעלען ניט אויפהערען צו לארעמען:

דער זשאנדאר איז גלייך ארויסגיגאנגען, און בואקאראן, װעלכער איז גיװען בלייך װיא דער טויט און האט מיט פערצװייפלונג גיבראכען דיא הענד, האט אויסגעשריען:

– גרויסער הימעל! דיזע אלע אונגליקליכע גלויבען טאקי אז איך בין דער פערברעכער!...

– יא – האט גאלפען גיענטפערט – און איהר װעט אויך מוזען צוגעבען, אז זיי מעגען זיין אויפגעבראכט, װען איהר װעט װיסען װאס עס איז פארגעקומען געסטער'ן ביי נאכט.

– װאס נאך? – האט בואקאראן מיט שרעק אויסגערופען.

– צװיי פייער-לייטע פון סאװאטער, איינער פון זייא א פאטער פון פינף קינדער, זיינען אומגעקומען אין די פלאמען. צװיי אנדערע מענשען, א בויער פון ברעשי און א זשאנדאר, װעלכע האבען פרובירט צו רעטין דיא אונגליקליכע, האבען בעקומען אזוינע װאונדען פון פייער דאס מען האט מורא פאר זייער לעבען.

בואקאראן האט אראפגילאזען דיא קאפ און האט גאר ניט גיענטפערט.

– און אייך, הערר בואקאראן, אייך בעשולדיגט מען דאס אין דעם גאנצען אונגליק! איהר זעהט אלזא, אז עס איז נייטיג, דאס איהר זאלט גלייך אראפנעהמען פון זיך דיא שרעקליכע בעשולדיגונג.

– אה!... װען איך װאלט דאס גיקענט!...

– װען איהר זייט אונשולדיג קענט איהר דאס בעװייזען. זאגט מיר, װיא און װאו איהר האט פארבראכט נעכטיגע נאכט?

– איך האב אייך שוין גיזאגט אלעס װאס איך קען זאגען...

דער סלעדאװאטעל האט א מאך גיטאן מיט'ן האנד, און נאך א מינוטע טראכטען, האט ער שטרענג גיזאגט:

– נעהמט אייך אין אכט, הערר בואקאראן, איך װעל געצװאונגען זיין צו הייסען אייך ארעטירען.

– טוט װיא איהר פארשטייט.

– איך װעל געצװאונגען זיין צו הייסען אייך אריבערפיהרען אויף'ן שטעל אין געפענגניס פון סאװאטער.

— זָאל זַיין אַזוי.

— אַלְזָא אִיהר בֶּעקֶענְט אַז...

— אִיךְ עֶרקְלֶער — הָאט בּוּאַקָארַאן הַאסְטִיג אוּנְטֶערבְּרָאכֶען דֶעם סְלֶעדְאוּוַאטֶעל — אַז אִיךְ בִּין אַיין אֶפְּפֶער אִין אַיין אוּנְגֶעהֶערטֶען צוּזַאמֶענְטְרֶעפֶען פוּן צוּפֶעלֶען. אִיךְ מוּז צוּגֶעבֶּען, אַז אִיהר הָאט רֶעכְט, אַז מֶען מוּז ווִירְקְלִיךְ אָנְנֶעהמֶען דֶעם גְלויבֶּען אִין אַ גֶאטְלִיכֶע הַשְׁגָחָה, אוּם צוּ עֶרקְלֶערֶען דִיזֶע שְׁרֶעקְלִיכֶע גֶעשִׁיכְטֶע. אָבֶּער אִין נָאמֶען פוּן אַלֶעס ווָאס עֶס אִיז הֵיילִיג שְׁווֶער אִיךְ אַייךְ אַז אִיךְ בִּין אוּנְשׁוּלְדִיג.

— בֶּעווַייזְט דָאס!...

— אִיהר ווָאלְט דָאס פַארְשְׁפָּארְט בַּיי מִיר צוּ פֶערלַאנְגֶען, ווֶען אִיךְ ווָאלְט גִיקֶענְט.

— אַלְזָא זַייט אַזוי גוּט אוּנ טוּט זִיךְ אָן, אוּם צוּ פִיהרֶען אַייךְ אִין גֶעפֶּענְגְנִיס פוּן סָאווָטֶער.

בּוּאַקָארַאן הָאט קֵיין ווָארְט גִיעֶנְטְפֶערְט אוּנ אִיז אַריינְגֶעגַאנְגֶען אִין זַיין טוּאַלֶעט-צִימֶער. דֶער סְלֶעדְאוּוַאטֶעל אִיז אַזוי פֶערְטִיעפְט גִיווֶען אִין דִיקְטִירֶען זַיין סֶעקְרֶעטֶאר ווִיא צוּ פֶערְשְׁרַייבֶּען דִי פְרַאגֶען אוּנ אַנְטְווָארְטֶען, דָאס עֶר הָאט פֶערְגֶעסֶען אָן דֶעם אַנְגִיקְלָאגְטֶען.

דֶער אַלְטֶער דִינֶער אַנְטוּאַן, ווֶעלְכֶער הָאט אַרַיינְגִיטְרָאגֶען דִיא קְלֵיידֶער צוּ בּוּאַקָארַאנֶען, הָאט דָאס בֶּענוּצְט אוּנ הָאט גִיזָאגְט דֶעם מַארְקִיז אוֹיפְ'ן אוֹיעֶר אִין דֶער צַייט ווֶען עֶר הָאט אִיהם גִיהָאלְפֶען זִיךְ אָנְטָאן:

— מַיין לִיבֶּער הֶערר!...

— ווָאס?

— שַׁ, שׁ,... נִיט הוֹיךְ... דִיא פֶענְסְטֶער פוּן דִיזֶען צִימֶער אִיז אָפֶען אוּנ נִיט הוֹיךְ... דִיא עֶרְד אִיז דָארְטִין זֵייעֶר ווֵייךְ... גְלַייךְ דֶערְבַּיי זַיינֶען דִיא קֶעלֶערֶען, אוּנ דָארְטִין, ווַייסְט אִיהר דָאךְ, גֶעפִינְט זִיךְ דֶער סֶעקְרֶעטְנֶער אָרְט, וואוּ קֵיינֶער ווֶעט אַייךְ דִי עֶרְשְׁטֶע צַייט נִיט גֶעפִינֶען... דֶער יַם אִיז בְּלויז פִינְף מַייל פוּן דַאנֶען... אִיךְ ווֶעל זַיין דִיזֶע נַאכְט מִיט אַ גוּטֶען פֶערד לֶעבֶּען פַּארְק...

אַ בִּיטֶערֶער שְׁמֵייכִיל הָאט זִיךְ בֶּעווִיזֶען אוֹיף בּוּאַקָארַאנְ'ס לִיפֶּען.

— אוּנ דוּא אוֹיךְ — הָאט עֶר גִיזָאגְט — דוּא מַיין אַלְטֶער פְרַיינְד, גְלויבְּסְט אַז אִיךְ בִּין שׁוּלְדִיג...

—אִיךְ בֶּעט אַייךְ רַחֲמִים, מַיין הֶערר, אִיךְ פֶּערְזִיכֶער אַייךְ אַז אִיהר וֶועט קֶענֶען אַנְטְלוֹיפֶען בְּשָׁלוֹם... אִיהר וֶועט נָאר אַיין שְׁפְּרוּנְג טָאן... אִין נָאמֶען פוּן אַייעֶר מוּטֶער!...

אָנְשְׁטָאט צוּ עֶנְטְפֶערְ'ן זַיין טְרַייעֶן דִינֶער, הָאט זִיךְ בּוּאַקָארַאן אוּמְגֶעקֶערְט אוּנ הָאט צוּגֶערוּפֶען דֶעם סְלֶעדָאוַואטֶעל.

—וֶועהְט אִיהר דִיזֶע פֶּענְסְטֶער—הָאט עֶר גִיזָאגְט, וֶוען גַאלְפֶּען אִיז אַרַיינְגֶעקוּמֶען—אִיךְ הָאבּ גֶעלְד, גוּטֶע רַייט-פֶּערְד, אוּנ דֶער יַם אִיז נָאר פִינְף מַייל פוּן דַאנֶען. אַ שׁוּלְדִיגֶער וָואלְט גְלַייךְ אַנְטְלָאפֶען... אִיךְ בִּין אָבֶער אוּנְשׁוּלְדִיג אוּנ אִיךְ בְּלַייבּ.

גַאלְפֶען הָאט נָאר אַ קְוֶועטְשׁ גִיטָאן מִיט דִיא פְּלֶייצֶעס. עֶר הָאט בּוּאַקָארַאן'ס וֶוערְטֶער נָאר אָנְגִינוּמֶען פַאר אַ שְׁפִּיצֶעל אִיהם אָפְּצוּנַארֶען. אִין אֶמֶת'ן, בּוּאַקָארַאן וָואלְט זַייעֶר לַייכְט גִיקֶענְט אַנְטְלוֹיפֶען, אָבֶער מֶען וָואלְט אִיהם גֶעווִיס גִיחַאפְּט אֵיידֶער עֶר וָואלְט צוּגֶעקוּמֶען צוּם יַם, אוּנ וֶוען עֶר וָואלְט שׁוֹין יָא אַנְטְלָאפֶען, ווִיא אַזוֹי וָואלְט עֶר זִיךְ גִיקֶענְט בֶּעהַאלְטֶען פוּן דֶער פָּאלִיצֵיי, אַז מֶען זָאל אִיהם נִיט אַרוֹיס-גֶעבֶּען? יֶעדֶען-פַאלְס, וָואלְט דָאס גִיוֶוען דֶער בֶּעסְטֶער בֶּעוַוייז, אַז עֶר אִיז דֶער פֶּערְבְּרֶעכֶער, פַאר בּוּאַקָארַאנֶען הָאט שׁוֹין בֶּעסֶער גִילוֹינְט צוּ בְּלַייבֶּען אוּנ פֶּערְטְהֵיידִיגֶען זִיךְ גֶעגֶען אַ בֶּעשׁוּלְדִיגוּנְג, וֶועלְכֶע אִיז סוֹף כָּל סוֹף בֶּעגְרִינְדֶעט אוֹיף דִיא עֵדוּת פוּן אַ אִידְיָאט.

דָאס אַלֶעס הָאט בַּיי זִיךְ אִין דֶער מִינוּט גֶעטְרַאכְט דֶער סְלֶע-דָאוַואטֶעל. יֶעדֶערֶער אוּרְטְהֵיילְט אַנְדֶערֶע מֶענְשֶׁען נָאךְ זִיךְ נָאךְ. גַאלְפֶּען אִיז גִיוֶוען אַ קַאלְטֶער, פָּארְזִיכְטִיגֶער נֶפֶשׁ, אוּנ עֶר הָאט נִיט גִיוָואלְט צוּגֶעבֶּען, אַז עֶס גֶעבֶּען פְּלֶעצְלִיכֶע, אוּנְבֶּעוַואנֶענֶע מְהַאטֶען. דַארוּם הָאט עֶר גְלַייכְגִילְטִיג גִיעֶנְטְפֶערְט:

—מַיין הֶערר, אִיךְ קֶען אַייךְ צוּלִיבּ טָאן אוּנ דָאס אַרַיינְשְׁרַייבֶּען אִין פְּרָאטוּקָאל.

אָבֶער דֶער פְּרָאקוּרָאר אוּנ דֶער קְלֶערְק הָאבֶּען אַנְדֶערְשׁ גִידַיינְקְט דֶערְפוּן. זַיי זַיינֶען נִיט גִיוֶוען אַזוֹי פֶּערְבְּלֶענְדֶעט אִין דֶעם גְלוֹיבֶּען, אַז בּוּאַקָארַאן אִיז ווִירְקְלִיךְ דֶער אוּנְטֶערְצִינְדֶער פוּן וַואלְפֶּענְסָאן, אַז זַיי זָאלֶען נִיט קֶענֶען בֶּעמֶערְקֶען, דָאס זַיין גַאנְצֶער רֵיידֶען אוּנ בֶּעגֵיין זִיךְ אִיז עֶפֶּעס נִיט ווִי פוּן אַ גֶעווֵיינְלִיכֶען פֶּערבְּרֶעכֶער. וָואס מֶעהר

בוּאַקָאַרַאן אִיז גְיָוואוֹרֶען בֶּעשׁוּלְדִיגְט, אַלְץ שְׁטַייפֶער אוּנ זִיכֶערֶער אִיז ער גִיוואוֹרֶען בַּיי זִיךְ.

— דָאס אִיז מֶערְקְווִירְדִיג! — הָאט דֶער קְלֶערְק (סֶעקְרֶעטַאר) אַזוֹי וְויא צוּ זִיךְ גִיזָאגְט.

דֶער פְּרָאקוּרָאר הָאט גֶעשְׁווִיגֶען, אָבֶּער ווֶען בּוּאַקָארַאן אִיז אַרַיינְגֶעקוּמֶען אָנְגִיטָאנֶענֶער־הַייט, הָאט ער גִיזָאגְט:

— אִיךְ ווִיל אַייךְ שְׁטֶעלֶען אַפְרַאגֶע, אִיךְ ווֶעל זָאגֶין קוּרְץ. אִיהר זַייט זֶעהר אוֹיפְגֶעבְּרַאכְט אוּנ פֶּערְווּאוּנְדֶערְט, דָאס מֶען בֶּעשׁוּלְדִיגְט אַייךְ. דִיא גִירֶערְכְטִיגְקַייט טָאר אָבֶּער נִיט אוּרְטְהֵיילֶען נָאכְדֶעם שַׁיין נָאךְ. בֶּעטְרַאכְט זִיךְ נָאר, אוּנ אִיהר ווֶעט צוּגֶעבֶּען אַז אַלֶע פַאקְטֶען זַיינֶען גֶעגֶען אַייךְ.

— צוּם אוּנְגְלִיק אִיז דָאס רִיכְטִיג! — הָאט בּוּאַקָארַאן גִיעֶנְטְפֶערְט — אָנְווֶענְדֶענְדִיג דִי גַאנְצֶע קְרַאפְט פוּן זַיין ווִילֶען צוּ בֶּעווַייזֶען זִיךְ רוּהִיג, קַאלְטבְּלוּטִיג אוּנ זִיכֶער אִין זַיין אוּנְשׁוּלְד.

— שְׁווֶערְט, אַז אִיהר ווֶעט פֶּערְדַאמֶען אַמֶענְשֶׁען, וָואס ווֶעט זִיךְ גֶעפִינֶען אִין דֶער זֶעלְבֶּער לַאגֶע ווִיא אִיהר.

— נֵיין, מַיין הֶערר, נֵיין.

דֶער פְּרָאקוּרָאר הָאט אַ שְׁפְּרוּנְג גִיטָאן אִין דֶער גְרֶעסְטֶער אִיבֶּערַראשׁוּנְג.

— אִיהר זַייט נִיט אוֹיפְרִיכְטִיג, מַיין הֶערר — הָאט ער גִיזָאגְט.

— מַיין הֶערר — הָאט בּוּאַקָארַאן גִיעֶנְטְפֶערְט מִיט אַגֶעבְּרָאכֶענֶע שְׁטִימֶע, אַרָאפְּלָאזֶענְדִיג דֶעם קָאפּ — אִיךְ הָאבּ קֵיין הָאפְנוּנְג אַייךְ אִיבֶּערְצֵייגֶען אִין מַיין אוּנְשׁוּלְד, אָבֶּער אִיךְ שְׁווֶער אַייךְ, אַז אִיךְ בֶּעהַאלְט גָאר נִיט אוּנ רֵייד וָואס לִיגְט מִיר אוֹיפְ'ן הַארְצֶען. נֵיין, אִיךְ ווֶעל נִיט פֶּערְדַאמֶען אַמֶענְשֶׁען אִין מַיין לַאגֶע, ווֶען ער ווֶעט בֶּעהַויפְּטֶען, אַז ער אִיז אוּנְשׁוּלְדִיג, אוּנ ווֶען אִיךְ ווֶעל נִיט אוֹיסְגֶעפִינֶען אַרִיכְטִיגֶע אוּרְזַאכֶע וָואס הָאט אִיהם גִיקֶענְט טְרַייבֶּען צוּ בֶּעגֵיין דֶעם פֶּערְבְּרֶעכֶען. אִיהר ווֶעט דָאךְ גֶעווִיס צוּגֶעבֶּען, אַז מֶען בֶּעגֵייט נִיט אַפֶּערבְּרֶעכֶען צוּלִיבּ פֶּערגֶענִיגֶען, סַיידֶען מֶען אִיז מְשׁוּגֶע. וָואס אַנְבֶּעלַאנְגְט צוּ מִיר, וָואס אִיךְ בִּין יוּנְג, רַייךְ, פֶּעלִיבְּט אִין אַשֵׁיינֶע אוּנ רַייכֶע מֵיידֶעל, מִיט ווֶעלְכֶע אִיךְ הָאבּ גִיזָאלְט הֵייראַטְהֶען אִין עֶטְלִיכֶע טֶאג אַרוּם — פְרֶעג אִיךְ אַייךְ, וָואס פַאר אַ צְווֶעק הָאבּ אִיךְ

גיקענט האָבען צו גיין אונטערצינדען וואַלפּענסאן און זוכען צו ערמאָרדען דעם גראַף?

דאָ האָט זיך אַריינגעמישט דער סלעדאָנואַטעל, וועלכער האָט מיט בייזע אויגען געקוקט אויף דעם פּראָקוראָר, פאַר וואָס ער שטעלט פראַגען.

— אייער צוועק, מיין העדר, איז געווען פּטור צו ווערין פון אַ מענשען, וואָס איהר האָסט. אַייערע רייד זיינען אומזיסט, אַלע ווייסען, אַז איהר זייט אַ טויט־פיינד פון דעם גראַף און די גרעפין.

בוּאַקאַראַן איז געוואָרען אַ צוקאַכטער און האָט געוואָרפען אויף׳ן סלעדאָוואַטעל אַ בליק מיט פערראַכטונג, און האָט אויסגעשריען:

— ווען דאס וואָלט ווירקליך געווען אַזוי, מיט וואָס פאַר אַ רעכט ערלויבט איהר זיך צו בענוטצען יעצט ווערטער, וואָס איך האָב אייך אַ מאָל גיזאָגט ווען איהר האָט זיך גערופען מיין פריינד? אָבער דאס איז ניט אַזוי. קיין מאָל האָב איך אייך אַזאַ זאַך ניט גיזאָגט. איך קען אייך יעצט זאָגען דאס זעלבע וויא פריהער. איך האָב אייך בעמערקט, אַז דער גראַף איז אַ בייזער שכן, אַז איך קען זיך מיט איהם ניט פערטראָגען. איך האָב אייך ערקלערט, אַז ער האַלט מיינע פּאָליטישע מיינונגען פיר שאַנדליכע און אַז איך האַלט זיינע מיינונגען פאַר לעכערליכע און געפעהרליכע. וואָס אָנבעלאַנגט צו די גרעפין, האָב איך אין שפּאַס גיזאָגט, דאס איך וואָלט געווען אַיין אונגליקליכער, ווען איך וואָלט גיהאַט אַזאַ היילינגע פרוי.

— און דארום האָט איהר טאַקי אַראָפּגילאָזען אַ פּאַטש דעם גראַף? — האָט גאַלפּען מיט אַ בייזען שמייכיל גיפרעגט — וואַרום זאָל מען ניט אָננעהמען, אַז אין אַ גרעסערע אויפרעגונג האָט איהר גיקענט בעגיין אַ מאָרד?

בוּאַקאַראַן האָט זיך קוים גיקענט איינהאַלטען פון כעס.

— מיין אויפרעגונג איז געווען פיל קלענער וויא מען מיינט — האָט ער מיט אַ היינעריגע שטימע גיזאָגט — איך אַכטע דעם חאַראַקטער פון גראַף קלאָד. דאס איז פאַר מיר די גרעסטע האַרצקלעמענעס צו דיינקען, אַז ער קען מיך בעשולדיגען...

— ער האָט אייך גאָר ניט בעשולדיגט! — האָט זיך אָפּגערופען

דָער פְּרָאקוּרָאר — פַּארְקֶעהְרְט עֶר הָאט מֶעהר פוּן אַלֶעמֶען גֶעזוּכְט צוּ פֶערְטְהֵיידִיגֶען אַייךְ... צוּם אוּנְגְלִיק אָבֶער, בֶּעוַוייזְט דָאס גָאר נִיט אַייעֶר אוּנְשׁוּלְד. אוֹיבּ אִיהר וֶועט שְׁוַוייגֶען, זָאלְט אִיהר וִויסֶען אַז אַייךְ עֶרְוַוארְטֶעט דָאס גֶערִיכְט אוּנ קַאטָארְגֶע. אוֹיבּ אִיהר זַייט אוּנְשׁוּלְדִיג, וָוארוּם זָאלְט אִיהר נִיט זוּכֶען צוּ בֶּעוַוייזֶען דִי פַאלְשְׁקֵייט פוּן דִיא בֶּעשׁוּלְדִיגוּנְג גֶעגֶען אַייךְ? וָואס וַוארְט אִיהר? אוֹיף וָואס הָאפְּט אִיהר?

— אִיךְ וַויים אַלֵיין נִיט...

דֶער סֶעקְרֶעטַאר מֶעשִׁינֶע הָאט גְרַאדֶע גִיעֶנְדִיגְט זַיין פְּרָאטָאקָאל אוּנ דָער סְלֶעדָאוַואטֶעל הָאט אוֹיסְגֶערוּפֶען:

— מִיר מוּזֶען פָאהרֶען!

בּוּאַקָארַאן הָאט זִיךְ אֲפִילוּ קֵיין קְרִים גִיגֶעבֶּען. עֶר הָאט גִידוּלְדִיג גִיוַוארְט בִּיז דֶער סְלֶעדָאוַואטֶעל הָאט גִיעֶנְדִיגְט אַרוֹיפְצוּלֵייגֶען דִי זִיגְלֶען אוֹיף דִיא טִירֶען פוּן בּוּאַקָארַאנ'ס צִימֶער'ן וִויא דִיא גִיזֶעץ פָארְדֶערְט, אוּנ אִיז נָאכְדֶעם אַוֶועקְגִיפָאהרֶען אִין זַיין אֵייגֶענֶע פוּהְר, בֶּעגְלֵייטֶעט פוּן צְוֵויי זְשַׁאנְדַארֶען אוּנ פוּן דִיא הוֹיכֶע קְלָלוֹת פוּן אַלֶע צוּזַאמֶענ־גִילָאפֶענֶע בּוֹיעֶר'ן, נָאךְ דִיא גִיפֶעגְנִים פוּן סָאווְטֶער.

10 טער קאפיטעל

בּוּאַקָארַאנ'ס עֶלְטֶערן.

דִיא הוֹיז פוּן דִיא פַאמִילְיֶע בּוּאַקָארַאן אִין דֶער אַרִיסְטָאקְרַאטִישֶׁער אוּנִיוֶוערְזִיטֶעט גַאס פוּן פַּארִיז, הָאט פוּן דְרוֹיסֶען אוֹיסְגִיזֶעהן נִיט זֶעהר שֵׁיין אוּנ רַייךְ; אָבֶער דֶערְפַאר זַיינֶען אִינֶעוַוייניג דִיא זַאלֶען גִיוֶוען אַזוֹי רַייךְ אוּנ קִינְסְטְלִיךְ, דָאס זֵיי הָאבֶּען גִיהַאט אַ שֵׁם אִין פַּארִיז. דִיא מַארְקִיזֶע בּוּאַקָארַאן הָאט זֶעהר לִיבּ גִיהַאט לוּקְסוּס אוּנ פְלֶעגְט אוֹיסזוּכֶען אַרוּמְצוּרִינְגְלֶען זִיךְ מִיט בֶּעקַאנְטֶע פָּאלִיטִיקֶער. אִין אִיהרֶע יוּנְגֶע יָאהרֶען הָאט זִיא גֶעשְׁפִּילְט אַ גְרוֹיסֶע רָאלֶע אִין קֶאנִיג־לִיכֶען הוֹיף פוּן לוּאִי פִילִיפּ צוּלִיבּ אִיהר שֵׁיינְהֵייט אוּנ שֵׂכֶל; אוּנ אוֹיף דָער אֶלְטֶער, אוּנְטֶער דִיא הַיינְטִיגֶע רֶעפּוּבְּלִיק אִיז אִיהר נַאר

געבליבען צו בעשעפטיגען זיך מיט קריטיקירען און בעשמוצען דיא פיהרערס פון דיא רעפובליק אויף דיא אריסטאקראטישע אבענד־אונטערהאלטונגען. דער מארקיז אליין, האט זיך שוין לאנג אבגיזאגט פון פאליטיק. ער האט כמעט אין גאנצען פערלאזען די אריסטאקרא־טישע וועלט מיט איהרע בעלער, באנקעטען און אנדערע פערגעני־גונגען. זיין איינציגע בעשעפטיגונג איז גיוועזען צו קויפען און צו־זאמלען פארצעלייענע און פאיאנסענע זאכען. און זיין קאלעקציאן איז גיוועזען איינע פון דיא רייכסטע און דיא אינטערעסאנטעסטע אין דיזען פאך.

ער איז זיך אזוי גיזעסען אין זיין גרויסען קאבינעט און האט אויפמערקזאם ארומגעקוקט מיט א פערגרעסערונג'ס גלאז עטליכע פאיאנסענע זאכען מיט פיגורען און סצענען פון די ערשטע פראנצויזישע רעוואלוציאן, זוכענדיג צו בעשטימען וויא און ווען זיי זיינען גימאכט־גיווארען — ווען דיא טיר האט זיך גיעפינט און דיא מארקיזע איז אריין מיט א דעפעשע אין האנד. זי איז גיוועזען אין טרערין, שרעקליך בלייך. זא דאס דער מארקיז, וועלכער האט זיך מיט קיין זאך ניט אינטערעסירט אויסער זיינע פאיאנסען און האט איהר איבערגיגעבען דיא גאנצע פיהרונג פון הויז, האט ער איהר מיט פערוואונדערונג גיפרעגט:

— וואס זאל דאס בעדייטען? וואס האט פאסירט?

— א שרעקליכער אונגליק.

— זשאק איז געשטארבען?

— ניין, עס איז נאך פיל שרעקליכער — האט זי גיענטפערט, און טרערין האבען זיך א גאס גיטאן פון איהרע אויגען.

דער אלטער איז אויפגעשפרונגען און האט זיך אראפגילאזען אויף זיין שטול זייער דערשראקען.

— זאגט! דערציילט! — האט ער שטיל אויסגירעט — איך האב גענוג מוטה אויסצוהערען דיא שרעקליכע זאכען.

זי האט איהם דערלאנגט דיא דעפעשע, וועלכע האט גיגעבען צו וויסען דעם ארעסט פון זייער זוהן און נארום מען האט איהם ארעטירט. דיא מארקיזע האט ערווארטעט, אז איהר אלטער מאן וועט בעקומען דיא פאפלעקסיע, ווען ער וועט איבערלעזען דיא

דָעפֶּעשֶׁע. אוּנ זִיא אִיז גִיוֶוען דַארוּם הֶעכְסְט אִיבֶּערַראשְׁט, וֶוען עֶר הָאט אַ קְוֶועטְשׁ גִיטָאן מִיט דִיא פְּלֵייצֶעס אוּנ הָאט אוֹיסְגֶערוּפֶען:

— דָאס אִיז אַיין אוּנְזִין.

— אִיהר הָאט גֶעווִיס נִיט פֶערְשְׁטַאנֶען, מַיין פְרַיינְד — הָאט זִיא גִיעֶנְטְפֶערְט — אִיהר...

— אִיךְ הָאבּ גַאנְץ גוּט פֶערְשְׁטַאנֶען — הָאט עֶר אִיהר אוּנְטֶער־בְּרָאכֶען — מֶען בֶּעשׁוּלְדִיגְט אוּנְזֶער זוּהְן אַ פֶערבְּרֶעכֶען, וָואס עֶר הָאט נַאטִירְלִיךְ נִיט בֶּעגַאנְגֶען. אִיז עֶס מֶעגְלִיךְ צוּ צְוַוייפְלֶען אִין זַיין אוּנ־שׁוּלְד? וָואס פַאר אַ מוּטֶער זַייט אִיהר? אִיךְ בִּין גַאנְץ רוּהִיג. זְשַׁאק אַיין אוּנְטֶערצִינְדֶער!... זְשַׁאק אַ מֶארְדֶער!... בֶּערוּהִיגְט אַייךְ דָאךְ... דָאס אִיז אַ מְשׁוּגַעַת.

— אַה, אִיךְ זֶעה אַז אִיהר הָאט דָאךְ נִיט גִילֵייעֶנְט דִי דֶעפֶּעשֶׁע! — הָאט דִיא מַארְקִיזֶע אוֹיסְגֶעשְׁרִיעֶן — הָאט אִיהר דֶען נִיט בֶּעמֶערְקְט, אַז מֶען הָאט גֶעפוּנֶען בֶּעוַוייזֶע גֶעגֶען אִיהם?

— אִיךְ הָאבּ אַלֶעס גִיזֶעהן אוּנ גִילֶעזֶען. אִיהר קֶענְט דָאךְ אַלֵיין פארְשְׁטֵיין, אַז מֶען וָואלְט אִיהם נִיט אַרֶעטִירְט, וֶוען עֶס וָואלט קֵיינֶע בֶּעוַוייזֶע זַיין גֶעגֶען אִיהם. דָאס אִיז נַאטִירְלִיךְ זֶעהר טְרוֹיעֶרִיג, זֶעהר אוּנְאַנְגֶענֶעהם...

— אָבֶּער עֶר הָאט זִיךְ נִיט פֶערְטְהַיידִיגְט! — הָאט זִי אִיהם אוּנְטֶער־בְּרָאכֶען.

— בַּאה!... גְלוֹיבְּט אִיהר דֶען דָאס אִיךְ וֶועל זִיךְ פֶערְטְהַיידִיגֶען, וֶוען מֶען זָאל מִיךְ מָארְגֶען בֶּעשׁוּלְדִיגֶען, דָאס אִיךְ הָאבּ אוֹיפְגֶעבְּרָאכֶען אוּנ בֶּעגַנְבֶ'עט אַ גָאלְד אוּנ בְּרִילְיַאנְטֶען גִישֶׁעפְט (מַאגַאזִין).

— אָבֶּער אִיהר זֶעהט דָאךְ, אַז אֲפִילוּ זַיין טְרַייעֶר דִינֶער אַנְטוּאַן גְלוֹיבְּט אִין אוּנְזֶער זוּנְ'ס שׁוּלְד.

— אַנְטוּאַן אִיז אַיין אֵייזֶעל — הָאט דֶער מַארְקִיז קַאלְט גִיעֶנְטְפֶערְט, גֶעבֶּענְדִיג אַ גוּטֶען שְׁמֶעק־טַאבַּאק פוּן זַיין פַּאיַאנְסֶענֶע טַאבַּאק־פּוּשְׁקֶע; לָאמִיר דִיא זַאךְ רוּהִיג בֶּעטְרַאכְטֶען. הָאט אִיהר מִיר דֶען נִיט גִיזָאגְט, אַז זְשַׁאק אִיז פֶערְלִיבְּט אִין דִיא קְלֵיינֶע דֶענִיסֶע זְשַׁאנְדָארֶע?

— ווִיא אַ מְשׁוּגֶענֶער, ווִיא אַ קְלֵיין קִינְד.

— אוּנ זִיא?

— זִיא פֶערְגֶעטֶערְט אִיהם. זְשַׁאק הָאט מִיר גֶעשְׁרִיבֶּען, אַז זַייעֶר

חֲתוּנָה אִיז שׁוֹין בֶּעשְׁטִימְט אוּנ אַז עֶר וֶועט קוּמֶען אַ הֶער קוֹיפֶען זַאכֶען פַאר דִיא חֲתוּנָה.

— אוּנ קֶענְט נָאךְ מֵיינֶען — הָאט דֶער מַארְקִיז אוֹיסְגֶעשְׁרִיעֶן — אַז אַזַא יוּנְגֶער מַאן וִויא אוּנְזֶער זוּהְן, אַ בּוֹאַקָארַאן, אַ פֶּערְלִיבְטֶער, גֶעלִיבּ-טֶער, וֶועלְכֶער קְלַייבְּט זִיךְ חֲתוּנָה צוּ הָאבֶּען אוּנ אִיז נָאר פֶּערְנוּמֶען צוּ קוֹיפֶען פְּרֶעזֶענְטֶען פַאר זַיין כַּלָה — זָאל בֶּעגֵיין אַזַא שְׁרֶעקְלִיכֶען, נִידֶערְטְרֶעכְטִיגֶען פֶערְבְּרֶעכֶען! ... אִיךְ וִויל גָאר דֶערִיבֶּער נִיט בְּרֶעכֶען מַיין קָאפּ, אוּנ אַ בֶּעוַוייז הָאט אִיהר, דָאס אִיךְ זֶעץ מִיךְ טָאן מַיין אַרְבֵּייט וִויא גֶעוֵוינְלִיךְ.

דִיא זִיכֶערְהֵייט פוּן דֶעם מַארְקִיז הָאט בֶּערוּהִיגְט דִיא מַארְקִיזֶע, אוּנ זִיא הָאט גִיזָאגְט:

— פִילַייכְט הָאבּ אִיךְ ווִירְקְלִיךְ אָנְגִינוּמֶען דִיא זַאךְ צוּ עֶרְנְסְט.

— דָאס אִיז גֶעווִיס — הָאט עֶר שְׁנֶעל גִיעֶנְטְפֶערְט, נִיט פַארְגִינֶענְדִיג זִיךְ אָפְּצוּקֶערֶען פוּן זַיינֶע טְהֵייעֶרֶע פַאיַאנְסֶען — אוּנ צְווִישֶׁען אוּנְז גִירֶעט, בֶּעט אִיךְ אַייךְ נִיט דֶערְצֵיילֶען דָאס. בֶּעטְרַאכְט נָאר, וָואס וֶועט זָאגֶען דֶער סְלֶעדְרָאוואַטֶעל, וֶוען עֶר וֶועט הֶערֶען, אַז אֲפִילוּ זַיין מוּטֶער קֶען צְוֵוייפְלֶען אִין זַיין אוּנְשׁוּלְד.

— אָבֶּער וָואס וֶועלֶען מִיר יֶעצְט טָאן?

דֶער מַארְקִיז אִיז אַזוֹי אָפְּגִיוֵוינְט גִיוֶוען פוּן אַ זֶעלְכֶע פְרַאגֶען פוּן זַיין פְרוֹי, וֶועלְכֶע הָאט אַלֵיין אַלֶעס גֶעפִיהְרְט אַזוֹי וִויא עֶר וָואלְט גִיוֶוען אוֹיף יֶענֶער וֶועלְט, דָאס עֶר אִיז גִיוָוארֶען צוּמִישְׁט.

— אה, וָואס זָאל מֶען טָאן? — הָאט עֶר אִיבֶּערְגִיפְרֶעגְט — אִיךְ וֵויס נָאר, אַז מֶען מוּז זְשַׁאקֶ'ן גְלַייךְ אַרוֹיסְשְׁלֶעפֶּען פוּן גֶעפֶּענְגְנִיס... מֶען דַארְף זֶעהְן... נָאכְפְּרֶעגֶען אַיין אַדְוָואקַאט.

אִין דֶער מִינוּט הָאט מֶען אָנְגִיקְלַאפְּט אִין טִיר, אוּנ וֶוען דֶער מַארְקִיז הָאט אוֹיסְגֶערוּפֶען: „קוּמְט אַרַיין״ הָאט אַ דִינֶער אַרַיינְגֶעטְרָאגֶען אַ דֶעפֶּעשֶׁע.

— אַט זֶעהט אִיהר! — הָאט דֶער מַארְקִיז גִיזָאגְט, וֶוען דֶער דִינֶער אִיז אַרוֹיסְגִיגַאנְגֶען — אִיךְ בִּין גִיוֶוען זִיכֶער, אַז מֶען וֶועט אִיהם בַּאלְד אַרוֹיסְלָאזֶען. דִיזֶע דֶעפֶּעשֶׁע וֶועט דָאס אוּנְז גֶעווִיס אָנְזָאגֶען.

אָבֶּער וִויא עֶר הָאט נָאר אָנְגִיפַאנְגֶען צוּ לֶעזֶען, אִיז זַיין שְׁמַייכִיל

פֶערְגְלִיוֶועֶרְט גִיוָוארֶען אוֹיף זַיינֶע לִיפֶּען, אוּנ עֶר הָאט מִיט אַ גֶעבְּרָאכֶענֶע שְׁטִימֶע אוֹיסְגֶעשְׁרִיעֶן:

„מַיין גָאט!“

דִיא גְרֶעפִין הָאט אַרוֹיסְגֶערִיסֶען פוּן זַיינֶע הֶענְד דִי דֶעפֶּעשֶׁע, וואוּ עֶס אִיז גֶעשְׁטַאנֶען: „קוּמְט אוֹיף׳ז שְׁטֶעל! זְשַׁאק אִיז אִין גֶעפֶענְגְנִיס, בֶּעשׁוּלְדִיגְט אִין אַ שְׁרֶעקְלִיכֶען פֶערְבְּרֶעכֶען. דִיא גַאנְצֶע שְׁטָאט זָאגְט, אַז עֶר אִיז שׁוּלְדִיג אוּנ אַז עֶר הָאט זִיךְ אֲפִילוּ מוֹדֶה גִיוֶוען. דָאס אִיז אַ שֶׁענְדְלִיכֶער לִיגֶען. זְשַׁאק אִיז אוּנְשׁוּלְדִיג, דָאס אִיז אַ נִידֶערְ־טְרֶעכְטִיגֶע אִינְטְרִיגֶע. דֶער זַיידֶע אוּנ אִיךְ וֶועלֶען אָנְוֶוענְדִין אוּנְזֶערֶע קְרֶאפְטִין צוּ בֶּעוַוייזֶען זַיין אוּנְשׁוּלְד, אָבֶּער אַייעֶר הִילְפֶּע אִיז נוֹיטְ־וֶוענְדִיג. קוּמְט! קוּמְט. — דֶענִיסֶע זְשַׁאנְדָארֶע“.

— אָה, מַיין זוּהְן אִיז פֶערְלָארֶען! — הָאט דִיא מַארְקִיזֶע אוֹיסְ־גֶעשְׁרִיעֶן, וֶוען זִיא הָאט אִיבֶּערְגִילֶעזֶען דִיא דֶעפֶּעשֶׁע; אוּנ זִיא הָאט זִיךְ בֶּעגָאסֶען מִיט טְרֶערִין.

דֶער מַארְקִיז אִיז אוֹיפְגֶעשְׁפְּרוּנְגֶען וִויא אַ ווִילְדֶער.

— אוּנ אִיךְ — הָאט עֶר מִיט כַּעַס אוֹיסְגֶעשְׁרִיעֶן — אִיךְ זָאג דָאס זֶעלְבֶּע ווִיא דִיא בְּרַאוֶוע מֵיידִיל דֶענִיסֶע: זְשַׁאק אִיז אוּנְשׁוּלְדִיג, אָבֶּער עֶר אִיז אִין גֶעפַאהְר, דָאס זֶעה אִיךְ יֶעצְט. אַ קְרִימִינַאל־פְּרָאצֶעס אִיז אַ גֶעפֶעהְרְלִיכֶע זַאךְ, וָואס מַאכְט מֶען דֶען נִיט זָאגֶען אַ מֶענְשֶׁען, וָואס זִיצְט פַארְשְׁפַּארְט אִין אַ סֶעקְרֶעטְקֶע?...

— מֶען טָאר קַיין מִינוּט נִיט פֶערְלִירֶען... מֶען מוּז שְׁנֶעל הַאנְדְלֶען — הָאט דִיא מַארְקִיזֶע אִיהם אוּנְטֶערְבְּרָאכֶען.

— גֶעווִיס! גֶעווִיס! מִיר הָאבֶּען נָאךְ פְרֵיינְדֶע, וָואס הָאבֶּען אַיינְ־פְלוּס... דֶערְוַוייל לָאמִיר הֶערֶען, וָואס אוּנְזֶער אַלְטֶער אַדְוָואקַאט וֶועט אוּנז רַאטְהֶען. מֶען מוּז גְלַייךְ שִׁיקֶען נָאךְ אִיהם.

אוּנ רַיידֶענְדִיג אַזוֹי, הָאט עֶר מִיט אַזַא הַאסְט גֶעקְלוּנְגֶען, דָאס אַלֶע דִינֶער זַיינֶען זִיךְ צוּזַאמֶענְגִילָאפֶען.

11 טער קאַפּיטעל

בּוּאַקָאראַנ׳ס מוּטֶער אוּנ כַּלָה.

וִויא נָאךְ שַׁאפֶּעלִי דֶער אַדְוָואקַאט, פוּן דֶער פַאמִילְיֶע בּוּאַקָאראַן, הָאט דוּרְכְגֶעלֶעזֶען דִיא דֶעפֶּעשֶׁען, הָאט עֶר עֶרְקְלֶערְט, אַז פַאר אִיהם אַלַיין אִיז צוּ שְׁוֶוער צוּ פִּיהְרֶען דֶעם פְּרָאצֶעס אוּנ הָאט גִירַאטְהֶען צוּ נֶעמֶען אַ יוּנְגֶען אַדְוָואקַאט מִיט דֶעם נָאמֶען פָּאלְגַא, וָואס זַיינֶע זֶעלְטֶענֶע פֶּעהִיגְקֵייטֶען הָאט עֶר גוּט גִיקֶענְט. אִין אֶמֶת׳ן הָאט שַׁאפֶּעלִי נִיט גִיוָואלְט נֶעמֶען אוֹיף זִיךְ דֶעם פְּרָאצֶעס, וַוייל עֶר הָאט גוּט גֶעוואוּסְט, אַז מֶען אַרֶעטִירְט נִיט אִין אַזוֹינֶע פֶעלֶע אָהן שׁוּם אוּרְזַאכֶע אוּנ בֶּעוַוייזֶען, אוּנ עֶר הָאט דַארוּם גִיגְלוֹיבְּט, אַז בּוּאַקָאראַן אִיז שׁוּלְדִיג. פָּאלְגַא, הָאט עֶר גִירֶעכֶענְט, וֶועט זִיךְ אָן דֶעם אָנְנֶעמֶען, אוּם צוּ קְרִיגֶען אַ נָאמֶען; אוּנ אַזוֹי אִיז עֶס אוֹיךְ גִיוֶועזֶען.

דֶעם זֶעלְבֶּען אָבֶּענְד אִיז פָּאלְגַא אַוֶועקְגִיפָאהְרֶען צוּזַאמֶען מִיט דֶער מַארְקִיזֶע נָאךְ סָאווְטֶער. דֶער אַלְטֶער מַארְקִיז אִיז גֶעבְּלִיבֶּען אִין פַּארִיז, אוּם צוּ זֶעהְן זִיךְ מִיט זַיינֶע פְרַיינְד, וָואס הָאבֶּען אַ דֵעָה אִין דֶער רֶעגִירוּנְג, אָבֶּער עֶר הָאט גָאר נִיט גִיטָאן, דֶען עֶר הָאט שְׁטַארְק גִיגְלוֹיבְּט אִין דִיא אוּנְשׁוּלְד פוּן זַיין זוּהְן אוּנ אִיז צוּ פִיל גִיוֶועזֶען בֶּעשֶׁעפְטִיגְט מִיט זַיינֶע פִינַאנְסֶען. וֶוען עֶר וָואלְט נָאךְ וִויסֶען וָואס פַאר אַ גוּטֶען אַדְוָואקַאט עֶר הָאט גֶעקְרָאגֶען, וָואלְט עֶר זִיךְ אִין גַאנְצֶען בֶּערוּהִיגְט.

פָּאלְגַא אִיז גִיוֶועזֶען אַלְט אַ יָאהר דְרַייסִיג, מִיט גְרוֹיסֶע שְׁוַוארְצֶע אוֹיגֶען, וֶועלְכֶע פְלֶעגֶען דוּרְכְנֶעהְמֶען אַ מֶענְשֶׁען, מִיט שְׁוַוארְצֶע הָאר אוּנ מִיט אַיין אַלְגֶעמֵיינֶעם אוֹיסְדְרוּק פוּן קַאלְטְבְּלוּטִיגְקַייט, שֵׂכֶל אוּנ עֶנֶערְגִיֶע. צְוִוישֶׁען דִיא יוּנְגֶע אַדְוָואקַאטֶען אִין פַּארִיז הָאט עֶר גִיהַאט אַ שֵׁם פַאר אַ פֶּעהִיגֶען, קַאלְטְבְּלוּטִיגֶען, הַארְטְהֶערְצִיגֶען מַאן; אָבָּער עֶר אִיז נָאךְ גִיוֶועזֶען אוּנְבֶּעקַאנְט בַּיי׳ן פּוּבְּלִיקוּם, וַוייל עֶס הָאט זִיךְ אִיהם נִיט גִימַאכְט צוּ הָאבֶּען אַ בֶּערִיהמְטֶען פְּרָאצֶעס. עֶר אִיז גִיוֶועזֶען אַיין אוֹיסְגֶעצֵייכֶענְטֶער רֶעדְנֶער אוּנ עֶר הָאט גִיבְּרֶענְט צוּ בֶּעוַוייזֶען דִיא וֶועלְט זַיינֶע פֶּעהִיגְקֵייטֶען. דַארוּם הָאט עֶר זִיךְ אָנְגִיחַאפְּט אָן בּוּאַקָאראַנ׳ס פְּרָאצֶעס מִיט גְרוֹיס פְרֵייד אוּנ הָאט זִיךְ גְלַייךְ גִינוּמֶען

צוּ דֶער אַרְבֵּייט מִיט אַ זֶעלְטֶענֶע קוּנְסְט אוּנ עֶנֶערְגִיֶע. צוּ אַלֶע זַיינֶע מַעֲלוֹת הָאט עֶר נָאךְ גִיהַאט אֵיינֶע, וֶועלְכֶע זַיינֶען זֶעהר זֶעלְטֶען בַּיי אַדְוָואקַאטֶען; טְרַייהַייט אוּנ עֶהרְלִיכְקֵייט. וִויא מִיר וֶועלֶען זֶעהן, הָאט מֶען גָאר קֵיין בֶּעסֶערְ'ן אוּנ גֶעשִׁיקְטֶערְ'ן אַדְוָואקַאט נִיט גִיקֶענְט אוֹיס־גֶעפִינֶען פַאר אַזַא פֶערְפְּלָאנְטֶערְטֶען אוּנ שְׁוֶוערֶען פְּרָאצֶעס, וִוי זְשַׁאק בּוּאַקָארַאנְ'ס אִיז גִיוֶוען.

אַ סַךְ נַייגִירֶעגֶע הָאבֶּען גִיוַוארְט אוֹיף דֶעם וַואקְזַאל פוּן סָאוְוטֶער צוּ זֶעהן דִיא מוּטֶער פוּן דֶעם פֶערְבְּרֶעכֶער. דֶען אִין דֶער קְלֵיינֶער שְׁטָאט הָאט מֶען מֶעהר נִיט גִירֶעט וִויא פוּן דִיא שְׁרֶעקְלִיכֶע שְׂרֵפָה פוּן וַאלְפֶּענְסָאן, אוּנ מֶען הָאט אַלֶעס נָאכְגִיפְרֶאגְט אוּנ גִיוואוּסְט. דִיא מַארְקִיזֶע הָאט זִיךְ דֶעם גַאנְצֶען וֶועג נִיט גִיקֶענְט אַיינְהַאלְטֶען צוּ בֶּעקְלָאגֶען אוּנ צוּ בֶּעוֵויינֶען אִיהר זוּהְן, אוּנ הָאט גִיוָואלְט אָנ־קוּמֶען אִין שְׁטָאט, אַז קֵיינֶער זָאל אִיהר נִיט זֶעהן. אָבֶּער דֶער אַדְוָואקַאט הָאט אִיהר גִירַאטְהֶען אוּנ הָאט בַּיי אִיהר גִיפּוּעֶלְט, אַז זִי זָאל זִיךְ גְרַאדֶע בֶּעווַייזֶען פַאר דֶעם עוֹלָם מִיט שְׁטָאלְץ אוּנ פֶעסְט־קַיְט, אַזוֹיא וִויא אִיהר זוּהְן וָואלְט גָאר נִיט גִיוֶוען בֶּעשׁוּלְדִיגְט אִין אַ שְׁרֶעקְלִיכֶען פֶערְבְּרֶעכֶען; אוּם צוּ מַאכֶען דַאמִיט אַיין אַיינְדְרוּק אוֹיף דִיא אַיינְוָואהנֶער, וֶועלְכֶע זַיינֶען גִיוֶוען אוֹיפְגִירֶעגְט אוֹיף זְשַׁאקְ'ן מֶעהר וִויא אַלְץ צוּ לִיבּ דֶעם טוֹיט פוּן דִיא בְּרַאוֶוע פַייעֶרְלַייט. עֶרְשְׁט מִיט אַ טָאג פְרִיהֶער הָאט מֶען זֵיי בֶּעגְרָאבֶּען מִיט גְרוֹיס פַּארַאד, אוּנ אוֹיף זְשַׁאקְ'ס קָאפּ הָאבֶּען זִיךְ גִישָׁאטֶען קְלָלוֹת פוּן אַלֶע זַייטֶען. וֶוען זֵיי הָאבֶּען דֶערְזֶעהן דִיא מַארְקִיזֶע, רוּהִיג אוּנ שְׁטָאלְץ גֵייעֶנְדִיג גִיאַרֶעמְט מִיט דֶעם אַדְוָואקַאט, זַיינֶען זֵיי טַאקִי נִיט וֵויינִיג פַארְוואוּנְדֶערְט גִיוָוארֶען. אֵיינִיגֶע הָאבֶּען זִיךְ גִיזָאגְט: „זִיא הָאט חוּצְפָּה” אוּנ אַנְדֶערֶע הָאבֶּען גִיעֶנְטְפֶערְט: „נֵיין, זִיא אִיז זִיכֶער, אַז אִיהר זוּהְן אִיז אוּנ־שׁוּלְדִיג”.

אַ קַארָאט אִיז גִישְׁטַאנֶען גְרֵייט אוֹיפְצוּנֶעמֶען דִיא מַארְקִיזֶע, אוּנ זִיא אִיז גְלַייךְ אַוֶועקְגִיפָאהרֶען מִיט דֶעם אַדְוָואקַאט צוּ אִיהר זוּהְנְ'ס כַּלָה, דֶענִיסֶע זְשַׁאנְדָארֶע.

דֶער בַּארָאן זְשַׁאנְדָארֶע הָאט גִיהֶערְט צוּ דִיא רַייכְסְטֶע אוּנ אַרִיסְטָאקְרַאטִישֶׁע פַאמִילְיֶען פוּן דֶער גֶעגֶענְד. פַאר דִיא רֶעוָולוּצִיָאן הָאבֶּען דִיא זְשַׁאנְדָארֶעס גֶעשְׁפִּילְט דִיא גְרֶעסְטֶע רָאלֶע אִין לַאנְד, אוּנ

נָאכְהֶער זַיינֶען זֵיי גֶעבְּלִיבֶּען טְרַייֶע אָנְהֶענְגֶער פוּן קֶאנִיג אוּנ בְּלוּטִיגֶע פַיינְד פוּן אַלֶע נַייֶע אִידֶעֶען אוּנ אַיינְפִּיהרוּנְגֶען. אִין דֶער צַייט וֶוען עֶס הָאט פַּאסִירְט דִיא זֶעלְטֶענֶע גֶעשִׁיכְטֶע וָואס מִיר בֶּעשְׁרַייבֶּען דָא אִיז פוּן דֶער גַאנְצֶער אַלְטֶער פַאמִילְיָא גֶעבְּלִיבֶּען דֶער בַּארָאן، אֵיין אַלְטֶער מַאן، אוּנ זַיין אֵיינִיקִיל דֶענִיסֶע، וֶועלְכֶע הָאט זִיךְ פֶּערְלִיבְּט אִין זְשַׁאק בּוּאַקְארַאן וִויא נָאר זִיא הָאט זִיךְ מִיט אִיהם דֶערְקֶענְט، דֶער בַּארָאן אִיז גִיוֶוען זֵייעֶר רַייךְ، אוּנ זַיין הוֹיז אִיז גִיוֶוען דִיא שֶׁענְסְטֶע אִין דֶער גֶעגֶענְד، זַיין יוֹרְשׁ'טֶע אִיז גִיוֶוען זַיין אֵיינִיקִיל، דִיא יוּנְגֶע אוּנ שֵׁיינֶע מֵיידִיל דֶענִיסֶע، צוּ וֶועלְכֶע אַלֶע יוּנְגֶע לַייט הָאבֶּען זִיךְ שְׁטֶענְדִיג גִישַׁדְכֶ'ענְט.

דֶער אַלְטֶער הָאט אִיהר גֶעלִיבְּט וִויא זַיין לֶעבֶּען. זַיינֶע קִינְדֶער זַיינֶען אַלֶע אוֹיסְגֶעשְׁטָארְבֶּען، אוּנ דֶענִיסֶע אִיז גֶעבְּלִיבֶּען אַ יְתוֹמָה וֶוען זִי אִיז אַלְט גִיוֶוען דְרַיי יָאהר. אִיהר פָאטֶער، דֶעם אַלְטֶען'ס זוּהְן אִיז גֶעטוֹיטֶעט גִיוָוארֶען אִין אַ דוּעֶל، אוּנ אִיהר מוּטֶער אִיז אִין קוּרְצֶען גֶעשְׁטָארְבֶּען פוּן הַארְצְקְלֶעמֶענֶעס، זִיא הָאט נִיט גִיקֶענְט אִיבֶּערְלֶעבֶּען אִיהר הֵיים גֶעלִיבְּטֶען מַאן. אִיהרֶע צְוֵויי שְׁוֶועסְטֶער، דִיא פְרַיילַיינְס לַאוַואלַאנְד، הָאבֶּען דַאן בֶּעשְׁלָאסֶען נִיט חֲתוּנָה צוּ הָאבֶּען אוּם צוּ קֶענֶען עֶרְצִיהֶען דִיא קְלֵיינֶע דֶענִיסֶע.

יֶעדֶערֶער פוּן דִיא דְרַיי עֶרְצִיהֶער הָאט גִיוָואלְט אִיבֶּערְטְרַייבֶּען דֶעם אַנְדֶערְ'ן אִין לִיבֶּע צוּ דִיא קְלֵיינֶע، אוּנ זֵיי הָאבֶּען אִיהר דַארוּם גִימַאכְט שְׁטַארְק קַאפְּרִיזְנֶע. וָואס זִיא הָאט גִיוָואלְט، פְלֶעגְט זִיא אוֹיפְ'ן שְׁטֶעל אוֹיסְפִיהרֶען. דִיא גַאנְצֶע שְׁטָאט הָאט דֶער פוּן גִילַאכְט. אוּנ אַלֶע הָאבֶּען גִירֶעכִינְט، אַז פוּן דֶעם מֵיידִיל וֶועט גָאר נִיט וֶוערִין، אָבֶּער דִיא נַאטוּר הָאט פַארְזָארְגְט מִיט גוּטֶע פֶעהִיג־קַייטֶען، שֵׂכֶל אוּנ אַ חֵשֶׁק צוּם לֶערְנֶען، זָא דָאס אִיהרֶע קַאפְּרִיזֶען זַיינֶען גִיוֶוען אָפְּט נִיט אַזוֹי מְשׁוּגָע וִויא זֵיי וָואלְטֶען גִיקֶענְט זַיין. וֶוען זִיא אִיז גִיוָוארֶען עֶלְטֶער، פְלֶעגְט זִיא אַלֵיין לַאכֶען פוּן דֶעם، וָואס זִיא קֶען אַלֶעס טָאן וָואס זִיא וִויל. אִין בּוּאַקְארַאנֶען הָאט זִיא זִיךְ פֶּערְלִיבְּט، וֶוען זִיא הָאט אִיהם דֶערְזֶעהן בַּיי אִיהר זֵיידֶען; אָבֶּער זִיא הָאט דָאס גִיהַאלְטֶען אִין סוֹד אַ יָאהר צְוֵויי، בִּיז זְשַׁאק הָאט אִיהר עֶרְקְלֶערְט זַיין לִיבֶּע. דֶעם אַלְטֶען אִיז זֵייעֶר שְׁוֶוער גִיוֶוען אָפּ־צוּלָאזֶען פוּן זִיךְ זַיין אֵיינְצִיגֶע טְרוֹיסְט; אָבֶּער עֶר הָאט גִימוּזְט

נָאכְגֶעבֶּען אִיהר ווִילֶען. גְרַאדֶע מִיט אַ טָאג פַאר דִיא שְׂרֵפָה אִין וַואלְ־פֶּענְסָאן הָאט מֶען בֶּעשְׁטִימְט דֶעם טָאג פוּן דִיא חֲתוּנָה, אוּנ דֶענִיסֶע אִיז גִיוֶועוְ אִין רֶעכְטִין מִיטֶען פוּן אִיהר פָארְבֶּעְרֵייטוּנְגֶען צוּ אִיהר חֲתוּנָה, וֶוען עֶס אִיז אִיהר גֶעקוּמֶען דִיא שְׁרֶעקְלִיכֶע נַייֶעס, אַז אִיהר חָתָן אִיז אַיינְגֶעשְׁפַּארְט אִין גֶעפֶּענְגְנִים אַלְס אַיין אוּנְטֶערְצִינְדֶער אוּנ מֶערְדֶער. זִיא אִיז גִיפַאלֶען אִין חֲלָשׁוֹת מִיט אַ הֶערְצְרַייסֶענְדֶען גֶעשְׁרֵיי, צוּ דִיא גְרֶאסְטֶע שְׁרֶעק פוּן אִיהר זֵיידֶע אוּנ מוּמֶעס; אָבֶּער וֶוען מֶען הָאט אִיהר אָפְּגֶעמִ׳נְטֶערְט, הָאט זִיא גְלַייך אוֹיסְגֶעשְׁרִיעֶן:

— בִּין אִיך דֶען נִיט מְשׁוּגֶע? וִויא אַזוֹי הָאבּ אִיך גִיקֶענְט אַזוֹי דֶערְשְׁרָאקֶען וֶוערִין? עֶר אִיז דָאךְ גֶעוִוים אוּנְשׁוּלְדִיג.

זִיא הָאט זִיךְ אַזוֹי גִיהַאלְטֶען שְׁטַייף בִּיז דִיא מַארְקִיזֶע אִיז גֶעקוּמֶען; אָבֶּער וִויא זִיא הָאט אִיהר דֶערְזֶעהְן, הָאט זִי אוֹיסְגֶעשְׁרִיעֶן מִיט אַ גֶעוֵויין:

— אָה, מַיין מוּטֶער! מַיין מוּטֶער! וָואס פַאר אַ שְׁרֶעקְלִיכֶער אוּנְגְלִיק!... אָרִימֶער זְשַׁאק!...

דִיא מַארְקִיזֶע הָאט זִיךְ אַזוֹי צוּוֵויינְט, אַז זִיא הָאט גָאר נִיט גִיקֶענְט עֶנְטְפֶערְ׳ן, אוּנ דֶער אַלְטֶער בַּארָאן הָאט זֵיי בֵּיידֶע אַזוֹי וִויא אַרַיינְגֶעשְׁפַּארְט אִין זַאל, וואוּ דִיא מוּמֶעס הָאבֶּען אוּנְטֶערְגִיהַאלְטֶען דֶעם גִיוֵוין־כָאר צוּ דִיא גְרֶאסְטֶע פֶערְלֶעגֶענְהַייט פוּן דֶעם אַדְוָואקַאט, וָועלְכֶער הָאט נִיט גִיוואוּסְט וָואס עֶר זָאל טָאן.

דֶענִיסֶע הָאט אִיהם דִיא עֶרְשְׁטֶע בֶּעמֶערְקְט אוּנ הָאט אוֹיסְגֶעשְׁרִיעֶן מִיט כַּעַס:

— אוּנְזֶער פִיהרוּנְג אִיז שֶׁאנְדְלִיךְ! וָואס וָואלְט זָאגֶען זְשַׁאק, וֶוען עֶר וָואלְט דָאס דֶערְזֶעהְן וִויא מִיר וַויינֶען וִויא נַארֶען? וַוארוּם זָאלֶען מִיר אוּנְזֶערֶע קֶעפּ פֶערְלִירֶען אוּנ אַזוֹי פַאלֶען בַּיי זִיךְ? אִיז עֶר דֶען שׁוּלְדִיג? קֶען עֶס דֶען זַיין אַז עֶר זָאל זַיין אַ פֶערְבְּרֶעכֶער?... אִיךְ הָאבּ אִין זַיין אוּנְשׁוּלְד גָאר נִיט גֶעצְוֵוייפֶעלְט, אוּנ וִויא אַזוֹי זָאל אִיךְ קֶענֶען צְוַוייפְלֶען, וֶוען אִין דֶעם זֶעלְבֶּען אָבֶענְד פוּן דִיא שְׂרֵפָה הָאט עֶר מִיר גֶעשְׁרִיבֶּען אַ לַאנְגֶען לִיבֶּע־בְּרִיף? אִיךְ הָאבּ דִיזֶען בְּרִיף גִיצַייגְט דֶעם זֵיידֶען, אוּנ עֶר הָאט אוֹיךְ גִיזָאגְט, אַז עֶס אִיז נִיט מֶעגְלִיךְ דָאס אַ מֶענְשׁ זָאל קֶענֶען שְׁרַייבֶּען אַזַא בְּרִיף אֵיידֶער עֶר קְלַייבְּט זִיךְ צוּבֶּעגֵיין אַ מָארְד.

אלה המינים הרשומים פה, מהם אשר הזכות שלהם שייך לי לצמיתות ומהם אשר קניתי מהמחברים האופלאגעס שלהם.

1 קול אומר קרא בהוספת דרושים חדשים, עד 150 באגען ועם הוספות טעמא דקרא על כל התורה כולה בה' חלקים עם לוח המפתחות. מחירו 3.75 רו"כ.
2 מנחת שבת על פרקי אבות עם לוח המפתחות, יצא לאור מחדש. מחירו 1.20 רו"כ.
3 יורה ומלקוש ספר חדש כולל ארבעים והמשה הספדים שונים על גאוני וגדולי ארץ ועל נשים צדקניות, והוא מעין הנובע לכל מטיף וספדן. מחירו 1.20 רו"כ.
4 ספר טבח והכן על שחיטה ובדיקה עם הוספות. מחירו 60 קאפ'.
5 מורה הלשון להצ"ל תוצאה עשירית עם תמונות המחבר 1.30 רו"כ.
6 התורה והשפה ח"א 40 קאפ'. } להורות לצעירי בני ישראל כתבי הקדש ושפת עבר
7 התורה והשפה ח"ב 45 קאפ'. } עם תרגום כל המלים לשפת רוסיה ושזארגאן.
8 תורה אור להאדמו"ר נדפס מהדש 3 רו"כ.
9 שו"ת זרע יצחק 2 רו"כ.
10 ספר המלים החדש קונקורדאנציא מאת (שבי"ל). מהירו 2 רו"כ.
11 כנפי נשרים על התורה בה' חלקים. מחירו 60 קאפ'.
12 משנת דר' אלעזר שו"ת על ד"ח שו"ע מאת הגאון ר' אלעזר הכהן זצ"ל ברכהן. מחירו 2.75 רו"כ.
13 כל שירי יל"ג נדפס מחדש ו"ח. 7 רו"כ.
14 הנ"ל מכורך ג' חלקים בד מוזהב האכדרוק. מחירו 8.50
15 הנ"ל מכורך ו' חלקים — — 9.50
16 כל שירי יל"ג ח"ה ח"ו לבד 3 רו"כ.
17 הנ"ל מכורך בכרך אחד בד מוזהב 3.50
18 הנ"ל מכורך ב"ח — 4 רו"כ.

כל ספרי ר"פ סמאלענסקין

19 גמול ישרים מחירו 2 רו"כ.
20 הירושה בג' חלקים 3 רו"כ.
21 שמחת חנף 1 רו"כ.
22 קבורת חמור 1 רו"כ.
23 התועה בדרכי החיים ד"ח 4 רו"כ.
24 חמשה מאמרי בקרת 2 רו"כ.
25 גאון ושבר.
26 נקם ברית.
27 הגמול.
28 ועוד 8 ספרים חדשים בהם 40 מאמרים. בקרוב יצא לאור בתוצאה חדשה. מחירו כל אחד 2 רו"כ.

29 סדר הלמוד, מאת מ. י. האבער. 50 קאפ'.
30 מליצים מכל השנים.
31 השחר י"ב שנים.
32 שלחן המערכת על שמות גיטי נשים. מחירו 60 קאפ'.
33 ילקוט ארץ ישראל, מאת הרב יהודה אידל ציזלינג. מחירו 5 קאפ'.
34 מס' אמיריקא, מאת החכם ראזענצוויג. מחירו 25 ק' עם פארטא.
35 רוח הלאום, ספור בלה"ק 25 קאפ'.
36 כל כתבי יל"ג ה"א 1 רו"כ.
37 דיטע ה"ב בקרוב יצא לאור.
38 עולם כמנהגו ב"ח —
39 היהודים באנגליא ב"ח 1.65 רו"כ.
40 גלות ירושלים בספרד 60 קאפ'.
41 הנסתרות והנגלות 40 קאפ'.
42 הנדחת מאת שמ"ר ג"ח 2. רו"כ.
43 מכתב משולש (ווילנא) 22 קאפ'.
44 הפדגוג העברי 15 קאפ'.
45 דער צבוע'יאק 90 קאפ'.
46 היינו דאמרי אינשי } מאת י' ווייסבערג,
47 פרויען פראגע } מחירו 20 קאפ'.
48 קאצענעלענבויגינ'ס „טאשען-לוח" המזכיר. מחירו 25 קאפ' עם פארטא 30.
49 חומשים פירשט בהעתקה שפת אשכנז פארמאט גדול עם תמונות מכורך יפה. מחירו 5 רו"כ.
50 חמשה חומשי תורה פארמאט קטן עם הפטרות ותפלות לשבת בכרך אחד מכורך בד מוזהב, מהירו 50 קאפ'.
51 מחזורים 8° בהעתקה שפת אשכנז, מכורך יפה ט"ח דפוס וויען.
52 הנ"ל ה"ח.
53 הנ"ל ט"ח 12°.
54 הנ"ל ה"ח מכורך בד גאלדשניט 12°.
55 מחזורים ה' חלקים העתקה שפת אשכנז מכורך ביין.
56 הנ"ל ט"ח מכורך ביין.
57 מחזורים רוסיא, מאת גאלדשטיין ב"ח לראש השנה וליו"כ 2. רו"כ.
58 הנ"ל ג"ח מכל השנה 3.20 רו"כ.
59 מחזורים מ"ל ולק"צ מ"א כמו רעדעלהיים ה"ח 2. רו"כ.
60 דיטא ט"ח 2.70 רו"כ.
61 דיטא לר"ה וליו"כ נר"י ב"ח 1. רו"כ.
62 דיטא על נייר רעגאל 1.50 רו"כ.
63 סדורים בהעתקה שפת אשכנז, מכורך בד גאלדשניט.
64 הנ"ל, מכורך שאגראן.
65 הנ"ל, מכורך ביין גיפוצט.
66 הנ"ל שפת צרפת, מכורך ביין.
67 דוד בן דוד, בד"ח, דוד קאפערפיל מחירו 1.20 רו"כ.
68 מכירת יוסף ב"ח, מאת אליקום צונ[illegible] 35 קאפ'.

69 אוועלט מיט וועלטעלאך ספור חדש עם ציורים, מאת בן אריה. מחירו 15 קאפ'.
70 יוד אונ גרעפין בר"ח, שמ"ר. מחירו 1. 50 רו"כ.
71 אמעריקאנישע גליקען, בה"ח, ראמאן המשך להספור יוד אונ גרעפין. 50. 1 רו"כ.
72 מאלאטער גנב, ספור, דפוס ווילנא. 10קאפ'.
73 רייכער בעטלער ב"ח, שמ"ר. 80 קאפ'.
74 אייזערנע מאסקע. 60 קאפ'.
75 דיא שטריק אויפין האלז. (בקרוב יצא לאור).
76 איינגעלשע מעטהאדע, דפוס נויארק, 2. 75. רו"כ.
77 מנורת בצלאל, על אגדות חז"ל. 40 קאפ'.
78 מדרש אגדה על התורה, עם הערות מאת באבער 1 רו"כ.
79 מכתבי עברית לעטערים, וויען. מחירו 60 קאפ'.
80 איתיאל הכושי, סעקספיר 1. רו"כ.
81 דיא נייע 12 פאלקס לידער, מאת אליקום צונזער, מחירם 50 קאפ'.
82 איזאבעלע ספור יפה שזארגאן, ראמאן בד"ח. מחירו 1. 50
83 אידישען פאר פסח. מחירו 1 רו"כ.
84 גראף אונ יודין ב"ח, ראמאן מחירו 60 קאפ'.
85 פארען גלויבען אונ פארען פאטערלאנד ד"ח 1 רו"כ.
86 דיא מלחמה פארען לעבען. 40 קאפ'.
87 דיא שפאנישע קעניגין ה"ח, ראמאן המשך להספור איזאבעלע. 1. 80 רו"כ.
88 דיא פארקערטע וועלט ד"ח, שמ"ר, ראמאן המשך להספור אמעריקאנישע גליקען. מחירו 1. 50 רו"כ.
89 אסתרקא (דראמא עפעלבערג). 15 קאפ'.
90 הפעמון (דער גלעקעל). 20 קאפ'.
91 דער געוועזענער ציגיינער אדער דער גר צדק ראמאן ה"ח, מחירו 2. 25 רו"כ.
92 דער זשענטעלמאן אדער סוף גנב לתליה, ראמאן ה"ח שמ"ר. 2. 25 רו"כ.
93 דער נייער שבט יהודה השלם, אין 2 טהייל. מחירו 50 קאפ'.
94 שיחת חולין לידער פאלקס שפראכע, פאן י. ל. גארדאן. פרייז 40 קאפ'.
95 מעטאדעס צום שרייבען פאן גאטליב, יעדער העפט 8 קאפ'.
96 שירה חדשה, מאת אליקום צונזער, 5 קאפ'.
97 קול רנה, הנ"ל 5 קאפ'.
98 הגיון בכנור, הנ"ל 5 קאפ'.
99 קארגער, הנ"ל 5 קאפ'.
100 דער פוטער, ספור שזארגאן 2 קאפ'.
101 תולדות האר"י ושבחי בעל שם טוב, ב"ח מחירו 35 קאפ'.
102 איינגעל אונ טייפעל, מאת מ. זיפערט (בקרוב יצא לאור).
103 דיא נייע וועלט, ראמאן בד"ח (המשך להספר פארקעהרטע וועלט) 50 .1 רו"כ.
104 דער שרעקליכער פערברעכער אדער דיא געמאכטע אלמנה, ראמאן בד"ח, מחירו 1. 50 רו"כ.
105 דער הויז ארצט (דאקטאר בוך), מחירו 15 קאפ'.
106 דער פרעזידענט, ראמאן ד"ח שמ"ר, מחירו 2 רו"כ.
107 לאה-לע אדער דער לעצטער זיפטץ, ראמאן בד"ח פון א. טאנענבוים 2. רו"כ.
108 דער לעצטער יודישער קרבן ב"ח, מחירו 1 רו"כ.
109 יודישע ליעדער פון מ. קאטלער, פרייז 10 קאפ'.
110 דיא ציגיינער 4 טהייל פרייז 50 .1 רו"כ.
111 דער נייער אנעקדאטען בוך מחירו 25 קאפ'.
112 אפונק יודישקייט (שמ"ר) ד"ח פרייז 2 רו"כ.
113 דיא יודישע ציגיינערין. ד"ח 2 רו"כ.
114 שיבת ציון מאת יצחק גאלדמאן מחירו 40 קאפ'.
115 דער אונערוואַרטעטער גליק פרייז 40 קאפ'.
116 שלעכטעס אונד גוטעס פרייז 22 קאפ'.

חדשה.

את לוח „המזכיר" שי"ל ע"י בשנות תרנ"ז-ח-ט-תר"ס יצא לאור גם בשנ[ת]
הזאת ויקרא שמו עתה קאצענעלענבויגין'ס טאשען-לוח, גם בשנ[ת]
[...]ת כבקודם נמצאים בו דברי חדורים (וויטצען), ידיעות נחוצות לכל איש מעול[ם]
[...]בחר, כמו חקי הפאסט והטעלעגראף. מעטרעלאגיא פראצענט טאבעלע,
[...]אטיסקיעס ועוד, — הלוח נדפס יפה וגם הכריכה מפארה.

מחירו 30 קאפ' עם פארטא, למו"ס ראבאט הגון.

בתבתיו

Книгопродавцу М. Каценелепбогену Вильна.